

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+

Opracowanie

Biuro Doradcze ALTIMA s.c.

Data opracowania

Grudzień 2015

Data aktualizacji

Październik 2017

Spis treści

1.	Wybrane materiały i dokumenty związane z programem	4
2.	Istota i znaczenie Lokalnego Programu Rewitalizacyjnego dla rozwoju gminy	6
3.	Podsumowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+	8
4.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego -diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie	10
4.1	Polożenie.....	10
4.2	Sfera społeczna	11
4.2.1	Demografia	11
4.2.2	Bezrobocie	16
4.2.3	Ubóstwo, niepełnosprawność, bezradność wychowawcza, uzależnienia	17
4.2.4	Przestępczość	22
4.2.5	Poziom edukacji i kapitału społecznego.....	23
4.2.6	Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	26
4.3	Sfera gospodarcza	30
4.4	Sfera środowiskowa	33
4.5	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	37
4.5.1	Charakterystyka zagospodarowania miejscowości.....	37
4.5.2	Mieszkania komunalne i socjalne	41
4.5.3	Obszary po działalności PKP	44
4.5.4	Tereny zdegradowane	44
4.6	Sfera techniczna	45
4.6.1	Infrastruktura transportowa	45
4.6.2	Infrastruktura komunalna sieciowa	47
4.7	Podsumowanie - strefy problemowe, obszar zdegradowany.....	49
5	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego - konsultacje społeczne	53
5.1	Warunki i jakość życia mieszkańców - wyniki badania ankietowego	53
5.2	Konsultacje instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne.....	59
5.3	Konsultacje społeczne	60
5.4	Ankietyzacja przedsiębiorców.....	61
6	Wskazanie granic obszaru zdegradowanego	63
7	Potencjał obszaru zdegradowanego	65
8	Wskazanie granic obszaru rewitalizacji	67
8.1	Granice obszaru rewitalizacji - konsultacje eksperckie	67
8.2	Granice obszaru rewitalizacji - konsultacje społeczne	68
8.3	Obszar rewitalizacji.....	68
9	Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	75
9.1	Sfera społeczna	75
9.1.1	Demografia	75
9.1.2	Problemy społeczne, w tym bezrobocie	75
9.1.3	Przestępczość	81
9.1.4	Poziom edukacji i kapitału społecznego.....	82
9.1.5	Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	82
9.2	Sfera gospodarcza	83
9.3	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	84
9.4	Sfera środowiskowa i techniczna	86
10	Wizja i cele rewitalizacji.....	87
10.1	Wizja rewitalizacji dla wyznaczonych OR.....	87
10.2	Ogólne, nadrzędne cele strategiczne rewitalizacji Osiedla Podlesie	87
11	Zaplanowane projekty i przedsięwzięcia.....	90
11.1	Projekty podstawowe	90
11.2	Fiszki projektów podstawowych	91
11.3	Odbiorcy projektów podstawowych	95
11.4	Projekty dodatkowe.....	97
11.5	Źródła finansowania LPR	99
11.6	Komplementarność pomiędzy projektami, wpływ na realizację celów LPR	100
12	Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	106
13	System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	109

14 System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.....	112
14.1 Wskaźniki dla programu	113
15 Spis rysunków i tabel.....	116

1. Wybrane materiały i dokumenty związane z programem

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+ został opracowany z uwzględnieniem zasad i wymagań określonych w następujących dokumentach:

- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego,
- Rozporządzenie delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013,
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska,
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015r. - Prawo budowlane,
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,
- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2020+,
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020,
- Wieloletni program współpracy Gminy Łazy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2017-2019,
- Plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Łazy,
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łazy na lata 2015 - 2020+,
- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Łazy na rok 2017,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łazy na lata 2014-2020,
- Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Łazy,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy,

- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019,
- Dane Urzędu Miasta Łazy - Biuletyn Informacji Publicznej oraz dane ewidencyjne,
- Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Łazach,
- Dane statystyczne Urzędu Statystycznego w Katowicach,
- Dane statystyczne dotyczące Gminy Łazy i Powiatu Zawierciańskiego - GUS, Bank Danych Lokalnych,
- Dane statystyczne i raporty Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach, Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu oraz Komisariatu Policji w Łazach,
- Dane Starostwa Powiatowego w Zawierciu.

Przyjęto następujące definicje¹:

<u>Rewitalizacja</u>	proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.
<u>Program rewitalizacji</u>	inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
<u>Projekt rewitalizacyjny</u>	projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.
<u>Obszar zdegradowany</u>	obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.
<u>Obszar rewitalizacji</u>	obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk.
<u>Stan kryzysowy</u>	stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.

¹ Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

2. Istota i znaczenie Lokalnego Programu Rewitalizacyjnego dla rozwoju gminy

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+ stanowi dokument określający politykę społeczną, przestrzenną i gospodarczą Gminy w odniesieniu do wyznaczonego Obszaru Rewitalizacji.

Dokument rozwija cele określone w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2020+* i jest zgodny z ustaleniami *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego* oraz *Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Łazy na lata 2015 - 2020+* i *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Łazy*. LPR zgodny jest ponadto z założeniami *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020*. Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+ zawiera opis aktualnej sytuacji społecznej, przestrzennej, gospodarczej, technicznej i środowiskowej Gminy; diagnozę obszarów zdegradowanych i obszarów wybranych do rewitalizacji; opis planowanych zadań społecznych, przestrzennych i gospodarczych; plan finansowy realizacji programu; oczekiwane wskaźniki osiągnięć oraz opis monitoringu, zarządzania i sposobów promocji programu.

Realizacja zamierzeń zdefiniowanych w programie będzie współfinansowana w miarę możliwości z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej, przyczyniając się do zwiększenia potencjału gospodarczego, rozwoju i dostosowania strukturalnego do regionów Wspólnoty Europejskiej.

Rewitalizacja jest szansą na zastosowanie kompleksowych i zrównoważonych rozwiązań w zakresie wsparcia wyznaczonych obszarów gminy, które w wyniku przemian gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych, a także wielu innych czynników zostały zdegradowane i zaniedbane.

Niniejszy program rewitalizacji wypracowany został przez samorząd Gminy Łazy w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych.

Dane wyjściowe do analizy pozyskane zostały:

- z rejestrów Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych),
- z danych rejestrowych i statystycznych UM Łazy oraz jednostek organizacyjnych gminy,
- Danych Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu oraz Komisariatu Policji w Łazach,
- Danych Starostwa Powiatowego w Zawierciu,
- Danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu,
- z wywiadów autorów opracowania z pracownikami UM Łazy, OPS w Łazach oraz lokalnymi przedsiębiorstwami i organizacjami pozarządowymi,
- na podstawie ankietyzacji mieszkańców i przedsiębiorców,

- na podstawie spotkań warsztatowych/konsultacyjnych z mieszkańcami gminy Łazy.
- W pracach nad przygotowaniem dokumentu partycypowały wszystkie grupy społeczne i interesariusze programu.

3 Podsumowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+

Działanie	Wynik
-----------	-------

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Krok 1 - Analiza społeczno- gospodarcza → Cechy obszaru zdegradowanego wykazuje obszar miasta Łazy.

Krok 2 - Ankietyzacja mieszkańców → Potwierdzenie wyników analizy społeczno-gospodarczej
Cechy obszaru zdegradowanego wykazuje obszar miasta Łazy

Krok 3 - Konsultacje społeczne → Potwierdzenie wyników analizy społeczno-gospodarczej i ankietyzacji
Cechy obszaru zdegradowanego wykazuje obszar miasta Łazy

Za obszar zdegradowany uznano MIASTO ŁAZY

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Krok 1 - Konsultacje eksperckie → Cechy obszaru rewitalizacji na bazie danych statystycznych i wywiadu z ekspertami wykazuje Osiedle Podlesie

Krok 2 - Pogłębiona diagnoza obszaru → Analiza ilościowa i jakościowa potwierdza występowanie ponadnormatywnych problemów na obszarze Osiedla Podlesie

Za obszar rewitalizacji uznano Osiedle Podlesie

Wskazanie potencjałów Obszaru Rewitalizacji

Określenie celu strategicznego programu → *Redukcja zjawisk kryzysowych na wyznaczonym OR Osiedle Podlesie, poprzez ożywienie społeczne, gospodarcze i przestrzenne, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i przy udziale lokalnej społeczności.*

Określenie celów rewitalizacji → *C.1. Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społecznej i edukacyjnej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji.
C.2. Przestrzeń i infrastruktura publiczna dostosowane do potrzeb rozwojowych mieszkańców Obszaru Rewitalizacji w każdym wieku.*

Wskazanie projektów podstawowych i dodatkowych

Wskazanie powiązania programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Określenie systemu realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Określenie systemu monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 12.01.2018 r. o numerze NS-NZ.042.1.2018 powiadomił, iż do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego należy się zwrócić o określenie ewentualnego zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko tylko w sytuacji uzyskania stanowiska Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, stwierdzającego potrzebę przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach pismem z dnia 25.01.2018 roku o nr WOOŚ.410.592.2017.BM uznała, że Lokalny Program Rewitalizacji nie wymaga sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

4 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego -diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie

4.1 Położenie

Gmina Łazy położona jest we wschodniej części województwa śląskiego (Subregion Centralny), w południowo-zachodniej części Powiatu Zawierciańskiego.

Gmina graniczy:

- od północy z gminami miejskimi: Porębą i Zawierciem,
- od wschodu z gminą miejsko-wiejską Ogrodzieniec i gminą wiejską Klucze,
- od południa z gminą miejską Dąbrowa Górnicza,
- od zachodu gminą miejsko-wiejską Siewierz.

Miejscowości wchodzące w skład gminy:

- Chruszczobród,
- Chruszczobród Piaski,
- Ciągowice,
- Grabowa,
- Hutki - Kanki,
- Kuźnica Mastońska,
- Niegowonice,
- Niegowoniczki,
- Rokitno Szlacheckie,
- Skałbania,
- Trzebyczka,
- Turza,
- Wiesiółka,
- Wysoka.

Poniższa mapa przedstawia położenie miejscowości tworzących gminę Łazy.

Rysunek 1 Położenie miejscowości tworzących gminę Łazy

Źródło: UM Łazy

Gmina Łazy zajmuje powierzchnię 132,81 km², w tym samo miasto Łazy 8,56 km². Na tle powiatu zawierciańskiego, w którego skład wchodzi: 10 gmin, 6 miast, 136 miejscowości wiejskich i 120 sołectw, obszar Gminy Łazy stanowi 13,21% ogółu terenu².

4.2 Sfera społeczna

4.2.1 Demografia

Liczba mieszkańców Gminy Łazy, zgodnie ze stanem z dnia 31.08.2017 r. wynosi 15 571 osób (źródło: ewidencja ludności UM Łazy). Struktura ludności wg płci wskazuje niewielką przewagę liczby kobiet - ponad 51% w ogólnej liczbie mieszkańców.

Dane charakteryzujące liczbę ludności na terenie gminy w latach 2010-2015 przedstawiono w poniższej tabeli.

² Dane powierzchniowe Gminy Łazy przedstawione przez Powiat zawierciański.

Tabela 1 Liczba ludności w Gminie Łazy, wg faktycznego miejsca zamieszkania, zgodnie ze stanem na 31.12.

Rodzaj danych	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba ludności ogółem [osoba]	16203	16226	16120	16101	16054	16038	16025
Liczba kobiet [osoba]	8319	8354	8283	8276	8251	8256	8257
Liczba mężczyzn [osoba]	7884	7872	7837	7825	7803	7782	7768
Struktura ludności wg płci [% danej płci dominujący w ogólnej liczbie mieszkańców]	51,34 %	50,63 %	50,69 %	50,69 %	50,70 %	51,47 %	51,52 %
	kobiet	kobiet	kobiet	kobiet	kobiet	kobiet	kobiet
Gęstość zaludnienia [osoba/km ² , zaokrąglenie do pełnej wartości]	122	122	121	121	121	121	121

Źródło: GUS, BDL

Liczba mieszkańców gminy w latach 2010-2016 notuje spadek (poza marginalnym wzrostem w 2011 r.

Zgodnie z danymi ewidencji ludności UM Łazy za lata 2010-2016 gęstość zaludnienia w gminie jest zdecydowanie największa w obszarze miejskim. Liczba mieszkańców w mieście stanowi ponad 40% ogólnej liczny mieszkańców całej gminy. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Liczba mieszkańców miejscowości w latach 2010-2016 z gęstością zaludnienia

Miejscowość	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Powierzchnia km ²
MIASTO								
Miasto Łazy - liczba ludności [osoba]	7052	6999	6944	6896	6797	6759	6687	8,56
- gęstość zaludnienia [osób/km ²]	823	817	811	805	794	789	781	
MIEJSCOWOŚCI								
Niegowonice - liczba ludności [osoba]	1914	1915	1902	1905	1921	1919	1905	18,19
- gęstość zaludnienia [osób/km ²]	105	105	104	104	105	105	104	
Niegowoniczki - liczba ludności [osoba]	562	553	551	549	554	561	559	7,08
- gęstość zaludnienia [osób/km ²]	79	78	77	77	78	79	78	
Rokitno Szlacheckie - liczba ludności [osoba]	1142	1155	1171	1167	1166	1154	1154	21,01
- gęstość zaludnienia [osób/km ²]	54	54	55	55	55	54	54	
Chruszczobród - liczba ludności [osoba]	1667	1688	1682	1677	1668	1667	1663	22,69

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+

- gęstość zaludnienia [osób/km2]	73	74	74	73	73	73	73	
Chruszczobród - liczba ludności [osoba]	226	226	227	225	227	227	223	4,35
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	51	51	52	51	52	52	51	
Ciągowice - liczba ludności [osoba]	648	662	663	662	663	653	658	8,09
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	80	81	81	81	81	80	81	
Turza - liczba ludności [osoba]	303	301	298	303	305	302	302	4,90
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	61	61	60	61	62	61	61	
Kuźnica Mastońska - liczba ludności [osoba]	123	130	139	134	138	140	142	2,67
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	46	48	52	50	51	52	53	
Grabowa ze Skatbanią - liczba ludności [osoba]	735	745	740	747	746	811	816	14,61
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	50	51	51	51	51	55	55	
Hutki Kanki - liczba ludności [osoba]	68	68	67	66	70	71	68	3,71
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	18	18	18	17	18	19	18	
Trzebyczka - liczba ludności [osoba]	71	73	75	78	74	75	77	7,81
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	9	9	9	9	9	9	9	
Wysoka - liczba ludności [osoba]	1175	1170	1144	1127	1129	1139	1140	7,27
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	161	160	157	155	155	156	156	
Wiesiółka - liczba ludności [osoba]	287	271	269	274	272	270	275	1,81
- gęstość zaludnienia [osób/km2]	158	149	148	151	150	149	151	

[osób/km ²]								
Razem miejscowości	8921	8957	8928	8914	8933	8989	8982	124,25
GMINA Łazy	15973	15956	15872	15810	15730	15748	15669	132,81

Źródło: UM Łazy, ewidencja ludności

Dane w podziale na układ miejski i pozostałe miejscowości wskazują, iż:

- zdecydowanie największa gęstość zaludnienia występuje na obszarze miejskim,
- obszar miejski jako jedyna jednostka ewidencyjna notuje stały spadek liczby ludności w każdym roku od analizowanego 2010. W pozostałych miejscowościach średnia gęstość zaludnienia w latach 2010-2016 nie notuje wyraźnych odchyleń, uznać należy zatem że zmiana liczby ludności w poszczególnych latach nie ma znaczących rozmiarów w miejscowościach gminnych a jedynie na obszarze miejskim.

W skali 6 kolejnych lat gęstość zaludnienia w mieście spadła o 42 os/km², co świadczy o niskiej atrakcyjności obszaru miejskiego jako miejsca zamieszkania.

Z punktu widzenia rewitalizacji należy poddać szczególnej analizie warunki i jakość życia właśnie na obszarze miejskim.

Zdiagnozowano stan kryzysowy w sferze społecznej na terenie obszaru miejskiego - stopniowe wyludnianie.

- Gęstość zaludnienia na obszarze wiejskim notuje nieznaczne wahania, jednak biorąc pod uwagę ich rozmiar - należy uznać że w okresie analizy gęstość zaludnienia była stała.

Zgodnie z prognozami GUS liczba mieszkańców Powiatu Zawierciańskiego (na terenie którego leży Gmina Łazy) będzie systematycznie spadać, co jest zgodne z trendem dla całego województwa.

Tabela 3 Prognoza liczby mieszkańców Powiatu Zawierciańskiego w latach 2020-2050

Rok	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Prognozowana liczna ludności ogółem na dzień 31.12	117 604	114 271	110 555	106 432	102 054	97 634	93 305

Źródło: GUS, Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050

W Gminie Łazy występuje ujemny przyrost naturalny, którego wartość w roku 2016 wynosiła - 77 osób. Ujemny przyrost naturalny notowano co roku od analizowanego 2010.

W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące udziału poszczególnych grup mieszkańców w ogólnej liczbie mieszkańców gminy, z podziałem na ekonomiczne kategorie wiekowe w latach 2010-2016.

Tabela 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem [%] w latach 2010-2016

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	15,8	15,7	15,6	15,6	15,7	15,8	15,9
Ludność w wieku produkcyjnym	65,1	64,7	64,4	64,1	63,5	62,7	62,1
Ludność w wieku poprodukcyjnym	19,1	19,6	20,0	20,3	20,8	21,4	22,1

Źródło: GUS, BDL

Największą grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym - powyżej 25 r.ż. i poprodukcyjnym. Skategoryzowana liczba wskazanych osób w samym roku 2016 stanowiła ponad 84% ogółu. Niepokojący jest rosnący w kolejnych latach udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, co świadczy o starzejącym się społeczeństwie.

W gminie notowane jest dodatnie saldo migracji, co jest trendem przeciwnym w stosunku do całego województwa. Dodatnie saldo migracji w kolejnych latach może mieć zasadniczy wpływ na odwrócenie lub złagodzenie spadku ogólnej liczby mieszkańców.

Położenie gminy w sąsiedztwie Aglomeracji Górnośląskiej oraz w pobliżu innych znaczących ośrodków miejskich determinuje spory odsetek migracji wewnętrznych - w szczególności z miast.

Tabela 5 Migracje na pobyt stały wg typu i kierunku [osoba]

Rodzaj danych	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
zameldowania ogółem	280	261	178	225	228	182	202
zameldowania z miast	226	234	150	190	201	156	173
zameldowania ze wsi	54	26	25	32	25	24	16
zameldowania z zagranicy ogółem	0	1	3	3	2	2	0
wymeldowania ogółem	181	174	152	174	190	146	143
wymeldowania do miast	115	117	113	117	127	112	111
wymeldowania na wieś	66	52	37	50	55	34	31
wymeldowania za granicę	0	5	2	7	8	0	1
saldo migracji	99	87	26	51	38	36	59

Źródło: GUS, BDL

Prognozy GUS dotyczące przyrostu naturalnego w powiecie zawierciańskim, w skład którego wchodzi Gmina Łazy, wykazują utrzymującą się, niepokojącą tendencję spadkową. Przy czym wskaźniki dla całego województwa kształtowały się również malejąco.

Tabela 6 Prognoza salda migracji oraz przyrostu naturalnego w powiecie zawierciańskim w latach 2020-2050 [osoba]

Przyrost naturalny liczby mieszkańców w powiecie zawierciańskim							
	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
urodzenia	873	792	724	688	667	633	582
zgony	1456	1452	1470	1516	1526	1491	1414
przyrost liczby mieszkańców	-583	-660	-746	-828	-859	-858	-832
Migracje krajowe i zagraniczne w powiecie zawierciańskim							
	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
napływ	1006	935	881	857	859	859	858
odpływ	1048	970	911	882	883	881	880
saldo migracji	-42	-35	-30	-25	-24	-22	-22

Źródło: GUS, Prognoza dla powiatu zawierciańskiego na lata 2014-2050

Wskaźnik prognozy salda migracji w Powiecie Zawierciańskim jest ujemny, co jest trendem tożsamym w stosunku do całego województwa. Podkreślić jednak należy, że wartości ujemne salda migracji nie są znaczne, szczególnie biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców całego powiatu można przyjąć, że wartości te są marginalne.

Oznacza to, że przy podjęciu działań zaradczych możliwe jest odwrócenie trendu, konieczne będzie w tym celu konsekwentne podnoszenie atrakcyjności gmin powiatu jako potencjalnego miejsca zamieszkania (szczególnie dla osób młodych, zakładających rodziny). W przypadku Gminy Łazy mieć na uwadze należy przede wszystkim obszar miejski, na którym notuje się stałe zmniejszenie liczby mieszkańców.

4.2.2 Bezrobocie

Według stanu na koniec lipca 2017 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zawierciu zarejestrowanych było 492 mieszkańców Gminy Łazy, z czego 259 stanowiły kobiety. Jedynie 7,7% ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy posiada prawo do zasiłku, co wpływać może niekorzystnie na sytuację socjalną części rodzin dotkniętych bezrobociem.

Szczególnie niepokojące są dane dotyczące liczby osób do 30 roku życia pozostających bez pracy - stanowiących niemal 19% ogółu bezrobotnych oraz dane dotyczące bezrobotnych powyżej 50 roku życia - stanowiących ponad 31% ogółu bezrobotnych. W przypadku młodszej grupy stałe miejsca pracy będą determinantą decydującą o założeniu rodziny na terenie gminy, co bezpośrednio wpłynie na trendy demograficzne (w tej chwili niekorzystny jest przyrost naturalny). Konieczne są więc przede wszystkim działania zwiększające podaż miejsc pracy. W przypadku starszej grupy konieczne są działania pozwalające przekwalifikować bezrobotnych i pomóc im się odnaleźć w obowiązujących realiach rynku pracy, znaczące będą tu projekty pozainwestycyjne, tzw. „miękkie”, jak kursy, szkolenia, etc.

Największą grupę (ponad 61%) wśród osób bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy (długotrwale bezrobotne). Zjawisko świadczy o niskiej motywacji osób

bezrobotnych, często pozostających beneficjentami pomocy społecznej, do podejmowania aktywności zawodowej.

Zgodnie z danymi PUP w Zawierciu natężenie problemu bezrobocia występuje na terenie miasta Łazy - **ponad 51% wszystkich bezrobotnych w gminie zarejestrowano w mieście Łazy**. Poniższa tabela wskazuje liczbę bezrobotnych zgodnie ze stanem na koniec 2016 r. oraz poziom bezrobocia w każdym obszarze.

Tabela 7 Natężenie problemu bezrobocia na analizowanych obszarach

Obszar	Liczba bezrobotnych
Miasto Łazy	294
Chruszczobród	71
Chruszczobród Piaski	1
Ciągowice	18
Grabowa	16
Hutki Kanki	4
Kuźnica Masłońska	1
Niegowonice	45
Niegowoniczki	6
Rokitno Szlacheckie	49
Skatbania	0
Trzebyczka	0
Turza	6
Wiesiółka	6
Wysoka	54
Cała gmina	571

Źródło: PUP Zawiercie, UM Łazy

4.2.3 Ubóstwo, niepełnosprawność, bezradność wychowawcza, uzależnienia

Zgodnie z danymi OPS w Łazach w roku 2016 łącznie udzielono wsparcia 756 osobom (mieszkańcom całej gminy), z tego 559 osobom przyznano świadczenie (w tym 323 kobietom). Z 401 rodzinami przeprowadzono wywiad środowiskowy, łącznie w rodzinach przebywało 836 osób. 319 rodzin otrzymało świadczenie pieniężne. Najczęstszą przyczyną udzielania pomocy było ubóstwo. Usługami opiekuńczymi w 2016 roku zostało objętych 46 osób. Pomoc w postaci zasiłku stałego została udzielona 92 osobom, a suma świadczeń wyniosła 457 083 zł. Zasiłek okresowy pobrało 205 osób, koszt zadania to 569 248 zł.

Świadczeniem „Posiłek” przyznawanym w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” zostało objętych 182 dzieci. Zanotowano spadek w stosunku do roku poprzedniego, gdzie z ww. pomocy skorzystało 216 dzieci. Wpływ na to zjawisko miało, wprowadzone w 2016r. świadczenie wychowawcze 500+.

Łączna liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia, nieznacznie się zmniejszyła w odniesieniu do lat poprzednich. Dane szczegółowe prezentuje poniższa tabela.

Tabela 8 Wsparcie udzielone w ramach pomocy socjalnej w latach 2014-2016

Rodzaj danych	2014 r.	2015 r.	2016 r.
---------------	---------	---------	---------

Liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia	856	792	756
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie			
Liczba osób	612	585	559
Liczba rodzin	394	371	373
Liczba osób w rodzinach	921	847	801
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne			
Liczba osób	377	351	333
Liczba rodzin	353	332	319
Liczba osób w rodzinach	834	770	690
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne			
Liczba osób	336	331	308
Liczba rodzin	237	225	214
Liczba osób w rodzinach	623	583	544
Powody udzielenia pomocy i wsparcia			
Ubóstwo			
Liczba rodzin	252	279	259
Liczba osób w rodzinach	571	637	550
Bezrobocie			
Liczba rodzin	256	244	202
Liczba osób w rodzinach	667	620	491
Niepełnosprawność			
Liczba rodzin	154	163	166
Liczba osób w rodzinach	300	314	294
Długa lub ciężka choroba			
Liczba rodzin	155	161	180
Liczba osób w rodzinach	294	292	295
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych			
Liczba rodzin	75	81	74
Liczba osób w rodzinach	274	272	243
Alkoholizm			
Liczba rodzin	37	42	41
Liczba osób w rodzinach	62	71	66
Narkomania			
Liczba rodzin	1	0	2
Liczba osób w rodzinach	1	0	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa			
Liczba rodzin	36	35	34
Bezdomność			
Liczba rodzin	13	14	10
Liczba osób w rodzinach	21	18	10
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego			
Liczba rodzin	5	6	2
Liczba osób w rodzinach	16	9	2
Zdarzenia losowe			
Liczba rodzin	2	1	1
Liczba osób w rodzinach	3	4	4
Kłęski żywiołowe i ekologiczne			
Liczba rodzin	0	0	0
Sieroctwo			
Liczba rodzin	0	0	0
Przemoc w rodzinie			
Liczba rodzin	6	7	3
Liczba osób w rodzinach	25	25	10
Ochrona ofiar handlu ludźmi			
Liczba rodzin	0	0	0

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Łazy; Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 r.

Biorąc pod uwagę powyższe rodzaje wsparcia największe natężenie występowania problemów społecznych notuje się na obszarze miejskim. Statystyczne dane procentowe wskazują następujące natężenie występowania problemów społecznych w poszczególnych obszarach gminy:

- Łazy - 49,8% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Chruszczobród - 9% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Wiesiółka - 1,5% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Wysoka - 6,5% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Trzebyczka - 0,4% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Ciągowice - 3,9% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Turza - 1,8% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Kuźnica Masłońska - 0,8% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Rokitno Szlacheckie - 7,2% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Niegowonice - 11% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Niegowoniczki - 3,2% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Grabowa - 4,6% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie
- Hutki Kanki - 0,3% wszystkich udzielonych rodzajów wsparcia w gminie

Wskaźnik deprywacji lokalnej w gminie spada od 2013 r. biorąc pod uwagę liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9 Wskaźnik deprywacji lokalnej biorąc pod uwagę liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia

Rodzaj danych	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	1 136	921	847	801
liczba mieszkańców	16 101	16 101	16 054	16 038
Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w1 / w2 x 1000	70,55	57,20	52,76	49,94

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Łazy; Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 r.

Biorąc pod uwagę problemy społeczne istotne z punktu widzenia wytycznych dotyczących opracowywania LPR - po raz kolejny najgorsza sytuacja społeczna prezentuje się na terenie miasta Łazy. OPS udzielił w 2017 r. wsparcia głównie mieszkańcom obszaru miejskiego, tj.:

- mieszkańcy miasta Łazy są beneficjentami 59% pomocy udzielanej w całej gminie przez OPS z powodu ubóstwa,
- mieszkańcy miasta Łazy są beneficjentami 45% pomocy udzielanej w całej gminie przez OPS z powodu niepełnosprawności,
- mieszkańcy miasta Łazy są beneficjentami 52% pomocy udzielanej w całej gminie przez OPS z powodu bezrobocia,

- mieszkańcy miasta Łazy są beneficjentami 68% pomocy udzielanej w całej gminie przez OPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych,
- mieszkańcy miasta Łazy są beneficjentami 46% pomocy udzielanej w całej gminie przez OPS z powodu uzależnień (alkoholizm).

Zdiagnozowano stan kryzysowy w sferze społecznej występujący na obszarze miejskim - ponadprzeciętne występowanie wszystkich kluczowych problemów społecznych w gminie.

Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Powody udzielenia pomocy i wsparcia przez OPS w Łazach, w roku 2017 z podziałem na miejscowości

obszar	Powody udzielenia pomocy i wsparcia					
	Ubóstwo	Niepełnosprawność	Bezrobocie	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Alkoholizm	Narkomania
Miasto Łazy	125	59	91	15	22	0
Niegowonice	0	11	17	0	3	0
Niegowoniczki	0	1	0	0	0	0
Rokitno Szlacheckie	12	3	8	1	3	0
Chruszczobród	24	14	19	0	10	0
Chruszczobród Piaski	4	3	3	0	2	0
Ciągowice	7	4	5	2	2	1
Turza	3	3	3	0	0	0
Kuźnica Mastońska	1	2	0	0	0	0
Grabowa	4	2	4	0	1	0
Hutki Kanki	3	2	1	0	1	0
Trzebyczka	1	2	0	0	0	0
Wysoka	22	19	22	4	4	0
Wiesiółka	2	2	1	0	0	0
Skalbania	2	2	0	0	0	0
Razem gmina	210	129	174	22	48	1

Źródło: OPS w Łazach

4.2.4 Przestępczość

Bezpieczeństwo publiczne w gminie Łazy realizowane jest za pośrednictwem działalności Komisariatu Policji w Łazach (jednostka Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu) oraz Ochotniczych Straży Pożarnych. OSP działają w 7 sołectwach: Chruszczobrodzie, Wiesiołce, Ciągowicach, Turzy, Rokitnie Szlacheckim, Grabowej oraz Niegowonicach.

Dane dotyczące przestępczości na terenie gminy pochodzą ze statystyk KPK w Zawierciu i dotyczą lat 2010-2017. W analizowanym okresie w ostatnim pełnym roku (2016) liczba ogólnych przestępstw była najniższa od 2013 r, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11 Przestępstwa wszczęte w podziale na kategorie zdarzeń w latach 2010-2017

Kategoria zdarzenia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	I półrocze 2017
ogółem	124	133	142	156	145	124	105	43
rozbój	1	-	1	2	2	1	4	-
bójka	3	2	1	1	1	5	2	-
uszkodzenie ciała	2	2	4	4	8	5	4	4
kradzież z włamaniem	25	18	17	13	18	15	10	5
kradzież ogółem	26	23	29	20	19	16	15	15
kradzież z wagonu	44	48	63	93	64	37	18	9
uszkodzenie mienia	5	17	16	10	10	7	9	4
narkomania	-	-	3	-	3	8	10	4
nietrzeźwi kierujący pojazdami mechanicznymi	18	23	8	13	20	30	32	12

Źródło: Komisariat Policji w Łazach

Najliczniej reprezentowaną kategorią zdarzeń przestępczych na terenie gminy są kradzieże, stanowiące w 2016 r. 40% wszystkich przestępstw, w następnej kolejności z wynikiem 30% sklasyfikowano osoby nietrzeźwe kierujące pojazdami mechanicznymi. W ostatnich latach widoczny jest spadek natężenia problemu kradzieży, wzrasta jednak problem narkomani oraz nietrzeźwych kierujących pojazdami.

W statystyce przestępstw wszczętych w podziale na miejsce występowania, zdecydowanie przoduje obszar miejski gminy, na terenie którego od lat notuje się ok. 50% gminnych przestępstw (44% w 2016 r, 50% w 2015, 88% w 2014, 73% w 2013).

Tabela 12 Przestępstwa wszczęte w podziale na miejsce występowania w latach 2010-2017

Kategoria zdarzenia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	I półrocze 2017
- Łazy	20	19	22	22	64	25	29	13
- Łazy kradzież z wagonu	44	48	63	93	64	37	18	9
RAZEM obszar miejski	64	67	85	115	128	62	47	22
Chruszczobród	9	14	9	6	15	9	3	7
Wiesiółka	-	-	2	1	1	-	1	-
Wysoka	6	3	4	8	5	7	4	3
Trzebyczka	-	-	-	-	-	-	2	-
Ciągowice	8	-	4	5	3	2	2	3
Turza	1	1	-	-	-	2	3	-
Kuźnica Mastońska	-	2	2	-	-	1	-	1
Rokitno Szlacheckie	3	12	6	3	2	5	7	-
Niegowonice	8	9	6	4	8	4	10	4-
Niegowoniczki	-	1	1	1	1	1	1	-
Grabowa	4	5	3	3	5	1	3	3
Hutki Kanki	1	1	-	-	-	-	-	-

Źródło: Komisariat Policji w Łazach

4.2.5 Poziom edukacji i kapitału społecznego

W gminie Łazy funkcjonuje Publiczne Przedszkole nr 1 im. J. Brzechwy w Łazach - łącznie 6 oddziałów działających w budynku przy ul. Topolowej 9 oraz w budynku przy ul. Kolejowej 8 oraz 3 oddziały przyszkolne. Ponadto w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych prowadzących działalność na terenie gminy zostały wpisane: Klub Dziecięcy - Przyzakładowe Centrum Zabawy oraz Żłobek - „Przyzakładowe Centrum Zabawy” prowadzone przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne w Kluczach.

Szkolnictwo podstawowe jest reprezentowane przez 8 jednostek, 2 placówki znajdują się na terenie miasta Łazy, a pozostałych 6 w sołectwach (Niegowonice, Chruszczobród, Wysoka, Ciągowice, Rokitno Szlacheckie, Grabowa). 3 ze szkół podstawowych posiadają status szkoły niepublicznej.

Szkoła ponadgimnazjalna (Zespół Szkół im. prof. Romana Gostkowskiego) kształci uczniów na różnych poziomach edukacyjnych: liceum ogólnokształcące o profilu mundurowym, technikum (szkoła dzienna) oraz szkoła policealna i liceum ogólnokształcące dla dorosłych. Zespół prowadzi również kwalifikacyjne kursy zawodowe dla osób, które ukończyły 18 rok życia.

Na terenie gminy nie występuje oferta umożliwiająca dorosłym mieszkańcom zmianę lub podniesienie kompetencji zawodowych, mowa tu szczególnie o ofercie bezpłatnej, czy częściowo dofinansowanej przez gminę.

Możliwość podniesienia bądź zmiany kompetencji zawodowych identyfikowana jest jedynie w odniesieniu do grupy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zawierciu bezrobotnych. Oferta PUP jest kierowana do wybranych grup bezrobotnych i po spełnieniu szeregu obostrzeń, co zawęża możliwości dla części mieszkańców gminy. Oferta PUP jest ponadto zależna od dostępnych środków finansowych i ograniczona czasowo.

Najświeższe dane dotyczące poziomu wykształcenia mieszkańców gminy pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011 (GUS), zgodnie z danymi poziom wykształcenia mieszkańców gminy przedstawia się następująco:

- 16,0% wyższe,
- 2,6% policealne,
- 12,0% średnie ogólnokształcące,
- 20,7% średnie zawodowe,
- 22,9% zasadnicze zawodowe,
- 4,8% gimnazjalne,
- 19,3% podstawowe
- 1,6% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

NSP nie segreguje danych z podziałem na miejscowości, wskazuje jedynie różnice między obszarem wiejskim i miejskim:

- Wykształcenie średnie i policealne posiada 38% mieszkańców miasta i 30,5% mieszkańców wsi,
- Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiada 21,4% mieszkańców miasta i 25,6% mieszkańców wsi,
- Wykształcenie gimnazjalne posiada 4,6% mieszkańców miasta i 5,2% mieszkańców wsi,
- Wykształcenie podstawowe ukończone posiada 15,8% mieszkańców miasta i 25,5% mieszkańców wsi.

Dane wskazują więc, że mieszkańcy obszaru miejskiego są lepiej wykształceni od mieszkańców obszaru wiejskiego. W obecnych realiach rynku pracy nie oznacza to jednak jednoznacznie, iż sytuacja mieszkańców miasta jest korzystniejsza, co potwierdzają dane PUP w Zawierciu.

Według stanu na koniec lipca 2017 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zawierciu zarejestrowanych było 23% bezrobotnych mieszkańców gminy nie posiadających kwalifikacji zawodowych, a ponad 20% to osoby nie posiadające doświadczenia zawodowego; sytuacja taka znacznie zmniejsza ich szanse na znalezienie pracy, konieczne jest podjęcie działań edukacyjnych w tym obszarze. Poziom wykształcenia osób bezrobotnych z podziałem na miejscowości przedstawia poniższa tabela. Wśród wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych:

- 59% bezrobotnych z wyższym wykształceniem zamieszkuje w mieście,

- 48% bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym zamieszkuje w mieście,
- 32% bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym zamieszkuje w mieście.

Oznacza to, iż wykształcenie średnie i wyższe nie gwarantują znalezienia pracy na terenie gminy Łazy, a problem ten dotyka w większości mieszkańców miasta Łazy. Wynika to przede wszystkim ze specyfiki gminnej gospodarki, co szczegółowo omówiono w analizie pogłębionej (vide rozdział 9). Mieszkańcy obszaru miejskiego najpilniej wymagają działań związanych ze zmianą kwalifikacji zawodowych.

Tabela 13 Poziom wykształcenia osób bezrobotnych z podziałem na miejscowości, stan na 31.12.2016 r.

obszar	Poziom wykształcenia zarejestrowanych w PUP bezrobotnych				
	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
Miasto Łazy	49	68	18	89	70
Chruszczobród	8	17	3	22	21
Chruszczobród Piaski	0	0	0	1	0
Ciągowice	3	5	2	6	2
Grabowa	3	6	0	3	4
Hutki Kanki	0	1	0	3	0
Kuźnica Masłońska	1	0	0	0	0
Niegowonice	11	15	3	10	6
Niegowoniczki	2	2	2	0	0
Rokitno Szlacheckie	3	15	6	11	14
Skatbania	0	0	6	0	0
Trzebyczka	0	0	6	0	0
Turza	1	0	6	4	1
Wiesiółka	0	0	2	2	2
Wysoka	1	12	4	13	24
Cała gmina	82	141	56	164	144

Źródło: PUP Zawiercie

Zmiany zachodzące na lokalnym rynku pracy determinują konieczność podjęcia niezbędnych działań w zakresie kompleksowego dostosowania do nich polityki edukacyjnej, **głównie w odniesieniu do osób dorosłych, mieszkających w mieście.**

W edukacji dzieci i młodzieży nie diagnozuje się problemów powiązanych z rewitalizacją.

4.2.6 Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

Zgodnie z danymi ujętymi w Meldunku o stanie rejestru wyborców w statych okręgach wyborczych i obwodach do głosowania utworzonych w wyborach do Rady Gminy wg stanu na dzień 31.12.2013 r. obszar gminy Łazy podzielony jest na 10 obwodów głosowania, w tym:

- 4 obszary - miasto Łazy,
- Obwód Grabowa i Skalbania,
- Obwód Niegowonice i Niegowoniczki,
- Obwód Rokitno Szlacheckie, gdzie głosują także mieszkańcy miejscowości Hutki Kanki,
- Obwód Ciągowice,
- Obwód Wysoka gdzie głosują także mieszkańcy miejscowości Wesiółka,
- Obwód Chruszczobród i Chruszczobród Piaski, gdzie głosują także mieszkańcy miejscowości Trzebyczka.

W poniższej tabeli przedstawiono dane Państwowej Komisji Wyborczej dotyczące frekwencji w każdym z obwodów w trakcie wyborów samorządowych w roku 2014.

Tabela 14 Frekwencja w każdym z obwodów w trakcie wyborów samorządowych w roku 2014 w gminie Łazy

Obwód wyborczy	Liczba wyborców	Liczba wydanych kart do głosowania	% głosujących w stosunku do liczby wyborców
1-4 Miasto Łazy	5795	3075	53%
5 Grabowa i Skalbania	641	331	52%
6 Niegowonice i Niegowoniczki	2068	1019	49%
7 Rokitno Szlacheckie gdzie głosują także mieszkańcy miejscowości Hutki Kanki	993	472	48%
8 Obwód Ciągowice	929	445	48%
9 Obwód Wysoka gdzie głosują także mieszkańcy miejscowości Wesiółka	1178	536	45%
10 Obwód Chruszczobród i Chruszczobród Piaski gdzie głosują także mieszkańcy miejscowości Trzebyczka	1665	715	43%
Cała gmina	13269	6593	49%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza; *Statystyka głosowania w gminach niebędących miastami na prawach powiatu według obwodów głosowania i okręgów wyborczych*

Frekwencja w gminie wyniosła 49%, największą frekwencję wśród miejscowości zanotowano w mieście Łazy. Różnica wyniku pomiędzy poszczególnymi miejscowościami nie jest jednak duża (maksymalnie 10 pkt. procentowych), co za tym idzie - nie diagnozuje się szczególnych odstępstw w uczestnictwie w życiu publicznym pod względem zamieszkania w gminie Łazy w odniesieniu do korzystania z praw wyborczych.

Miejski Ośrodek Kultury w Łazach stanowi podstawowe miejsce integracji społeczności lokalnej. Jego działalność ukierunkowana jest w szczególności na stworzenie oferty kulturalnej dla dzieci, młodzieży oraz pozostałych mieszkańców. Swoją działalnością i współpracą skupia różnorodne środowiska w całej gminie prowadząc różnorodne formy działalności na terenie całej gminy (prowadzenie zajęć zarówno w siedzibie jak również gminnych szkołach). Instytucja kładzie duży nacisk na edukację kulturalną przeznaczoną zarówno dla dzieci i młodzieży jak i osób dorosłych. W ośrodku prowadzone są zajęcia nauki gry na instrumentach, nauki śpiewu, zajęcia plastyczne, teatralne, a także zajęcia prowadzone w ramach dziecięcych zespołów wokalnych oraz tanecznych. Ponadto placówka opiekuje się gminnymi grupami śpiewaczo - obrzędowymi. Miejski Ośrodek Kultury w Łazach jest również miejscem działalności licznych klubów i organizacji ściśle współpracujących z ośrodkiem. Innym ważnym elementem działalności jest organizacja różnorodnych form amatorskiego ruchu artystycznego oraz corocznych imprez i uroczystości.

Liczbę imprez przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15 Liczba imprez kulturalnych w podziale na miejscowości

Miejscowość	Średnia liczba imprez w roku
Miasto Łazy	49
Niegowonice	31
Niegowoniczki	1
Grabowa	6
Skalbania	1
Hutki Kanki	1
Wysoka	5
Wiesiółka	4
Trzebyczka	1
Rokitno Szlacheckie	6
Chruszczobród	5
Chruszczobród Piaski	1
Ciągowice	5
Turza	2

Źródło: UM w Łazach, na podstawie kalendarza imprez, który jest tworzony corocznie przez pracowników Urzędu Miejskiego w Łazach na podstawie danych pozyskanych z jednostek organizacyjnych, stowarzyszeń, w tym Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych nt. imprez planowanych do organizacji w danym roku na terenie miasta Łazy i poszczególnych sołectw

Największa liczba imprez kulturalnych organizowana jest na terenie miasta Łazy (41%). Głównie z powodu centrotwórczego charakteru obszaru, gdzie zlokalizowanych jest większość usług publicznych w gminie, siedzibę mają tu również MOK, Biblioteka i większość stowarzyszeń zarejestrowanych w gminie co naturalnie predysponuje obszar miejski do miejsca organizacji działalności, w tym imprez.

Zarządzeniem Nr 28 Burmistrza Łaz z dnia 22 lutego 2016 roku powołano Zespół monitorujący wdrażanie „Strategii Rozwoju Gminy Łazy na lata 2015 - 2020 +”, który dokonuje analizy efektów realizacji Strategii w okresach półrocznych, każdy w swoim obszarze. Jednym

z monitorowanych wskaźników jest liczba uczestników imprez kulturalnych. Poza ogólną liczbą uczestników (ankietyzacja, lista uczestników, zliczanie naoczne etc) w trakcie imprez prowadzona jest również ankietyzacja miejsca zamieszkania uczestników (ok. 10% próby). Na podstawie danych z monitoringu aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Łazy wskazuje się iż łączna liczba uczestników imprez w roku 2016 wynosiła 18068 osób. W poniższej tabeli wskazujemy procentowy udział mieszkańców poszczególnych miejscowości w liczbie uczestników imprez ogółem.

Tabela 16 Procentowy udział mieszkańców poszczególnych miejscowości w liczbie uczestników imprez ogółem

Miejscowość	% liczby mieszkańców miejscowości uczestniczących w imprezach w ogólnej liczbie mieszkańców gminy uczestniczących w imprezach
Miasto Łazy	11%
Niegowonice	12,5%
Niegowoniczki	5%
Rokitno Szlacheckie	11%
Chruszczobród	5,5%
Chruszczobród Piaski	4%
Ciągowice	3%
Turza	6%
Kuźnica Mastońska	7,5%
Grabowa ze Skatbanią	7%
Hutki Kanki	6%
Trzebyczka	4,5%
Wysoka	11,5%
Wiesiółka	5%

Źródło: Dane z monitoringu aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Łazy

Powyższe dane wskazują 1 niepokojący wskaźnik - mieszkańcy miasta Łazy w najmniejszym stopniu wykorzystują potencjał oferty kulturalnej gminy. Mieszkańcy miasta stanowią zaledwie 11% uczestników imprez, pomimo tego, że mają do oferty najłatwiejszy dostęp - 41% imprez odbywa się na terenie miasta, ponadto mieszkańcy miasta stanowią aż 41% ogółu mieszkańców gminy.

Pracownicy Wydziału Zarządzania Projektami, Promocji i Przedsiębiorczości UM w Łazach oraz Redaktor Naczelny gazety samorządowej Echa Łaz (który odpowiada za opracowywanie materiałów i relacji do mediów) obserwują od lat stałą tendencję - iż mieszkańcy sołectw chętniej uczestniczą w imprezach organizowanych na terenie sołectwa jak również sołectw ościennych i miasta Łazy, natomiast mieszkańcy miasta biorą udział sporadycznie i jedynie w imprezach organizowanych na terenie miasta.

Integracja społeczna na obszarze miejskim jest zdecydowanie zbyt słaba w porównaniu z obszarem wiejskim gminy, gdzie mieszkańcy utożsamiają się z miejscem zamieszkania i tym chętniej angażują się w życie kulturalne (szczególnie działalność Kół Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczych Straży Pożarnych i lokalnych stowarzyszeń).

W gminie dostępna jest dobrej jakości oferta zagospodarowania czasu wolnego dla seniorów, jednak mimo dużego potencjału i zaangażowania ludzkiego nie wszystkie inicjatywy mogą być realizowane z uwagi na braki infrastrukturalne. W gminie prężnie działa Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łazach, funkcjonuje także Rada Seniorów. UTW organizuje życie seniorów poprzez organizację wykładów, wyjazdów, prowadzi też liczne sekcje, w tym malarską, kulinarną, teatralną itp. Ponadto od 9 lat organizowana jest w gminie Ogólnopolska Olimpiada Sportowa Uniwersytetów Trzeciego Wieku i Organizacji Senioralnych „Trzeci Wiek na start”.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Łazach jako samorządowa instytucja kultury wchodzi w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Łącznie na terenie gminy działa 7 bibliotek/filii. W gminie nie występują obiekty kinowe, galerie czy salony sztuki oraz muzea. Wśród zarejestrowanych czytelników biblioteki przeważają mieszkańcy obszaru wiejskiego (69% ogółu), co potwierdza niskie zainteresowanie życiem kulturalnym wśród mieszkańców miasta.

Miejski Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łazy działają prężnie, ofertę ocenia się za atrakcyjną biorąc pod uwagę miejsko-wiejski charakter gminy oraz jej wielkość. Z pewnością kultura i rozrywka to obszar o dużym potencjale rozwojowym w gminie. Pod względem docierania do poszczególnych grup odbiorców problem zauważa się na obszarze miejskim. Miasto rozdzielone jest na 2 części torami kolejowymi. Centrum miasta posiada bogatą ofertą kulturalną natomiast druga strona miasta (gdzie zlokalizowane jest przede wszystkim Osiedle Podlesie) nie posiada żadnej infrastruktury pełniącej funkcję rekreacyjną czy kulturalną.

W obszarze działalności kulturalnej i społecznej w gminie działają liczne fundacje i stowarzyszenia. Poniższa tabela przedstawia szczegółowy wykaz stowarzyszeń i fundacji działających na terenie poszczególnych sołectw Gminy Łazy.

Tabela 17 Wykaz Stowarzyszeń i Fundacji działających w gminie

Miasto Łazy	
1.	Koło Polskiego Związku Wędkarskiego nr 34 w Łazach
2.	Koło Pszczelarzy w Łazach
3.	Stowarzyszenie Zwykłe „Pod Lasem”
4.	Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych „Kulturniak”
5.	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne - Warsztat Terapii Zajęciowej w Łazach
6.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Perła Jury”
7.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łazach
8.	Stowarzyszenie „Ostoja w Łazach”
9.	Klub Seniora „SEMAFOR” w Łazach
10.	Sekcja Emerytów i Rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego w Łazach
11.	Towarzystwo Emerytów i Rencistów
12.	Oddział Związku Nauczycielstwa Polskiego w Łazach
13.	Stowarzyszenia „Gostek”
14.	Rada Seniorów w Łazach (powstała w lutym 2015 roku)
Chruszczobród	

1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Chruszczobrodzie
2.	Klub Seniora Chruszczobród
3.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Chruszczobród i Chruszczobród Piaski
Wysoka	
1.	Stowarzyszenie zwykłe „Amur” Wysoka
Wiesiółka	
1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Wiesiółce
Ciągowice	
1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Ciągowicach
2.	Stowarzyszenie „Przyjazna Szkoła w Ciągowicach”
Turza	
1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Turzy
Rokitno Szlacheckie	
1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Rokitnie Szlacheckim
2.	Stowarzyszenie „Mała Szkoła” w Rokitnie Szlacheckim
Grabowa	
1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Grabowej
2.	Stowarzyszenie „Mała Szkoła” w Grabowej
Niegowonice	
1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Niegowonicach
2.	Stowarzyszenie Wsi Niegowonice i Niegowoniczki
Niegowoniczki	
1.	Stowarzyszenie Wsi Niegowoniczki

Źródło: UM Łazy

W kontekście rewitalizacji nie diagnozuje się stanów kryzysowych w dziedzinie działalności organizacji pozarządowych.

Zdiagnozowano stan kryzysowy w strefie społecznej - niski udział w życiu kulturalnym mieszkańców miasta Łazy.

4.3 Sfera gospodarcza

Zgodnie z danymi GUS, na terenie Gminy Łazy w 2016 r. zarejestrowane były 1 672 podmioty gospodarcze. Największą liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wg sektora i klasyfikacji PKD na terenie gminy stanowią: przedsiębiorstwa związane z handlem hurtowym i detalicznym oraz z naprawą samochodów i motocykli (ponad 34%), przetwórstwo i przemysł oraz budownictwo (ponad 10%). Wszystkie pozostałe sektory działalności obejmują w swej strukturze podmioty gospodarcze, których liczba stanowi poniżej 10% ogółu.

Analizując dane przedstawione w poniższej tabeli zauważa się, że liczba podmiotów gospodarczych rejestrowanych w gminie na przestrzeni lat 2010-2016 ulega niewielkim wahaniom. W strukturze własnościowej zdecydowanie przeważają firmy prywatne (ponad 97% ogółu podmiotów). W sektorze prywatnym dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ponad 85% ogółu podmiotów prywatnych), co odzwierciedla tendencje regionalne i krajowe.

Tabela 18 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Gminie Łazy, wg sektorów własnościowych w latach 2010-2016

Rodzaj podmiotu	Lata						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1685	1646	1665	1670	1672	1682	1672
sektor publiczny - ogółem	38	37	37	38	39	39	39
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	25	24	23	24	25	25	25
sektor publiczny - spółki prawa handlowego	1	1	2	2	2	2	2
sektor prywatny - ogółem	1647	1609	1628	1632	1633	1639	1631
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1442	1408	1416	1415	1399	1404	1383
sektor prywatny - spółki prawa handlowego	34	32	33	35	40	39	44
sektor prywatny - fundacje	0	0	1	1	2	2	3
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	29	30	31	32	33	32	32

Źródło: GUS, BDL

Na tle drobnych podmiotów gospodarczych wyróżniają się 2 duże zakłady o randze ponadlokalnej:

- Acerol Mittal STALOBREX Sp. z o.o. w Wysokiej,
- TradePol Sp. z o.o w sołectwie Turza.

Lokalna gospodarka od lat była ponadto silnie związana z przemysłem kolejowym. Jeszcze w roku 2010 największym pracodawcą na terenie miasta były PKP CARGO S.A. Zakład Taboru w Łazach zatrudniający 300 osób. Zakład przeniósł jednak główną działalność do innego miasta, co skutkowało stopniową redukcją zatrudnienia w kolejnych latach, a następnie do całkowitej likwidacji.

Historyczne dane dotyczące zatrudnienia wskazują, iż średnio rocznie wśród wszystkich pracowników zakładu ponad 89% stanowili mieszkańcy miasta Łazy.

Zdominowanie lokalnego rynku pracy przez jeden podmiot spowodowało, że byt materialny wielu rodzin uzależniony był od kondycji finansowej PKP, przekształcenia zakładu spowodowały utratę miejsc pracy dla znacznej grupy mieszkańców miasta i pogorszenie ich sytuacji socjalnej.

Zdiagnozowano stan kryzysowy w strefie gospodarczej występujący na obszarze miejskim gminy - wieloletnie uzależnienie miejskiej gospodarki i rynku pracy od przemysłu kolejowego, który obecnie w gminie w zasadzie nie funkcjonuje, brak również alternatywy mogącej wypełnić rynek.

Funkcja rolnicza gminy pomimo dość dużego areалу rolnego traci na znaczeniu z uwagi na pogarszające się naturalne warunki środowiskowe i degradację gleb, a także na wzrastającą popularność turystyki i znacznie większy potencjał rozwoju w tym kierunku. Stosunkowo najlepiej rozwija się rolnictwo w części południowej w rejonie Niegowonic, Chruszczobrodu

i Grabowej - tam kompleksy gleb charakteryzują się najwyższą przydatnością rolniczą. Rozwój rolnictwa ogranicza również do pewnego stopnia obecność rozległych kompleksów leśnych.

Biorąc pod uwagę rozkład liczby podmiotów gospodarczych pod względem terytorialnym, największa liczba podmiotów gospodarczych w gminie funkcjonuje w mieście Łazy. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 19 Liczba podmiotów gospodarczych z podziałem na miejscowości

Miejscowość	Liczba podmiotów gospodarczych
Miasto Łazy	795
Niegowonice	223
Niegowoniczki	61
Rokitno Szlacheckie	118
Chruszczobród	174
Chruszczobród Piaski	0
Ciągowice	73
Turza	39
Kuźnica Mastońska	8
Grabowa	55
Hutki Kanki	2
Trzebyczka	2
Wysoka	107
Wiesiółka	18
Skatbania	0
RAZEM GMINA	1675

Źródło: Wyszukiwarka CEIDG (<https://prod.ceidg.gov.pl>) oraz KRSONline (ems.ms.gov.pl/krs), UM Łazy, dane z sierpnia 2017 r.

W mieście Łazy działa ponad 47% wszystkich podmiotów gospodarczych działających w gminie. Oznacza to, iż największe szanse na zatrudnienie występują na obszarze miejskim.

Gmina dysponuje terenami inwestycyjnymi scharakteryzowanymi w poniższej tabeli.

Tabela 20 Charakterystyka terenów inwestycyjnych w Gminie Łazy

Lokalizacja	Działki	Powierzchnia	Przeznaczenie	Infrastruktura techniczna
ul. Paderewskiego w Wysokiej	niezabudowane działki nr 1805/3, 1804/14, 1804/16, 1804/19	19.9158 ha	- podstawowe: obiekty produkcyjne, składy, magazyny - uzupełniające: zabudowa usługowa	Dostęp do urządzeń: sieci energetycznej, wodociągowej, gazowej, telefonicznej. Nieruchomość posiada połączenie komunikacyjne z PKP poprzez byłą bocznice na terenach wchodzących w skład nieruchomości.
ul. 1-go Maja w Turzy	niezabudowana nieruchomość złożona z 5 obszarów	5.8136 ha	- podstawowe: usługi, obiekty produkcyjne, składy, magazyny	Dostęp do urządzeń: sieci energetycznej, wodociągowej, gazowej, telefonicznej.

ul. Kościuszki i ul. Konstytucji 3 Maja Miasto Łazy	niezabudowane działki nr 1074/4 i 1076	0.2935 ha	- podstawowe: 1) zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w formie zabudowy wolnostojącej, szeregowej i bliźniaczej 2) zabudowa usługowa 3) parkingi	Dostęp do sieci: energetycznej, wodociągowej, gazowej, kanalizacji miejskiej, sieci teletechnicznej oraz dróg publicznych ul. Kościuszki i ul.3 Maja o nawierzchni asfaltowej.
--	--	-----------	--	--

Źródło: UM Łazy

W kontekście rozwoju gminnej gospodarki strategiczne znaczenie ma wykorzystanie w pierwszej kolejności terenów w Wysokiej i Turzy. Konieczne jest prowadzenie intensywnych działań promocyjnych, umożliwiających zainteresowanie ofertą potencjalnych inwestorów. Powstanie na wskazanych terenach nowych miejsc pracy wpłynie korzystnie na gminną gospodarkę, w tym udostępni nowe miejsca pracy, również dla mieszkańców obszaru miejskiego (gdzie brak wyraźnej alternatywy zarobkowej po wygaśnięciu przemysłu kolejowego).

W chwili obecnej rozwój gminnej gospodarki oparty jest głównie na działalności osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz zakładów Acerol Mittal STALOBREX Sp. z o.o. w Wysokiej i TradePol Sp. z o.o. w sołectwie Turza. Rynek pracy cechuje także duża sezonowość - zauważalne jest znaczne zwiększenie podaży ofert w okresie wakacyjnym (obsługa ruchu turystycznego, pomoc w rolnictwie).

Opis sfery gospodarczej łączy się z poprzednim podrozdziałem, gdzie zdiagnozowano niską jakość kapitału ludzkiego i wskazano na problemy największych pracodawców w mieście ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. **Zdiagnozowano stan kryzysowy w strefie gospodarczej - niska jakość kapitału ludzkiego, kwalifikacje zawodowe nieodpowiadające oczekiwaniom rynku pracy, szczególnie nasilony na obszarze miejskim.**

4.4 Sfera środowiskowa

Gmina położona jest na skraju otuliny Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” oraz Wyżyny Krakowsko - Częstochowskiej i stanowi swoiste „wrota na Jurę” dla osób przyjeżdżających z kierunku Aglomeracji Górnośląskiej. Do cennych obszarów przyrodniczych na terenie gminy zalicza się:

- Rezerwat Kromotowiec,
- obszar chronionego krajobrazu łąki i lasy uroczyska Mokrzynia,
- użytek ekologiczny źródła Centurii,

- użytek ekologiczny Młynek,
- użytek ekologiczny Potok od Rokitna,
- stanowisko ekologiczne Kamieniołom Wysoka.

Zgodnie z Raportem „Stan Środowiska w województwie śląskim w 2015 r.” opublikowanym przez WFOŚiGW w Katowicach stan powietrza w Strefie Śląskiej (w skład której wchodzi Gmina Łazy) w roku 2015 kształtował się następująco:

- Średnioroczne stężenia benzopirenu zostały przekroczone - wynik od 5 do 9 ng/m³ (wartość docelowa 1 ng/m³).
- Wartości średnie stężeń pyłu PM₁₀ zostały przekroczone - wynik od 23 do 52 mikrogram/m³ (wartość dopuszczalna 40 mikrogram/m³).
- Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM₁₀ była wyższa niż dopuszczalna częstość i wynosiła od 0,6 do 2,9 razy więcej niż dopuszczalna.
- Wartość dopuszczalna stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} powiększona o margines tolerancji, wynosząca 25 mikrogram/m³, została przekroczone w 2015 roku na 8 z 9 stanowisk wojewódzkich i wyniosła w strefie śląskiej od 29 do 32 mikrogram /m³.

Najbliżej Gminy Łazy umiejscowiona jest stacja monitoringu WIOŚ w Katowicach z lokalizacją w Zawierciu (ul. Skłodowskiej-Curie 16). Roczny raport monitoringu powietrza za rok 2015 dla stacji wskazuje na znaczne przekroczenia substancji szkodliwych w powietrzu dla przedmiotowego obszaru (średnioroczna wartość Benzo(a)pirenu 100% normy odpowiednio średnioroczna wartość pyłu zawieszonego PM 10 75% normy). Stacja w Zawierciu oddalona jest od Łaz o około 16 km, notowane przez nią wartości są reprezentatywne dla pobliskiej okolicy, a więc również dla Gminy Łazy.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy wskazuje, że główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnych źródeł ciepła, a w okresie letnim emisja z sektora transportowego.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej przedstawia inwentaryzację emisji CO₂, wskazaną w poniższej tabeli.

Tabela 21 Inwentaryzacja emisji CO₂ w poszczególnych grupach odbiorców w roku 2014

Sektor	Emisja CO ₂ w 2014 r. [MgCO ₂ /rok]	% udział emisji z sektora w emisji w ogóle
Budynki, wyposażenie/urządzenia komunalne	3341,0	6,6%
Budynki, wyposażenie/urządzenia usługowe (niekomunalne)	10359,0	20,5%
Budynki mieszkalne	31062,0	61,6%
Komunalne oświetlenie publiczne	1338,0	2,7%

Przemysł (z wyjątkiem zakładów objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji UE - ETS)	355,0	0,7%
Tabor gminny	36,0	0,1%
Transport publiczny	0,0	0,0%
Transport prywatny i komercyjny	3935,0	7,8%
RAZEM	50426	100%

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy

Biorąc pod uwagę strukturę funkcji budynków na terenie Gminy zauważa się, iż znaczna część przypada na budynki mieszkalne. Z kolei aż 77,7% obiektów z sektora mieszkaniowego posiadających indywidualne źródła ciepła bazuje na węglu. Powoduje to w konsekwencji, iż najwyższą emisję CO₂ w roku 2014 zanotowano właśnie w sektorze budownictwa mieszkaniowego - stanowi ona w ogólnym bilansie emisji za rok 2014, aż 61,6 %.

W ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej przewidziano liczne działania wpływające na poprawę stanu powietrza w gminie i ograniczenie niskiej emisji, polegające przede wszystkim na: termomodernizacji budynków publicznych i prywatnych, montażu OZE, wymianie źródeł ciepła.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032 w roku 2009 na terenie gminy Łazy występowało łącznie 5820 Mg płyt azbestowo - cementowych. Program wskazuje, iż powiat zawierciański, na terenie którego leży gmina Łazy jest obszarem, gdzie zanotowano wówczas największy w całym województwie wskaźnik występowania płyt azbestowo - cementowych. Władze gminy podjęły wówczas decyzję o konsekwentnym realizowaniu planu usuwania odpadów niebezpiecznych, co pozwoliło na osiągnięcie imponujących wyników - zgodnie z aktualnymi danymi przedstawionymi w Elektronicznym Systemie Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (<http://esip.bazaazbestowa.gov.pl/raporty.html>) na terenie gminy Łazy do usunięcia pozostało jedynie 1 791 Mg wyrobów zawierających azbest.

Wśród założonych planów inwestycyjnych nie zidentyfikowano zadań bezpośrednio powiązanych z procesem rewitalizacji (brak wpływu na poprawę sytuacji społecznej mieszkańców).

Z danych WFOŚiGW wynika, iż w ostatnich latach żaden z punktów pomiarowych hałasu dla dróg, nie znajdował się na terenie gminy Łazy. Również wśród planowanych kontroli dróg na najbliższe lata WIOŚiGW pominął odcinki przebiegające przez gminę Łazy.

Jedynym połączeniem komunikacyjnym skontrolowanym w ostatnich latach była linia kolejowa 001 - Odcinek Zawiercie - Łazy. W 2007 r., na zlecenie PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., zostały wykonane mapy akustyczne dla omawianego odcinka. Badania wskazały

jednoznacznie za niekorzystny stan środowiska akustycznego wzdłuż linii. Oddziaływanie hałasu oszacowano na ok. 150 m od linii, a maksymalny zakres przekroczeń nie jest większy niż 15 dB.

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Łazy zaliczyć można: linie elektroenergetyczne, stacje elektroenergetyczne i bazowe stacje telefonii komórkowej. Gmina Łazy jest w całości zelektryfikowana. Na jej terenie znajdują się dwa główne źródła zasilania:

- GPZ - Łazy 110/15 kV,
- GPZ - Cementownia Wysoka 110 kV.

Przez teren Gminy Łazy przebiegają następujące linie przesyłowe wysokiego napięcia:

- linia 400 kV relacji Tucznawa - Joachimów - Rogowiec, Łagisza - Tucznawa,
- linia 220 kV relacji Łośnice - Siersza,
- linia 220 kV relacji Łośnice - Koksochemia oraz sieć rozdzielcza wysokiego napięcia 110 kV zasilająca GPZ.

W latach 2011-2013 WIOŚiGW w Katowicach przeprowadził drugi trzyletni cykl pomiarowy promieniowania elektromagnetycznego w regionie, w ramach którego jeden ze 135 punktów pomiarowych znalazł się w Łazach przy ulicy Częstochowskiej. Pomiar dokonany dnia 8.10.2013 r. wykazał średnie natężenie pola elektrycznego na poziomie 0,58 V/m. Poziom dopuszczalny (7V/m) nie został przekroczony.

Na terenie Gminy Łazy znajduje się 11 złóż kopalin. Obszar dysponuje bogatymi zasobami surowców mineralnych. Występują tu złoża rud cynku i ołowiu, złoża piasku, dolomitu triasowego, złożo surowca ilastego do produkcji cementu, złożo wapieni i margli oraz złożo wapieni i itów jurajskich. Głównymi zagrożeniami i problemami w ochronie zasobów kopalin są:

- ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów,
- przekształcenie krajobrazu, które może być powodem obniżenia wartości estetycznych,
- kosztowny i złożony proces rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej po zakończeniu eksploatacji,
- nielegalne wydobycie kopalin.

Zjawisko zanieczyszczenia gleb na terenie gminy Łazy może odnosić się głównie do obecności metali ciężkich takich jak: kadm, ołów, nikiel, miedź, cynk i ropopochodnych. Zanieczyszczenia te występują przede wszystkim:

- na terenach i w otoczeniu dużych zakładów przemysłowych,

- w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

Na terenach rolniczych mogą występować zanieczyszczenia chemicznymi środkami do produkcji rolnej w wyniku ich niewłaściwego stosowania.

W ostatnich latach żaden z punktów pomiarowych, prowadzonych przez WIOŚ w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, nie znalazł się w obrębie gminy Łazy. Poza gminą natomiast, w 2012 roku skontrolowane zostały dwie rzeki, które przez Łazy przepływają, były to:

- Centuria, której punkt kontrolny wyznaczono przy ujściu do Białej Przemszy (2010 r.),
- Biała Przemsza, skontrolowana w dwóch punktach: w Maczkach i w ujściu do Przemszy (2011 r.).

Wyniki pomiarów były dość zróżnicowane i nie dały jednoznacznej informacji o stanie wód w omawianych rzekach. Najlepiej oceniono rzekę Centurię, której stan ekologiczny określono jako dobry. Również dobrze oceniono rzekę pod względem klasy elementów biologicznych i fizyko-chemicznych oraz zawartości substancji szczególnie szkodliwych. Stan ekologiczny Białej Przemszy określono jako umiarkowany, natomiast klasę elementów fizyko-chemicznych jako poniżej stanu dobrego.

W roku 2014 WIOŚ w Katowicach, w ramach regionalnego monitoringu województwa śląskiego przeprowadził badania kontrolne stanu wód podziemnych w trzech punktach leżących w obszarze gminy Łazy. Wszystkie punkty należały do tej samej Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 135. Klasa jakości wód w każdym z badanych punktów określona została jako klasa jakości II.

Nie zidentyfikowano problemów w analizowanym sektorze, których rozwiązanie nosiłoby znamiona rewitalizacji.

4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

4.5.1 Charakterystyka zagospodarowania miejscowości

Podstawowa charakterystyka zagospodarowania przestrzennego poszczególnych sołectw przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 22 Podstawowa charakterystyka zagospodarowania przestrzennego sołectw

Sołectwo	Zabudowa/charakter działek	Wyznaczony obszar inwestycyjny	Obszar środowiskowy chroniony
Chruszczobród	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przemieszana zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z zabudową zagrodową, przy czym zabudowa zagrodowa sukcesywnie jest przekształcana w zabudowę mieszkaniową ▪ rozdrobniony układ własnościowy działek, utrudnia racjonalne ich wykorzystanie dla celów rolniczych i inwestycyjnych ▪ obszar sołectwa jest aktualnie objęty procedurą scaleń i podziału gruntów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nowe tereny dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w części centralnej sołectwa oraz po obu stronach drogi krajowej ▪ w części południowej i zachodniej, przy granicy z miastem Dąbrowa Górnicza, wyznaczono obszar pod zainwestowanie przemysłowo - magazynowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ najcenniejszym elementem przestrzennym pod względem przyrodniczym jest tu rzeka Mitrega stanowiąca łącznik systemu ekologicznego pomiędzy lasami na zachodzie i wschodzie Gminy
Chruszczobród - Piaski	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zabudowa o charakterze pasmowym ▪ zabudowa przekształcająca się z wiejskiej zabudowy ulicowej w zabudowę mieszkaniową jednorodziną 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plan miejscowy poszerza tereny przeznaczone do zabudowy, umożliwia zabudowę działek z ulic Mickiewicza i Sienkiewicza, pozwala również na dwustronną obudowę istniejących dróg gruntowych 	
Wiesiółka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tereny zainwestowane sołectwa zlokalizowane są wzdłuż ulic Henryka Pobożnego, Starorynkowej i o kierunku wschód - zachód, położonych po obu stronach rzeki Mitregi oraz ulic Studziennej o kierunku północ - południe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plan miejscowy wyznaczył tereny zabudowy po południowej stronie rzeki Mitregi, a ich zabudowa spowoduje zlikwidowanie dystansów przestrzennych pomiędzy sołectwem Wiesiółka a sołectwem Wysoka 	
Wysoka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zabudowa mieszkaniowa występuje w formie wiejskiej zabudowy zagrodowej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zwartej zabudowy wielorodzinnej oraz dawnych mieszkań przyzakładowych cementowni „Wysoka” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plan miejscowy zakłada znaczną rozbudowę wszystkich zespołów zabudowy, poprzez obudowę ulic, a także poprzez wyznaczenie obszarów wymagających przed realizacją scalenia i podziałów nieruchomości 	
Ciągowice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tereny zainwestowane sołectwa rozplanowane są w skupiskach po zachodniej i wschodniej stronie drogi wojewódzkiej nr 796, przy czym większa część zainwestowania znajduje się po stronie zachodniej 		
Turza	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zabudowa rozlokowana jest po obu stronach drogi wojewódzkiej nr 796 a główne osie zabudowy stanowią ulice Zwycięstwa i Strażacka prostopadła do drogi wojewódzkiej ▪ tereny sołectwa są atrakcyjne jako potencjalne tereny mieszkaniowe i przemysłowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plan miejscowy wyznaczył tereny zabudowy mieszkaniowej w formie obudowy istniejących dróg, w ilości znacznie przekraczającej potrzeby mieszkańców; w planie wyznaczono również kompleks terenów aktywności gospodarczej 	

Niegowonice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zachował się do dziś średniowieczny układ dróg wsi owalnicowej 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ sołectwo Niegowonice ze względu na walory krajobrazowe zostało w całości objęte ochroną prawną jako obszar chronionego krajobrazu - Otulina Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”
Niegowoniczki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zabudowa ukształtowana głównie wzdłuż ulic Grabowskiej i Szkolnej stanowiących przedłużenie na wschód ulicy Kościuszki w Niegowonicach ▪ układ zabudowy o charakterze osadniczym 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ sołectwo Niegowoniczki ze względu na walory krajobrazowe zostało w całości objęte ochroną prawną jako obszar chronionego krajobrazu - Otulina Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”
Rokitno Szlacheckie wraz z Mitręgą	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tereny osadnictwa ukształtowane wzdłuż krzyżujących się dróg: z Łaz do Ogrodzieńca i z Zawiercia do Niegowonic przez Mitręgę 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plan miejscowy poszerza jedynie pasy terenów do zainwestowania wzdłuż istniejących ulic 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mitręga ze względu na walory krajobrazowe wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu - Otuliny Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” ▪ ze względu na walory krajobrazowe sołectwo Rokitno zostało w północno - wschodniej części objęte ochroną prawną jako obszar chronionego krajobrazowego - Otulina Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”
Hutki - Kanki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większość powierzchni sołectwa zajmują lasy ▪ zdecydowana większość terenów zurbanizowanych w sołectwie to tereny o charakterze wypoczynkowo - rekreacyjnym 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ze względu na walory krajobrazowe i środowiskowe obszar sołectwa objęty jest ochroną prawną jako: - część Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” - obszar „Natura 2000 - Ostoja Środkowo-Jurajska” - rezerwat przyrody - „Góra Chęłm” ▪ występują tu też drzewa - pomniki przyrody oraz źródła rzeki Centurii - wywierzyisko jurajskie u stóp „Góry Chęłm”

<p>Grabowa i Skatbania</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sołectwo Grabowa charakteryzuje się zwartym układem zabudowy z zachowanym średniowiecznym układem dróg z rozplanowaniem wsi - wielodrożnicy ▪ Skatbania stanowi odrębny układ osadniczy ograniczony lasami i łąkami w dolinie istniejącego potoku stanowiącego dopływ rzeki Centurii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plan miejscowy zakłada rozbudowę układu osadniczego Grabowej głównie na kierunku wschód - zachód wzdłuż ciągu ulic: Grabowskiej - Szkolnej - Ogrodowej do przysiółka Piaski 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tereny sołectwa Skatbania - ze względu na walory krajobrazowe zostały objęte ochroną prawną w ramach Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” ▪ północna część sołectwa Grabowa - objęta jest ochroną siedliskową jako obszar „Natura 2000”. Pozostała część sołectwa Skatbania również objęta jest ochroną jako Obszar Chronionego Krajobrazu - Otulina Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”
<p>Trzebyczka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe funkcje osadnictwa to mieszkalnictwo jednorodzinne i zagrodowe. Podział terenu na działki usytuowane pod kątem ostrym do drogi spowodował charakterystyczną schodkową linię zabudowy 		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu Gminy Łazy

Miasto Łazy

Zabudowa jednorodzinna, rozproszona charakterystyczna jest dla wszystkich sołectw gminnych. Zabudowa wielorodzinna występuje natomiast głównie w centralnej części miasta Łazy. Zagospodarowanie terenu miasta Łazy występuje w formie skoncentrowanej z enklawami zabudowy głównie mieszkaniowej, położonej na obrzeżu miasta. Na terenie gminy występują 3 osiedla (nazewnictwo nieformalne):

- Osiedle Podlesie,
- Osiedle Trójkąt,
- Osiedle Stara Cementownia.

Główne ulice w mieście posiadają utwardzoną nawierzchnię i chodniki, natomiast ulice lokalne mają często jednostronny chodnik. Na terenie miasta występują również place i skwery o niskiej jakości użytkowej. Rolę środka komunikacji masowej pełni autobus i minibusy. Ważną rolę w obsłudze komunikacyjnej miasta pełni stacja kolejowa w Łazach.

Przez obszar miasta przebiega linia kolejowa Katowice - Warszawa z obudowaną stacją rozrządową. Pas terenów kolejowych o szerokości od 50 do 250 m przecina miasto na dwie części, które powiązane są jedynym tunelowym przejściem drogowym wymagającym modernizacji oraz pieszą kładką przechodzącą nad stacją kolejową w Łazach.

W planie miejscowym ustalono m.in. rozbudowę miasta po obu stronach linii kolejowej, wyznaczając do tego celu głównie tereny rolne niskich bonitacji, położone przy istniejących ulicach, w sąsiedztwie istniejącej zabudowy.

4.5.2 Mieszkania komunalne i socjalne

Zgodnie z danymi GUS (BDL) na koniec 2015 r. (potwierdzone w wykazach UM Łazy) na terenie gminy występuje łącznie 6 489 mieszkań. 222 lokali, tj. 3,4% to zasób gminy., na który składają się:

- mieszkania komunalne: 173 lokale,
- mieszkania socjalne: 49 lokali.

Lokalizację zasobów mieszkaniowych gminy będących jej własnością przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 Wykaz lokali komunalnych i socjalnych w budynkach stanowiących własność Gminy Łazy wg ewidencji UM Łazy z roku 2015

l.p.	adres	ilość lokali komunalnych	powierzchnia użytkowa w m ²	ilość lokali socjalnych	powierzchnia użytkowa w m ²	udogodnienia
1.	Stara Cementownia 1	4	234,4	0	0	szambo
2.	Stara Cementownia 5	11	394,34	1	33	szambo
3.	Stara Cementownia 6	12	424,2	0	0	szambo

4.	Wysoka Fabryczna 5	4	254,53	0	0	C.O. etażowe, instalacja wod.-kan.
5.	Łazy Szkolna 2	1	64	0	0	C.O., instalacja wod. - Kan.
6.	Niegowonice Szkolna 11	2	110	0	0	C.O., szambo
Ch	Chruszczobród Mickiewicza 199	1	54	0	0	szambo
8.	Wysoka Mickiewicza 8	1	66	0	0	szambo
9.	Rokitno Szkolna 2	1	74	0	0	szambo
10.	Chruszczobród Bema 3	2	109,41	0	0	szambo
11.	Daszyńskiego 21	4	130	4	70,75	szambo
12.	Daszyńskiego 38	7	247,65	6	147,56	kanalizacja
13.	Daszyńskiego 40	8	310,03	2	56,1	kanalizacja
14.	Kolejowa 5	0	0	36	678,27	kanalizacja
15.	Grabowa	2	91,41	0	0	-
Ogółem		60	2563,97	49	985,68	

Źródło: UM Łazy

Lokale komunalne będące własnością gminy:

- na terenie Miasta Łazy: 47 mieszkań
- na terenie gminnych miejscowości: 13 mieszkań
 - Wysoka: 5
 - Niegowonice: 2
 - Chruszczobród: 3
 - Grabowa: 2
 - Rokitno Szlacheckie: 1

Lokale socjalne:

- na terenie Miasta Łazy: 49 mieszkań
- na terenie gminnych miejscowości: 0 mieszkań

Konsultacje z pracownikami OPS wskazują, iż najemcy lokali komunalnych nie są problemowi w kontekście pomocy społecznej. Są to przeważnie osoby o niższych dochodach, w tym osoby starsze jednak nie są to mieszkańcy przejawiający skłonności do patologii.

Skłonności takie przejawiają natomiast najemcy mieszkań socjalnych. Biorąc pod uwagę rozproszenie analizowanych lokali niepokojące jest położenie w tym kontekście lokali socjalnych na ulicy Kolejowej 5 (osiedle Podlesie). Pod tym adresem skoncentrowano 36 mieszkań, co rodzi podejrzenie występowania lub podejrzenia w przyszłości na tym obszarze gettoizacji.

Lokale komunalne gminy występują także w budynkach wspólnot mieszkaniowych - wszystkie na obszarze miejskim, ich wykaz przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24 Wykaz lokali komunalnych w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych na terenie Gminy Łazy wg ewidencji UM Łazy z roku 2015

l.p.	adres	ilość lokali w budynku ogółem	ilość lokali komunalnych	powierzchnia lokali komunalnych w m ²	udogodnienia
1.	Jesionowa 4	40	8	313,75	c.o., gaz, instalacja wod.-kan.
2.	Jesionowa 6	40	11	408,05	c.o., instalacja wod. - kan.
3.	Jesionowa 8	40	9	352,05	c.o., instalacja wod.-kan.
4.	Jesionowa 7	35	0	0	c.o., ccw, gaz, instalacja wod.-kan.
5.	Jesionowa 9	120	3	130,2	c.o., ccw, gaz, instalacja wod.-kan.
6.	Jesionowa 10	40	10	398,75	c.o, gaz ,instalacja wod.-kan.
7.	Spółdzielcza 6	40	2	74,22	c.o, gaz, instalacja wod.-kan.
8.	Spółdzielcza 8	33	6	199,89	gaz, instalacja wod.-kan.
9.	Spółdzielcza 8A	40	13	486,2	c.o, gaz, instalacja wod.-kan.
10.	Projektowana 1	18	3	132,13	instalacja wod.-kan.
11.	Projektowana 3	18	2	95,6	instalacja wod.-kan.
12.	Projektowana 4	10	6	213,76	gaz, instalacja wod.-kan.
13.	Kościuszki 34	9	7	168,69	instalacja wod.-kan.
14.	Kościuszki 74	8	5	129,55	szambo
15.	Stara Cementownia 10	18	5	226,98	szambo
16.	Stara Cementownia 12	18	5	265,3	szambo
17.	Stara Cementownia 12 A	12	2	151,38	gaz, szambo
18.	Stara Cementownia 8	15	15	455,91	
Ogółem		554	112	4202,41	

Źródło: UM Łazy

Liczba lokali komunalnych w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych na terenie gminy wynosi nieco ponad 20%. Część mieszkań jest niezasiedlona z uwagi na zły stan techniczny budynku. W większości wspólnotowych budynków przeprowadzona została termomodernizacja.

Wśród lokali należących do wspólnot mieszkaniowych występują 4 o charakterze usługowym (2 komunalne i 2 własnościowe) - ul. Spółdzielcza 8 i ul. Kościuszki 37.

Zdiagnozowane obszary problemowe - skupienie zabudowy wielorodzinnej na obszarze miejskim (3 osiedla, w tym największe - osiedle Podlesie - potoczne nazewnictwo, gdyż Miasto Łazy nie jest podzielone administracyjnie na dzielnice czy osiedla).

Występowanie homogenicznego obszaru zamieszkiwanego przez grupę mniejszościową, która nie współżyje ze społeczeństwem większościowym - budynek zajmowany przez mieszkania socjalne na Osiedlu Podlesie - stan kryzysowy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

4.5.3 Obszary pod działalnośći PKP

Na terenie obszaru miejskiego występuje wiele obszarów związanych z intensywną działalnością na terenie miasta PKP. Część obiektów przejęta została przez miasto - ich stan techniczny wymaga kompleksowego remontu bądź przebudowy, część w dalszym ciągu pozostaje własnością PKP - gmina nie ma więc dużego wpływu na kształtowanie ich zagospodarowania. Do obiektów i terenów tych należą:

- Zabytkowa Wieża Ciśnień przy ul. Zawierciańskiej,
- Wieża wodna w Łazach przy ulicy Fabrycznej (były budynek administracyjno-biurowy PKP),
- budynek po byłym pogotowiu i przychodni,
- teren stacji przeladunkowej PKP Cargo.

Dworzec PKP w Łazach obecnie jest dzierżawiony przez Gminę Łazy, która dzięki środkom UE oraz własnym w ramach projektu rewitalizacyjnego dokonała jego modernizacji, jednakże właścicielem jest nadal PKP. Gmina przejęła także budynek przy ulicy Kolejowej, w którym znajduje się przedszkole.

Stan kryzysowy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej - występowanie na obszarze miejskim wielu przestrzeni i budynków zdegradowanych, niezagospodarowanych będących własnością PKP.

4.5.4 Tereny zdegradowane

Tereny zdegradowane występujące na terenie Gminy Łazy to w szczególności obszary powstałe w wyniku działalności wydobywczej, a także tereny po zamkniętych grupach torów na stacji Łazy. Zestawienie terenów poprzemysłowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25 Tereny poprzemysłowe w Gminie Łazy

Lp.	Teren	Miejscowość	Właściciel/Zarządca	Powierzchnia [ha]
1.	Tereny po zamkniętych grupach torów na stacji Łazy	Łazy	PKP	3,87
2.	Tereny po wydobyciu węgla brunatnego w Ciągowicach	Ciągowice	Agencja Nieruchomości Rolnych	17,78
3.	Żwirownia, Grabowa - Błojec	Grabowa	Agencja Nieruchomości Rolnych	2,96
4.	Żwirownia - wyrobisko, Kuźnica Maślowska	Kuźnica Młyńska	Agencja Nieruchomości Rolnych	16,98
5.	Kamieniołom, Niegowonice	Niegowonice	Gmina Łazy	19,02
6.	Kamieniołom Łazy, ul. Topolowa	Łazy	Gmina Łazy	3,65
7.	Kamieniołom w Wysokiej	Wysoka	Gmina Łazy	39,69

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019

Jak wynika z zapisów Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy z dnia 22 stycznia 2015 r., na omawianym terenie występują górne źródłiskowe odcinki rzek i potoków o niewielkich przepływach, dlatego Gmina nie jest narażona na niebezpieczeństwa powodzi powodujących zagrożenia życia i mienia ludności, występują natomiast okresowe podtapianie terenów dolinnych. Za tereny zagrożone zalewami można uznać niewielki obszar dzielnicy Młynek, Gzichowa i Chruszczobrodu - Piaski. Obszarem podatnym na podtapianie gruntów sąsiednich jest dolina rzeki Mitręgi, przepływająca przez Rokitno Szlacheckie, Łazy, Wiesiółkę, Chruszczobród i Chruszczobród - Piaski. Obszarem narażonym na niebezpieczeństwo powodzi o dużym prawdopodobieństwie wystąpienia jest teren w Łazach w dzielnicy Młynek przyległy do rzeki Mitręga.

Stan kryzysowy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej - występowanie terenów zdegradowanych.

Tereny zdegradowane występują:

- w Łazach - 2 tereny,
- w Ciągowicach,
- w Grabowej,
- w Niegowonicach,
- w Wysokiej.

Z uwagi na prawo własności gmina ma wpływ wyłącznie na zagospodarowanie terenów po kamieniołomach leżących w Niegowonicach, w Łazach i w Wysokiej.

4.6 Sfera techniczna

4.6.1 Infrastruktura transportowa

Niewątpliwym atutem Gminy Łazy jest położenie w obrębie kluczowych szlaków komunikacyjnych regionu:

- autostrady A4 (Kraków-Katowice),
- drogi międzynarodowej E-75 (łączącej Trójmiasto z południową granicą Polski).

Przez teren gminy biegną dwie drogi wojewódzkie realizujące połączenie w następujących kierunkach:

- droga nr 796: Dąbrowa Górnicza - Zawiercie,
- droga nr 790: Dąbrowa Górnicza - Ogrodzieniec - Pilica.

DW 796 daje pośrednie połączenia w następujących kierunkach:

- Warszawa-Częstochowa (połączenie DW 796 z DK 1),
- Dąbrowa Górnicza-Tychy-Bielsko Biąta (połączenie DW 796 z DK 1),

- Siewierz-Zawiercie-Jędrzejów-Kielce (połączenie DW 796 z DK 78).

Dzięki wymienionym połączeniom gmina uzyskała dogodny dojazd do Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice-Pyrzowice.

Z kolei DW 790 relacji Dąbrowa Górnicza - Ogrodzieniec - Pilica stanowi ważną trasę wylotową z obszaru Aglomeracji Górnośląskiej w rejon Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Droga ta, jest często ujmowana jako trasa ruchu rekreacyjno-turystycznego.

W obrębie gminy Łazy występują również drogi powiatowe, których szczegółowa lokalizacja wraz z przyporządkowanymi numerami dróg, przedstawia zamieszczona poniżej tabela.

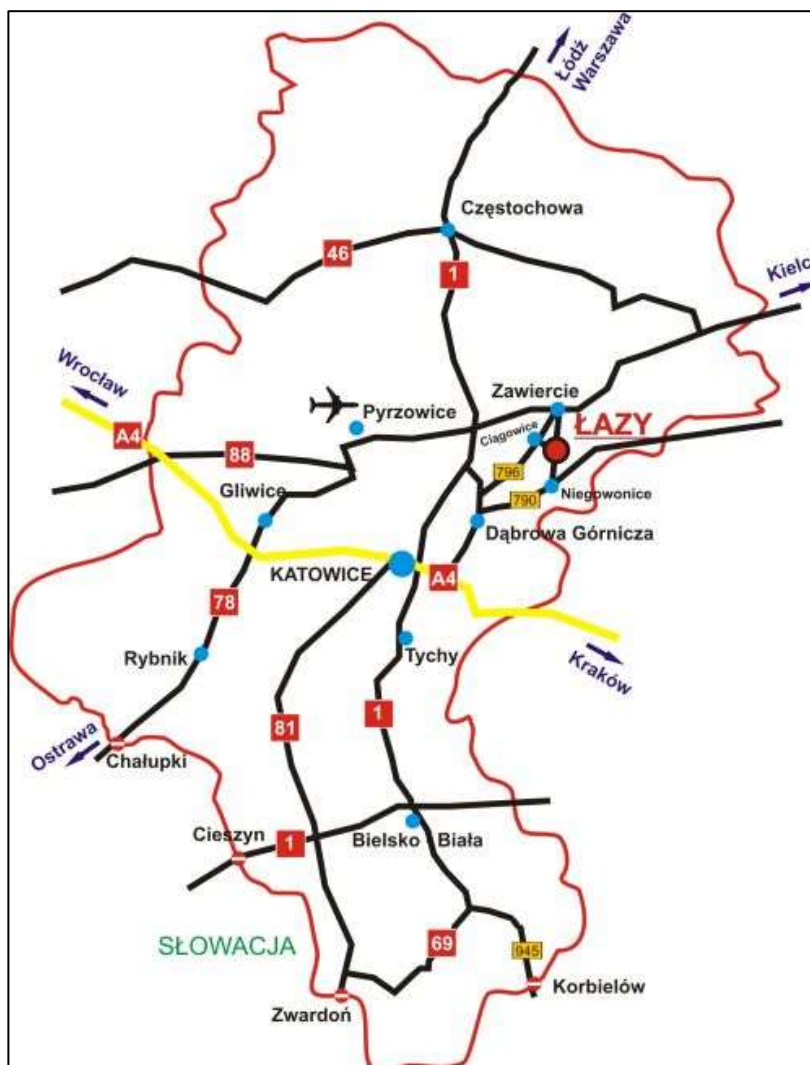
Tabela 26 Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Łazy

l.p.	nr drogi	miejsowość	przebieg (ulica)
1.	1708 S	Ciągowice	(DW796) DP S 1708 (gr. m. Łazy)
		Łazy	- (gr. m. Łazy, DP S 1732) DP S 1708 Konstytucji 3-go Maja - (DP S 1731) DP S 1708-Wyzwolenia (DP S 1733, gr. m. Łazy)
		Rokitno Szlacheckie	- (gr. m. Łazy) DP S 1708 (DP S 1734 DP S 1721, gr. m. Łazy, DW790)
2.	1716 S	Ciągowice	- (DW 796) DP S 1716 (gr. powiatu będzińskiego)
3.	1717 S	Gołchowice	- (gr. powiatu będzińskiego i gminy) DP S 1717
		Chruszczobród	- DP S 1717 (DW 796)
4.	1721 S	Rokitno Szlacheckie	- DP S 1721 (DW 790, m. Hutki Kanki)
		Hutki Kanki	- DP S 1721(gr. Powiatu)
5.	1728 S	Ciągowice	- (gr. gminy) DP S 1728 (DW 796)
6.	1731 S	Łazy	- DP S 1731 Kościuszki (DP S 1731 Kościuszki) - (DP S 1731 Kościuszki) DP S 1788 Kościuszki - (DP S 1731) DP S 1731 Daszyńskiego (DP S 1731) - (DP S 1731) DP S 1731 Głazówka (gr. m. Łazy)
		Łazy	- (DP S 1708) DP S 1732 Częstochowska - DP S 1732 Wysocka - DP S 1732 (DW 796)
		Łazy	- (DP S 1708) DP S 1733 Okrzei (DP S 1733) - (DP S 1733) DP S 1733 Wiejska (DP S 1736)
		Niegowonice	- (DP S 1733) DP S 1733 (DP S 1735) (DW 790)
9.	1734 S	Grabowa	- (DW 790) DP S 1733(gr. m. Skałbania) (gr. Powiatu)
		Turza	- (DW 796) DP S 1734 (DP S 1708)(DP S 1735)(gr. m. Mitręga, DW 790)
10.	1735 S	Rokitno Szlacheckie	- (DP S 1734) DP S 1735 (DP S 1733)
11.	1736 S	Wysoka	- (DW 796) DP S 1736 (gr. m. Wiesiółka)
		Niegowonice	- (gr. m. Wiesiółka) DP S 1736 (DP S 1745)(DP S 1731)(DP S 1733)
12.	1745 S	Chruszczobród	- (DW 796) DP S 1745 (gr. m. Trzebyczka)
		Trzebyczka	- DP S 1745 (DP S 1736 Wiesiółka - Niegowonice)
13.	1774 S	Łazy	- Konopnickiej DP S 1774 - Młynek DP S 1774

Źródło: Starostwo Powiatowe w Zawierciu

Poniższa mapa przedstawia lokalizację głównych szlaków drogowych biegnących przez teren gminy i ich powiązania z drogami o znaczeniu regionalnym i krajowym.

Rysunek 2 Lokalizacja dróg wojewódzkich przebiegających przez Gminę Łazy na tle powiązań z drogami krajowymi

Źródło: UM Łazy

Przez obszar gminy przebiega ważny kolejowy szlak komunikacyjny północ-południe, linia kolejowa Gdańsk- Warszawa- Częstochowa- Katowice.

W kontekście rewitalizacji nie diagnozuje się stanów kryzysowych w dziedzinie transportu/komunikacji.

4.6.2 Infrastruktura komunalna sieciowa

Stan infrastruktury sieciowej w gminie Łazy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27 Infrastruktura sieciowa na terenie gminy Łazy, stan na 31.12.2015

Urządzenia sieciowe	j.m.	wartość
Wodociągi		
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	118,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	4813
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	479,5

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+

ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	6970
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	16022
Kanalizacja		
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	16,3
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	491
ścieki odprowadzone	dam ³	119,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	4712
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	4712
Sieć gazowa		
długość czynnej sieci ogółem	m	107877
długość czynnej sieci przesyłowej	m	11203
długość czynnej sieci rozdzielczej	m	96674
czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	2006
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych	szt.	1964
odbiorcy gazu	gosp.	2194
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	845
odbiorcy gazu w miastach	gosp.	1342
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	5462
Energia elektryczna w gospodarstwach domowych w miastach		
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	szt.	3299
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu	MWh	5816
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności		
Ogółem		
Wodociąg	%	99,9
Kanalizacja	%	27,3
Gaz	%	34,1
w miastach		
Wodociąg	%	99,9
Kanalizacja	%	61,7
Gaz	%	46,6
na wsi		
Wodociąg	%	99,9
Kanalizacja	%	0,8
Gaz	%	24,4

Źródło: GUS, BDL

Niemal 100% mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej, 27% z kanalizacji a 34% z sieci gazowej.

Biorąc pod uwagę występowanie na analizowanym obszarze rozproszonej zabudowy uznaje się, że wskaźniki te są zadowalające, niepokojący jest jedynie zerowy wskaźnik pokrycia terenów wiejskich gminy siecią kanalizacyjną.

Nie zidentyfikowano problemów związanych z rewitalizacją.

Nie zidentyfikowano problemów w analizowanym sektorze, których rozwiązanie nosiłoby znamiona rewitalizacji.

4.7 Podsumowanie - strefy problemowe, obszar zdegradowany

Przeprowadzona analiza otoczenia społeczno-gospodarczego wskazuje, iż cechy obszaru zdegradowanego charakteryzują obszar miejski gminy - przeważa bowiem na nim występowanie stanów kryzysowych.

Potwierdzenie wymaga szerszej analizy - zarówno konsultacji społecznych jak również pogłębionej diagnozy.

Na obszarze miejskim zanotowano procentowe natężenie wielu problemów społecznych, gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych w porównaniu z pozostałymi miejscowościami. W poniższej tabeli przedstawiono wszystkie wskaźniki potwierdzające stan kryzysowy, wraz ze wskazaniem drugiego w kolejności wyniku osiągniętego przez pozostałe miejscowości, co dobitnie przedstawia dysproporcje.

Tabela 28 Podsumowanie stanów kryzysowych wskazanych w diagnozie społeczno-gospodarczej

Stan kryzysowy	Wskaźnik	Wynik miasta Łazy	Wynik dla drugiej w kolejności miejscowości z najgorszym wskaźnikiem
SFERA SPOŁECZNA			
Wyludnianie obszaru	Spadek gęstości zaludnienia obszaru	42 os/km ²	Nie dotyczy - w innych miejscowościach wskaźnik wzrasta lub pozostaje na stałym poziomie.
Bezrobocie	Zarejestrowani bezrobotni z danego obszaru w stosunku do bezrobotnych zarejestrowanych w gminie	51%	12% w Chruszczobrodzie
Problemy społeczne	Liczba mieszkańców obszaru, którym udzielono wsparcia socjalnego w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy, którym udzielono wsparcia	49,8%	11% w Niegowonicach
	Liczba mieszkańców obszaru, którym udzielono wsparcia socjalnego z powodu ubóstwa w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy, którym udzielono wsparcia z powodu ubóstwa	59%	11% w Chruszczobrodzie
	Liczba mieszkańców obszaru, którym udzielono wsparcia socjalnego z powodu niepełnosprawności w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy, którym udzielono wsparcia z powodu niepełnosprawności	45%	14% w Wysokiej
	Liczba mieszkańców obszaru, którym udzielono wsparcia socjalnego z powodu bezrobocia w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy, którym udzielono wsparcia z powodu bezrobocia	52%	12% w Wysokiej
	Liczba mieszkańców obszaru, którym udzielono wsparcia socjalnego z powodu bezzadności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy, którym udzielono wsparcia z powodu bezzadności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	68%	18% w Wysokiej
	Liczba mieszkańców obszaru, którym udzielono wsparcia socjalnego z powodu uzależnień (alkoholizm) w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy, którym udzielono wsparcia z powodu uzależnień (alkoholizm)	46%	20% w Chruszczobrodzie
Niski poziom bezpieczeństwa publicznego	Przestępstwa o popełnienie przestępstwa wszczęte wśród mieszkańców obszaru w stosunku do wszystkich postępowań wszczętych w gminie	50%	12% w Niegowonicach
	Udział zarejestrowanych bezrobotnych z wykształceniem wyższym w stosunku do ogółu bezrobotnych z wykształceniem wyższym w gminie	59%	13% w Niegowonicach

Poziom wykształcenia niedostosowany do oczekiwań rynku pracy	Udział zarejestrowanych bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym z obszaru w stosunku do ogółu bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym w gminie	48%	12% w Chruszczobrodzie
Niski udział w życiu kulturalnym mieszkańców miasta Łazy	Udział uczestników zamieszkujących obszar w imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.	11%	Brak punktu odniesienia, tj. obszaru o podobnej ofercie kulturalnej i liczbie mieszkańców. Mieszkańcy miasta stanowią zaledwie 11% uczestników imprez, pomimo tego, że mają do oferty najłatwiejszy dostęp - 41% imprez odbywa się na terenie miasta, ponadto mieszkańcy miasta stanowią aż 41% ogółu mieszkańców gminy.
	Udział zarejestrowanych czytelników biblioteki zamieszkujących obszar w stosunku do czytelników biblioteki w gminie.	31%	Brak punktu odniesienia - dane z podziałem na obszar miejski i wiejski.
SFERA GOSPODARCZA			
Wieloletnie uzależnienie miejskiej gospodarki i rynku pracy od przemysłu kolejowego	Udział pracowników zatrudnionych w PKP Cargo (największy pracodawca w gminie, zakład zlikwidowany) zamieszkujących obszar w ogóle pracowników zakładu	89%	10% Niegowonice
Niska jakość kapitału ludzkiego, kwalifikacje zawodowe nieodpowiadające oczekiwaniom rynku pracy	Vide sfera społeczna		
SFERA ŚRODOWISKOWA			
NIE ZDIAGNOZOWANO STANU KRYZYSOWEGO Nie zidentyfikowano problemów w analizowanym sektorze, których rozwiązanie nosiłoby znamiona rewitalizacji.			
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA			
Występowanie terenów zdegradowanych	Liczba terenów zdegradowanych	1	1 w Niegowonicach 1 w Wysokiej

Skupienie zabudowy wielorodzinnej na obszarze miejskim	Brak punktu odniesienia. Problem dotyczy jedynie obszaru miejskiego.
Występowanie na obszarze miejskim wielu przestrzeni i budynków zdegradowanych, niezagospodarowanych będących własnością PKP	Brak punktu odniesienia. Problem dotyczy jedynie obszaru miejskiego.
SFERA TECHNICZA	
NIE ZDIAGNOZOWANO STANU KRYZYSOWEGO Nie zidentyfikowano problemów w analizowanym sektorze, których rozwiązanie nosiłoby znamiona rewitalizacji.	

Źródło: Analiza społeczno-gospodarcza gminy

5 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego - konsultacje społeczne

5.1 Warunki i jakość życia mieszkańców - wyniki badania ankietowego

W listopadzie 2016 r. w gminie Łazy przeprowadzone zostało badanie ankietowe, którego adresatami byli wszyscy mieszkańcy. Badanie odbywało się przy użyciu kwestionariusza papierowego, było anonimowe. Ankiety dostępne były: w siedzibie UM Łazy, na stronie internetowej UM Łazy, na profilu gminy w mediach społecznościowych (Facebook); egzemplarz ankiety dodawany był ponadto do papierowego wydania gazety lokalnej „Echa Łaz”.

Poprawnie wypełnione ankiety złożyło 106 osób, co stanowi 0,8% mieszkańców uprawnionych do głosowania.

Charakterystyka ankietowanych:

płeć

106 ankietowanych, w tym:

- 62 mężczyzn (ponad 58%)
- 44 kobiety (niemal 42%)

miejsce zamieszkania - gmina Łazy, miejscowość

- Chruszczobród: 3 osoby, mężczyźni
- Chruszczobród Piaski: 0 osób
- Ciągowice: 2 osoby, kobiety
- Grabowa: 0 osób
- Hutki - Kanki: 0 osób
- Kuźnica Mastońska: 2 osoby - 1 kobieta i 1 mężczyzna
- Łazy: 79 osób - 42 mężczyzn i 37 kobiet
- Niegowonice: 2 osoby, mężczyźni
- Niegowoniczki: 3 osoby - 1 mężczyzna i 2 kobiety
- Rokitno Szlacheckie: 4 osoby - 3 mężczyzn i 1 kobieta
- Skałbania: 3 osoby - 2 mężczyzn i 1 kobieta
- Trzebyczka: 2 osoby, mężczyźni
- Turza: 1 osoba, mężczyzna
- Wesiółka: 0 osób
- Wysoka: 5 osób, mężczyźni

Zdecydowanie najbardziej aktywnymi mieszkańcami gminy biorącymi udział w ankiecie byli mieszkańcy obszaru miejskiego - Łaz, którzy złożyli niemal 75% wszystkich kwestionariuszy. Wpływ z pozostałych miejscowości jest marginalny.

wiek

- mniej niż 18 lat - 0 ankiet
- 18-25 lat - 12 ankiet
- 25-40 lat - 28 ankiet
- 41-55 lat - 30 ankiet
- 56-65 lat - 32 ankiety
- powyżej 65 lat - 4 ankiety

status zawodowy

- pracownik - 86 ankiet, w tym 52 osoby pracujące na terenie gminy; 20 z wykształceniem zawodowym, 28 z wykształceniem średnim, 37 z wykształceniem wyższym,
- przedsiębiorca - 6 ankiet , w tym 6 prowadzących działalność na terenie gminy; 1 z wykształceniem zawodowym, 1 z wykształceniem średnim, 4 z wykształceniem wyższym
- bezrobotny - 0 ankiet
- emeryt/rencista - 8 ankiet; 2 z wykształceniem wyższym, 7 z wykształceniem zawodowym
- student - 6 ankiet; 6 z wykształceniem wyższym (w trakcie edukacji)

Badani zaznaczali tylko 1 odpowiedź - status dominujący.

Mylący jest wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym, który może być interpretowany jako wysoki poziom wyedukowania wszystkich mieszkańców gminy. W rzeczywistości wskaźnik ten świadczy o wysokiej świadomości społecznej osób z wyższym wykształceniem, którzy przykładają większą wagę do kształtowania rozwoju lokalnej społeczności od osób gorzej wykształconych.

Badanie zjawisk świadczących o jakości życia na terenie gminy

Ankietowali oceniali w tabeli dane zjawisko w skali 0-5, gdzie:

5=bardzo dobrze

4=dobrze

3=ani dobrze ani źle

2= źle

1=bardzo źle

0=nie mam zdania

Wyniki prezentuje poniższa tabela.

Tabela 29 Wyniki badania ankietowego

Lp.	Pytanie	Odpowiedź						średni wynik	suma ankiet 1-5	Suma punktów (punktacja * liczba ankiet)					
		1	2	3	4	5	0 ³			1	2	3	4	5	RAZEM
1.	Jak ocenia Pani/Pan jakość życia na terenie gminy?	10	3	42	49	2	0	3,28	106	10	6	126	196	10	348
2.	Czy uważa Pani/Pan, że gmina rozwijają się?	☐ tak 76 odpowiedzi - 72% ☐ nie 30 odpowiedzi - 28%													
3.	Jak ocenia Pani/Pan ogólny poziom utrzymywania przestrzeni publicznych?	5	10	78	12	1	0	<u>2,94</u>	106	5	20	234	48	5	312
4.	Jak ocenia Pani/Pan dostępność miejsc pracy na terenie gminy?	29	28	30	3	2	14	<u>2,14</u>	92	29	56	90	12	10	197
5.	/Jeśli dotyczy/ - Czy widzi Pani/Pan możliwości rozwoju własnej firmy działając na terenie gminy?		1	2	2	1	100	3,50	6	0	2	6	8	5	21
6.	Jak ocenia Pani/Pan poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego (przestępczość, niszczenie mienia, chuligaństwo)?	28	22	38	12	6	0	<u>2,49</u>	106	28	44	114	48	30	264
7.	Czy czuje się Pani/Pan bezpieczna/ny na gminnych drogach (zarówno jako kierowca, rowerzysta czy pieszy)?	8	17	39	25	17	17	3,25	106	8	34	117	100	85	344
8.	Czy dostępność do publicznej oferty edukacyjnej w gminie jest odpowiednia?	5	12	36	39	14	0	3,42	106	5	24	108	156	70	363
9.	Czy dostępność do publicznej oferty kulturalnej w gminie jest odpowiednia?	3	1	38	52	12	0	3,65	106	3	2	114	208	60	387
10.	Czy dostępność do publicznej opieki zdrowotnej w gminie jest odpowiednia?	2	3	69	20	12	0	3,35	106	2	6	207	80	60	355
11.	Czy dostępność do publicznej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w gminie jest odpowiednia?	10	22	57	14	3	0	<u>2,79</u>	106	10	44	171	56	15	296

³ 0=brak odpowiedzi

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+

12.	Jak ocenia Pani/Pan dostępność bezpłatnej oferty edukacyjnej dla wszystkich grup wiekowych (np. kursy zawodowe, szkolenia)?	32	56	15	1	0	2	<u>1,86</u>	104	32	112	45	4	0	193
13.	Jak ocenia Pani/Pan jakość opieki społecznej w gminie (np. opieka psychologa, dostęp do porad socjalnych)?	5	7	12	25	12	45	3,52	61	5	14	36	100	60	215
14.	Czy poleciliby Państwo Gminę Łazy jako miejsce zamieszkania?	☐ tak 73 odpowiedzi - 69%													
		☐ nie 33 odpowiedzi - 31%													

Źródło: Opracowanie własne na bazie wypetnionych kwestionariuszy ankietowych

Na ostatnie pytanie „Czy zdaniem Pani/Pana coś, co szczególnie charakteryzuje życie i pracę na terenie Gminy Łazy, o co nie pytaliśmy w ankiecie?” 1 z ankietowanych wskazał, iż „infrastruktura gminna nie jest dostatecznie dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych”; pozostali ankietowani nie udzielili odpowiedzi.

Odnosząc się do kwestii niedostosowania części infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych - stan ten wynika z ograniczenia środków budżetowych gminy, których niedobór wyklucza możliwość modernizacji wszystkich elementów infrastruktury i zagospodarowania w krótkim czasie. Modernizacja jest ciągła ale długotrwała i planowana na okres kilkunastu lat. Wszystkie nowe inwestycje realizowane przez gminę prowadzone są zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego, co oznacza, że zakładają dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Badanie charakterystycznych cech poszczególnych obszarów gminy

Ankietowani uzupełniali poniższą tabelę wskazując obszar gminy pasujący do wskazanej charakterystyki. Dopuszczona została możliwość wskazania jednego miejsca kilkakrotnie dla wielu cech bądź kilku miejsc dla każdej cechy. Wyniki przedstawiają najczęściej powtarzające się odpowiedzi (co najmniej 6 razy powtórzone w ankietach).

Tabela 30 Charakterystyczne cechy obszarów gminy

Lp.	Cecha obszaru	Lokalizacja (miejscowość, ulica, etc.)
1.	Niebezpieczny (np. wzmożona przestępczość, wybryki chuliganów, alkoholizm, narkomania, występowanie innych patologii)	- Osiedle Podlesie (w szczególności okolice ulic: Kolejowej, Spółdzielczej, Fabrycznej i Wyzwolenia oraz Częstochowskiej) - <u>miasto Łazy</u>
2.	Zaniedbany (np. brudne i zaniedbane otoczenie, zanieczyszczona przestrzeń publiczna oraz obiekty/NIE PRYWATNE)	- Osiedle Podlesie, ul. Częstochowska - teren byłych ogródków działkowych - <u>miasto Łazy</u> - Zalew Mitręga - <u>miasto Łazy</u>
3.	Biedny (zamieszkały w większości przez osoby bezrobotne i/lub ubogie)	- Osiedle Podlesie, okolice ul. Kolejowej - <u>miasto Łazy</u>
4.	Zamieszkały w znacznej mierze przez osoby starsze	- Osiedle Trójkąt, ul. Trójkąt - <u>miasto Łazy</u>
5.	Wymagający zagospodarowania (np. niedoinwestowany, zdegradowany, źle skomunikowany, z ograniczoną siecią usługową)	- Kamieniołom w Wysokiej - <u>miejscowość Wysoka</u> - Zalew Mitręga - <u>miasto Łazy</u> - Osiedle Podlesie, szczególnie budynki „kolejowe” - <u>miasto Łazy</u>

6.	Zanieczyszczony (np. dzikie wysypiska śmieci, brak kanalizacji, duże natężenie transportu drogowego, znaczny hałas)	- obszary wzdłuż dróg leśnych - <u>cała gmina</u> - gminne lasy - <u>cała gmina</u>
7.	Wizytówka miasta (np. ładne otoczenie, reprezentatywny obszar gminy)	- centrum miasta - <u>miasto Łazy</u> - plac przed dworcem PKP w Łazach - <u>miasto Łazy</u> - plac przed Biblioteką w Łazach - <u>miasto Łazy</u>

Źródło: Opracowanie własne na bazie wypełnionych kwestionariuszy ankietowych

Jedynie 12 ankietowanych skorzystało z możliwości zaproponowania pomysłów na poprawę sytuacji i inwestycje w wymienionych obszarach miasta. Zaproponowano:

- modernizację obiektów po kolejowych na cele publiczne,
- stworzenie infrastruktury służącej zagospodarowania czasu wolnego dla wszystkich mieszkańców,
- zagospodarowanie obszaru po ogródkach działkowych oraz terenu kamieniołomu na cele rekreacyjne,
- podjęcie działań zmierzających do ograniczenia spożycia alkoholu na terenie gminy,
- podjęcie działań zmierzających do podniesienia kompetencji zawodowych mieszkańców i udostępnienia nowych miejsc pracy.

Wnioski

Analiza wyników ankiet pozwoliła na sformułowanie następujących problemów (wszystkie pytania w ankiecie, których odpowiedzi dały średni wynik poniżej 3):

- Poziom utrzymania przestrzeni publicznych w gminie nie jest zadowalający.
- Dostępność miejsc pracy na terenie gminy jest niedostateczna.
- Poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego nie jest zadowalający.
- Dostępność do publicznej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w gminie jest niedostateczna.
- Dostępność bezpłatnej oferty edukacyjnej dla wszystkich grup wiekowych (np. kursy zawodowe, szkolenia) jest zdecydowanie zbyt niska.
- Za obszar niebezpieczny, zaniedbany, biedny, zamieszkały w znacznej mierze przez osoby starsze, wymagający zagospodarowania - uznaje się tereny leżące w granicach miasta Łazy.
- Jako obszar wymagający zagospodarowania wymieniono 1 lokalizację w miejscowości Wysoka.
- Obszar miejski uznawany jest jednocześnie z wizytówką gminy - co daje potencjał do rozwoju funkcji centro twórczej na tym obszarze.

Ankietyzacja mieszkańców potwierdziła wnioski z analizy społeczno-gospodarczej (vide rozdział 4), iż obszar zdegradowany mieści się w granicach obszaru miejskiego.

5.2 Konsultacje instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne

Spadek przestępczości w gminie jest zjawiskiem korzystnym jednak nie jest jednoznaczny z wysokim bezpieczeństwem publicznym na wskazanym terenie. Korzystne statystyki świadczą o skuteczności podejmowanych dotychczas działań, jednak istotny jest punkt odniesienia. W przypadku gminy Łazy statystyki są corocznie bardziej korzystne, jednak poziom bezpieczeństwa w gminie uważany jest za niepokojący i jest niekorzystny na tle innych gmin powiatu zawierciańskiego. Sytuacja przekłada się na bezpośrednie odczucia obywateli, którzy w ankiecie wskazują niski poziom bezpieczeństwa publicznego jako jeden z istotnych problemów.

Jak wskazują dane przedstawione w rozdziale 4.2.4. niniejszego opracowania - stan bezpieczeństwa w gminie wymaga podjęcia stosownych kroków w celu dalszego skutecznego przeciwdziałania przestępczości. W roku 2016 nastąpiła seria spotkań przedstawicieli: władz gminy i powiatu oraz Policji. Przeprowadzono wówczas inwentaryzację infrastruktury oraz środków zapewniających bezpieczeństwo publiczne i ocenę aktualnego stanu bezpieczeństwa, doszło również do ustalenia priorytetów rozwoju systemu bezpieczeństwa w gminie. W trakcie spotkań podejmowano ponadto temat rewitalizacji gminy, ze wskazaniem obszarów uważanych za szczególnie zagrożone. Przeprowadzono spotkania:

- Spotkania robocze władz gminy oraz przedstawicieli KP w Łazach (marzec i wrzesień 2016 r.).
- Posiedzenia Komisji Porządku Publicznego, Ochrony Przeciwpożarowej i Środowiska w Łazach (19.01.2016 r., 18.04.2016 r.).
- XXI Spotkanie Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz Powiatowej Komisji Bezpieczeństwa i Porządku przeprowadzone w Łazach w dniu 18.11.2016 r.

Częścią obrad każdego z ww. wydarzeń było ustalenie na bazie statystyk oraz doświadczenia zaangażowanych podmiotów obszarów o najniższym stopniu bezpieczeństwa w gminie. Ustalenia doprowadziły do wskazania obszaru miasta Łazy jako terenu o wyższym stopniu zagrożenia publicznego w porównaniu z pozostałymi obszarami gminy.

Pomysłów i potencjalnych działań zwiększających bezpieczeństwo w gminie jest więcej od niżej wymienionych, jednak niniejszy program ogranicza się do działań, których wdrożenie jest realne biorąc pod uwagę obecną sytuację finansową gminy i pozostałych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne. Konieczna była hierarchizacja wydatków

i priorytetyzacja zadań. Za kluczowe i możliwe do realizacji do 2020 r. uznano następujące działania:

- Rozwój monitoringu wizyjnego w gminie, w szczególności w miejscach niebezpiecznych (obszar zdegradowany).
- Zwiększenie kontroli stanu trzeźwości kierowców.
- Zwiększenie częstotliwości patroli służb mundurowych.

Wszystkie kluczowe działania zostały wzięte pod uwagę w procesie wyznaczania projektów do realizacji, przy czym dwa ostatnie nie wymagają nakładów inwestycyjnych a jedynie niewielkiej zmiany organizacji pracy Policji.

5.3 Konsultacje społeczne

Konsultacje ws. zakresu LPR-u:

Wrzesień i Październik 2016 r.

We wrześniu i październiku 2016 r. odbyły się 2 spotkania ws. zakresu i założeń rewitalizacji w gminie. W spotkaniach udział wzięli:

- Burmistrz Łaz,
- radni Rady Miejskiej w Łazach,
- kierownicy wydziałów UM w Łazach,
- kierownicy gminnych jednostek organizacyjnych, w tym OPS w Łazach,
- przedstawiciele Komisariatu Policji w Łazach,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych, w tym senioralnych.

Łączna liczba uczestników: 60 osób

Na każdym ze spotkań przedstawiono dotychczasowe założenia LPR (wyniki analizy społeczno-gospodarczej, wyniki ankietyzacji mieszkańców, wnioski wskazujące na występowanie obszaru zdegradowanego w granicach obszaru miejskiego).

W przypadku, gdy spostrzeżenia, wnioski czy propozycje na poszczególnych spotkaniach powielają dane zebrane poprzednio - analizy nie dublowano.

Uczestnicy spotkań jednogłośnie zgodzili się co do słuszności pierwotnych założeń, rozszerzyli je jednak o kolejne spostrzeżenia:

- Uznano, iż w granicach obszaru zdegradowanego najbardziej niekorzystna sytuacja społeczna występuje na Osiedlu Podlesie.
- Podniesiono konieczność podjęcia działań inwestycyjnych na terenie Zalewu Mitręga oraz Kamieniołomu w Wysokiej.
- Wskazano na konieczność zmiany funkcji budynku KTS, mieszczącego się przy ul. Spółdzielczej 2 w Łazach i problemy związane z funkcjonowaniem budynku w przeszłości.

- Za priorytetowe dla dalszego rozwoju społecznego gminy uznano:
 - wsparcie bezrobotnych, w tym przede wszystkim zaangażowanie osób długotrwale bezrobotnych,
 - wsparcie młodzieży w szerokim wymiarze, tj. od zapewnienia pracy, po zagospodarowanie czasu wolnego w sposób produktywny.

5.4 Ankietyzacja przedsiębiorców

W związku z diagnozą problemu bezrobocia, jako jednego z problemów kluczowych, przeprowadzono ankietyzację przedsiębiorców działających w gminie.

Przedstawiciele przedsiębiorców uczestniczyli w spotkaniu konsultacyjnym, jednak uznano, iż sektor nie wypowiedział się dostatecznie licznie (w spotkaniu uczestniczyło ok. 18 przedsiębiorców).

Z bazy danych CEiDG oraz KRS losowo wybrano ok. 10% firm zarejestrowanych na terenie gminy, wśród których przeprowadzono telefoniczne badanie opinii. Pytano głównie o:

- formę prowadzenia działalności,
- częstotliwość wypuszczania na rynek ofert pracy,
- metody rekrutacji i wymagania względem kandydatów.

Losowanie firm niemal czterokrotnie uzupełniano, ponieważ 26 firm odmówiło wzięcia udziału w badaniu, w 3 firmach nie zastano dwukrotnie osoby odpowiedzialnej za procesy rekrutacji. Ostatecznie uzyskano odpowiedzi z 106 firm.

Ankiety w dniach 01-16.12.2016 r. przeprowadziła firma zewnętrzna (autor opracowania).

Wnioski z badania:

- proces rekrutacji w ankietowanych formach trwa średnio do 3,5 miesięcy,
- większość zgłaszanych kandydatów nie posiada odpowiednich kwalifikacji zawodowych (dotyczy to w szczególności mężczyzn), potencjalny pracownik jest zasadniczo skłonny do przekwalifikowania się czy nabycia nowych kwalifikacji jednak pod warunkiem opłacenia kursu/szkolenia przez potencjalnego pracodawcę,
- coraz częściej osoby przyjmowane do pracy zamieszkują poza terenem gminy,
- oferty pracy dotyczą przede wszystkim ofert dla specjalistów z konkretnymi umiejętnościami (jak operator wózka widłowego, spawacz, etc.).

Planowane w ramach realizacji LPR-u działania pozainwestycyjne polegające na doskonaleniu lokalnych kadr (przekwalifikowanie, podnoszenie kompetencji, szkolenia) zostaną dokładnie skonsultowane ze specjalistami Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu i będą odpowiedzialnością:

- udostępnianie przez pracodawców oferty pracy,
- zestawienie zawodów deficytowych w powiecie.

Ponadto w trakcie opracowywania analizy społeczno-gospodarczej przeprowadzono wywiady i konsultacje z przedstawicielami działających w gminie dużych zakładów Acerol Mittal STALOBREX Sp. z o.o. w Wysokiej i TradePol Sp. z o.o. (w okresie wrzesień-grudzień 2016 r.).

6 Wskazanie granic obszaru zdegradowanego

Zgodnie z wytycznymi⁴ obszar zdegradowany to „obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy”. Jak przedstawiono w poprzednich rozdziałach na terenie Gminy Łazy zidentyfikowano stan kryzysowy w 3 sferach:

- społecznej
- gospodarczej,
- przestrzenno-technicznej.

Stan kryzysowy w przypadku czynnika gospodarczego i przestrzenno-technicznego współwystępuje z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (kluczowe problemy społeczne to: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność długotrwała lub ciężka choroba, bezradność ws. opiekuńczo-wychowawczych).

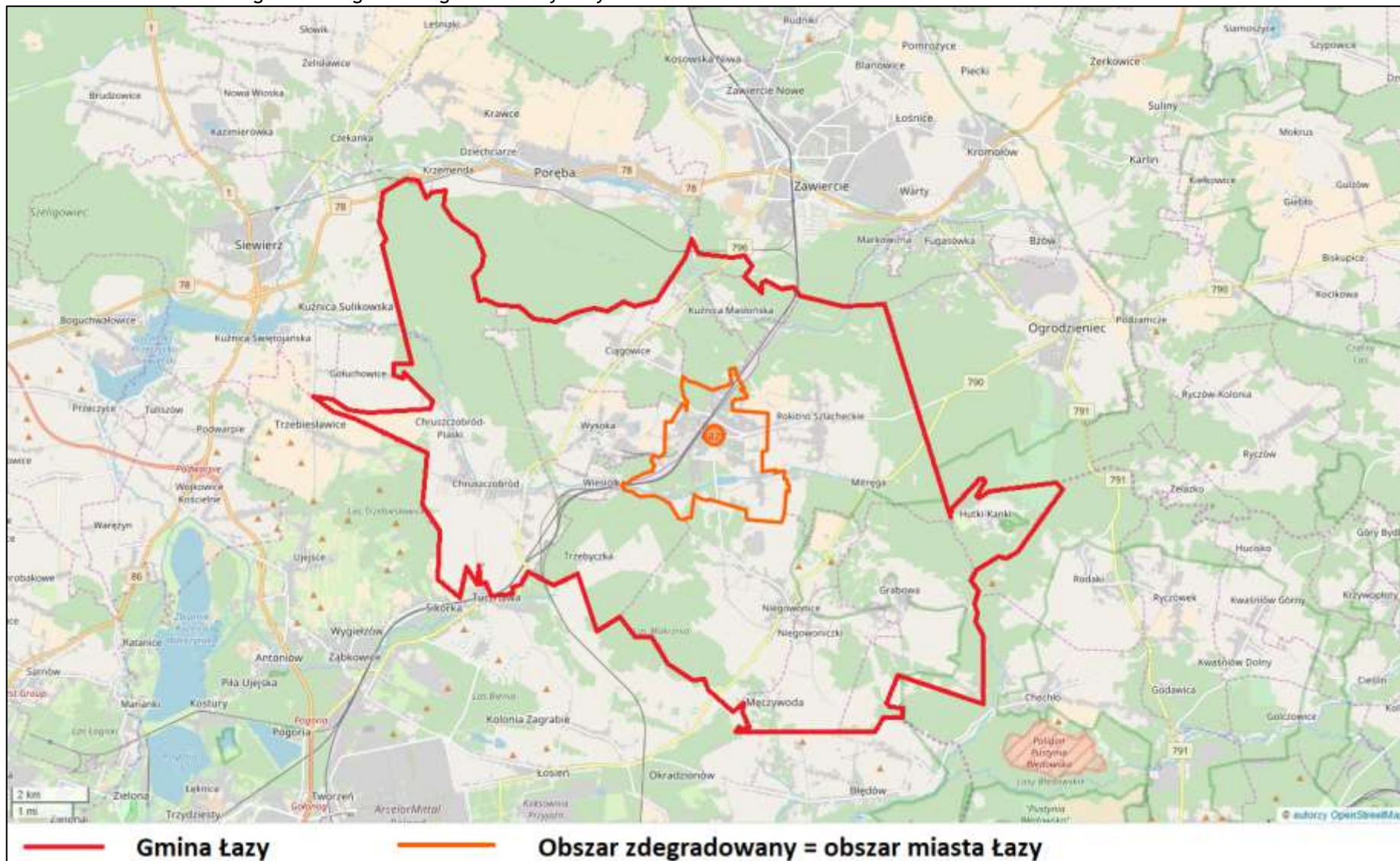
Wyniki przeprowadzonej analizy (vide rozdział 4 i 5) są zbieżne z wnioskami autorów niniejszego opracowania poczynionymi po analizie społeczno-gospodarczej, wywiadach z pracownikami OPS w Łazach oraz pracownikami UM Łazy.

Jak wskazała analiza - obszar zdegradowany obejmuje obszar miejski gminy Łazy. Granice obszaru zdegradowanego pokrywają się z granicą administracyjną miasta, zaprezentowaną na poniższej mapie.

Obszar Zdegradowany = teren Miasta Łazy

⁴ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, lipiec 2015 r.

Rysunek 3 Granice obszaru zdegradowanego na tle granic Gminy Łązy

Źródło: Opracowanie własne na bazie map OpenStreetMap

7 Potencjał obszaru zdegradowanego

Obszar zdegradowany to teren odpowiadający powierzchni miejskiej gminy, charakteryzujący się niekorzystnymi wskaźnikami społecznymi, gospodarczymi i przestrzenno-funkcjonalnymi. Obszar pomimo sytuacji kryzysowej charakteryzują liczne potencjały, których umiejętne wykorzystanie wpłynie na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej całej gminy:

- Dobry dostęp komunikacyjny z innych części gminy oraz sąsiednich miejscowości.
- Zadowalający dostęp do podstawowych usług społecznych (ochrona zdrowia, edukacja).
- Najwyższa gęstość zaludnienia w gminie.
- Koncentracja ludności wspomagająca budowanie procesu spójności społecznej.
- Cechy obszaru centrotwórczego, umożliwiającego przywrócenie świetności miasta jako reprezentacyjnego obszaru gminy.
- Koncentracja przestrzeni i obiektów o potencjale centro twórczym, spajających lokalną społeczność.
- Duży potencjał turystyczny.
- Silna tradycja kolejowa w gminie, w szczególności widoczna na obszarze miejskim.
- Naturalne zasoby do tworzenia centrów aktywności sportowej i rekreacyjnej.
- Dostęp do terenów inwestycyjnych.
- Naturalne zasoby będące szansą dla stworzenia dużych zakładów pracy.
- Możliwość stworzenia w Łazach podstref ekonomicznych- strefa aktywności gospodarczej.
- Konsekwentna próba zmiany wizerunku centrum gminy (zagospodarowanie rynku i okolic), rewitalizacja infrastrukturalna centrum gminy.
- Możliwość wykorzystania środków unijnych przeznaczonych na cele rozwojowe.

Jakość życia mieszkańców OZ zależy nie tylko od ich zamożności, ale także od poczucia bezpieczeństwa i warunków życia. W strefie społecznej praca rewitalizacyjna postępować będzie wielokierunkowo mając na uwadze zarówno zwiększenie możliwości kształcenia (przede wszystkim osób dorosłych), jak również zapewnienie skutecznego systemu opieki społecznej, możliwości produktywnego zagospodarowania czasu wolnego dla mieszkańców w każdym wieku oraz integracji społecznej, w tym międzypokoleniowej.

Potencjał rozwoju OZ widoczny jest także w przestrzeniach zlokalizowanych poza granicami OZ. Szersze wykorzystanie gospodarcze terenów inwestycyjnych oraz dużych rezerw zasobów naturalnych gminy pozwoli na utworzenie nowych, stałych miejsc pracy. Jest to aspekt szczególnie istotny z punktu widzenia mieszkańców OZ, których problem bezrobocia dotyka w

największym stopniu i jest punktem zapalnym powodującym pojawianie się kolejnych problemów społecznych.

8 Wskazanie granic obszaru rewitalizacji

8.1 Granice obszaru rewitalizacji - konsultacje eksperckie

Na obecnym etapie (styczeń-marzec 2017 r.) przygotowania dokumentu przeprowadzono serię 5 spotkań konsultacyjnych w formie wywiadów bezpośrednich oraz konsultacji wszystkich zainteresowanych wspólnie. W spotkaniach udział wzięli:

- Burmistrz Łaz,
- radni Gminy Łazy,
- naczelnicy wydziałów UM w Łazach,
- kierownicy gminnych jednostek organizacyjnych, w tym OPS w Łazach,
- przedstawiciele KMP w Łazach,
- działacze społeczni.

Łączna liczba uczestników: 60

Zdecydowano o konieczności zawężenia granic obszaru zdegradowanego do miejsc, w których występuje szczególne nasilenie problemów społecznych, z uwagi na warunek konieczności objęcia działaniami rewitalizacyjnymi maksymalnie 20% powierzchni miasta i maksymalnie 30% ludności miasta. Obszar zdegradowany przewyższał wskazane wartości.

Spotkania były próbą wspólnego określenia granic obszaru rewitalizowanego. Każdy z uczestników spotkań dysponował odpowiednimi danymi statystycznymi. Analiza dotyczyła przede wszystkim obszarów zamieszkałych z zabudową wielorodzinną (gdzie tam występuje największe natężenie problemów społecznych) oraz przestrzeni niezamieszkałych lecz uznawane przez zgromadzonych za zdegradowane, degradację na wskazanych obszarach niezamieszkałych wskazywali także ankietyzowani.

Analiza skupiała się głównie na obszarach:

- Osiedle Podlesie,
- Osiedle Stara Cementownia,
- Osiedle Trójkąt,
- Zalew Mitręga.

Uczestnicy konsultacji wspólnie wskazali, iż kumulacja kluczowych problemów społecznych występuje na Osiedlu Podlesie. Na bazie danych statystycznych wyznaczono obszar nasilenia problemów społecznych na Osiedlu Podlesie, w skład którego wchodzi ulice: Kolejowa, Jesionowa, Spółdzielcza, Mickiewicza, Częstochowska, Wyzwolenia, Ogrodowa. Szczegółowe dane statystyczne przedstawia poszerzona diagnoza.

8.2 Granice obszaru rewitalizacji - konsultacje społeczne

W lutym 2017 r. przeprowadzono otwarte spotkanie konsultacyjno-warsztatowe związane z opracowaniem dokumentu. W spotkaniu udział wzięły 44 osoby w tym:

- 24 mieszkańców miasta,
- 6 przedsiębiorców,
- 3 przedstawiciele NGO

oraz Burmistrz Łaz, przedstawiciele Rady Miejskiej w Łazach, przedstawiciele OPS i policji. Uczestnikom spotkania przedstawiono dotychczasowe założenia LPR, przede wszystkim granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego oraz granice obszaru rewitalizacji bazujące na danych statystycznych.

Dyskusja doprowadziła do potwierdzenia dotychczasowych założeń. Ponadto mieszkańcy uczestniczący w spotkaniu wnioskowali o:

- rozproszenie lokali socjalnych - co z uwagi na ograniczenia budżetowe i lokalowe nie jest możliwe;
- ocieplenie elewacji budynków w mieście oraz remont chodników i dróg - konieczne było ponowne uświadomienie zebranych czym jest rewitalizacja i wskazanie, że działania tego typu nie mają charakteru rewitalizacji społeczno-gospodarczej, a efekty przeprowadzonych modernizacji w żaden sposób nie będą wpływały na poprawę sytuacji społecznej na obszarze zdegradowanym.

Pierwotnie wyznaczone granice obszaru rewitalizacji zostały utrzymane.

8.3 Obszar rewitalizacji

Zgodnie z wytycznymi⁵ obszar rewitalizacji to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego zamierza prowadzić się rewitalizację”.

Dominującym rodzajem rewitalizacji na wskazanym OR jest rewitalizacja społeczna (ludzie) i przestrzenna (infrastruktura). Podkreślić należy, że motywacją podejmowania działań rewitalizacyjnych jest w pierwszej kolejności potrzeba społeczna.

Analiza obszarów kryzysowych wskazała na występowanie na terenie OR stanów kryzysowych w sferze:

- Społecznej:

⁵ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, lipiec 2015 r.

- Wyludnianie obszaru
- Problemy społeczne
- Niski poziom bezpieczeństwa publicznego
- Poziom wykształcenia niedostosowany do oczekiwań rynku pracy
- Niski udział w życiu kulturalnym
- **Gospodarczej:**
 - Wieloletnie uzależnienie miejskiej gospodarki i rynku pracy od przemysłu kolejowego
 - Niska jakość kapitału ludzkiego, kwalifikacje zawodowe nieodpowiadające oczekiwaniom rynku pracy
- **Przestrzenno-funkcjonalnej:**
 - Występowanie terenów zdegradowanych
 - Skupienie zabudowy wielorodzinnej na obszarze miejskim
 - Występowanie na obszarze miejskim wielu przestrzeni i budynków zdegradowanych, niezagospodarowanych będących własnością PKP

Lokalizacja na terenie OR zrewitalizowanej infrastruktury pozwoli na prowadzenie w dostępnych obiektach działań pozainwestycyjnych, których adresatami będą osoby zamieszkujące obszar objęty rewitalizacją społeczną.

W granicach wyznaczonego OR mieszczą się następujące ulice:

- Kolejowa,
- Jesionowa,
- Spółdzielcza,
- Mickiewicza,
- Częstochowska,
- Wyzwolenia,
- Ogródowa.

Obszar rewitalizacji mieści się w limitach wskazanych w Wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, tj. obszar rewitalizacji nie jest większy niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców.

Obliczenia:

Wg danych geodezyjnych UM Łazy:

- powierzchnia gminy Łazy: 132,81 km², tj. 13 281 ha,
- OR Osiedle Podlesie: 19,69 ha, tj. 0,14% powierzchni gminy.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje 0,14% powierzchni gminy.

Liczba mieszkańców zgodnie ze stanem z dnia 31.08.2017 r. wynosi:

- liczba mieszkańców Gminy Łazy wynosi: 15 571 osób,
- OR Osiedle Podlesie - 2 199 osób, w tym:
 - Kolejowa: 135
 - Jesionowa: 755
 - Spółdzielcza: 534
 - Mickiewicza: 16
 - Częstochowska: 312
 - Wyzwolenia: 368
 - Ogrodowa: 79

co stanowi 14,12% mieszkańców całej gminy.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zamieszkuje 14,12% mieszkańców całej gminy.

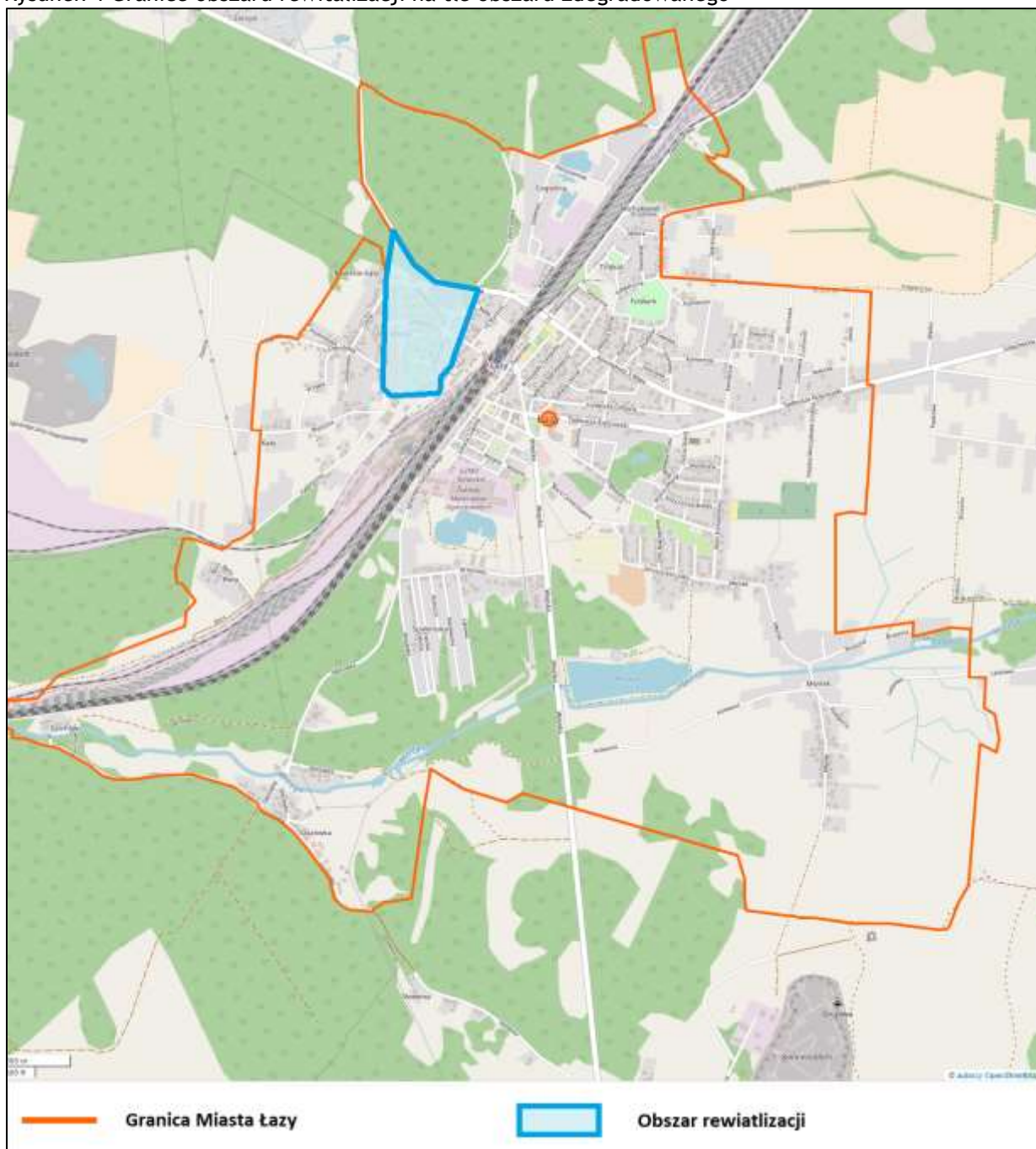
Tabela 31 Powierzchnia i ludność OR wg limitów wskazanych w Wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Wskaźnik	Cała Gmina	OR Osiedle Podlesie
Powierzchnia [ha]	13 281	19,69
Liczba ludności [osoba]	15 571	2 199
Wskaźnik	Cała Gmina	OR Osiedle Podlesie
Udział powierzchni OR w powierzchni gminy	100%	0,14%
Liczba ludności OR w ogólnej liczbie mieszkańców	100%	14,12%

Źródło: Opracowanie własne na bazie danych UM Łazy

Granice obszaru rewitalizacji wskazano na poniższych mapach.

Rysunek 4 Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego

Źródło: Opracowanie własne na bazie map OpenStreetMap

Rysunek 5 Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego ortofotmapa

Źródło: Opracowanie własne na bazie map OpenStreetMap

Rysunek 6 Granice obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na bazie map OpenStreetMap

Rysunek 7 Granice obszaru rewitalizacji na tle najbliższego otoczenia

Źródło: Opracowanie własne na bazie map OpenStreetMap

9 Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

9.1 Sfera społeczna

9.1.1 Demografia

Obszar miast Łazy jako jedyna jednostka ewidencyjna w gminie notuje stały spadek liczby ludności w każdym roku od analizowanego 2010. W skali 6 kolejnych lat gęstość zaludnienia w mieście spadła o 42 os/km² co świadczy o niskiej atrakcyjności obszaru miejskiego jako miejsca zamieszkania. Stan ten jest charakterystyczny również dla OR, gdzie wskaźnik kształtuje się tak samo.

9.1.2 Problemy społeczne, w tym bezrobocie

Jak wynika z danych przedstawionych w analizie społeczno-gospodarczej najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej w gminie to: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Gmina Łazy realizuje konsekwentnie założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łazy na lata 2014-2020. Z zapisów Strategii wynika, iż za priorytetowe uznano działania w obszarach:

- Rodzina,
- Niepełnosprawność,
- Starość,
- Integracja Społeczna.

Wywiad bezpośredni z pracownikami OPS, jak również wniosku z ww. przytoczonych dokumentów sprawozdawczych wskazują, iż główne grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym to:

- bezrobotni (większość problemów wskazanych w obszarze Rodzina ma początek w bezrobociu co najmniej 1 członek rodziny).
- osoby długotrwale chore,
- osoby niepełnosprawne,
- rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo wychowawczych (wielodzietne i niepełne).

Wskazanie takiej grupy docelowej wynika bezpośrednio z niedoborów infrastrukturalnych ograniczających możliwości prowadzenia pracy socjalnej w wymienionych środowiskach.

Na bazie zapisów Sprawozdania z działalności OPS za lata 2012 - 2016 jak również z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej na lata 2016 wyciąga się następujące wnioski:

- Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej to: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

- Z punktu widzenia pomocy społecznej najliczniejszą grupą zagrożoną wykluczeniem społecznym są osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne (oznacza to „bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych). Świadczy to o konieczności skierowania ku tej grupie osób bardziej zintensyfikowanych działań w celu aktywizacji społeczno-zawodowej, by zapobiec powstawaniu spirali wykluczenia społecznego. Posiadanie pracy jest jednym z kluczowych czynników wyznaczających pozycję człowieka w społeczeństwie. Negatywne skutki bezrobocia wpływają na pogorszenie sytuacji materialnej, rzutują także na wymiar życia społecznego jednostek i całych społeczności lokalnych. Na procesy marginalizacji w szczególnym stopniu są narażeni nie tylko ludzie już niepracujący, ale całe grupy społeczne zagrożone bezrobociem.
- Wymiar rzutowania bezrobocia na sytuację materialną osób i rodzin przedkłada się na korzystanie ze świadczeń z pomocy społecznej. Bezrobocie jest głównym powodem przyznawania pomocy społecznej zaraz po długotrwałej i ciężkiej chorobie, niepełnosprawności i bezradności w rodzinach.
- Widoczna jest dysproporcja ilości bezrobotnych kobiet w stosunku do bezrobotnych mężczyzn - w lipcu 2016 r. ponad 53% ogółu bezrobotnych stanowiły kobiety. Widoczna jest stała tendencja występowania bezrobocia wśród kobiet. Stąd konieczność objęcia specjalnymi działaniami kobiet jako grupy znajdującej się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Powyższe wnioski potwierdzone zostały w trakcie opracowania Strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy Łazy na lata 2014- 2020 diagnoza społeczno-demograficzna została skoncentrowana wokół osób bezrobotnych. Z diagnozy wynika, że osoby bezrobotne stanowią kluczową grupę zagrożoną wykluczeniem społecznym z punktu widzenia pomocy społecznej.

Diagnoza społeczno-demograficzna przedstawiona w strategii pozwoliła na przedstawienie następujących wniosków dotyczących bezrobocia w gminie:

- Bezrobocie jest jednym z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej. Oznacza to, że podejmowane dotychczas działania wyrównywania niedostatków ekonomicznych muszą być ściślej powiązane z aktywizacją społeczną i zawodową oraz wymagają kontynuacji a także poszukiwania bardziej skutecznych i efektywnych rozwiązań.
- Występuje stale utrzymująca się tendencja gorszej sytuacji kobiet na rynku pracy. Świadczy to o konieczności objęcia specjalnymi działaniami kobiet jako grupy

znajdującej się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (w szczególności matek wracających na rynek pracy i kobiet w wieku 45+).

- Charakterystyczną cechą struktury bezrobocia jest bardzo wysoki odsetek osób z grupy osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe. Świadczy to o zdezaktualizowanych kwalifikacjach zawodowych lub wręcz ich braku.

Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy bezpośrednio wpływa na poziom występującego ubóstwa. W środowisku lokalnym nie wystarczy podejmowanie działań ratowniczych, gdyż to nie ogranicza w bezpośredni sposób obszarów biedy. Postawa „wyręczania” sprzyja pogłębieniu dezaktywizacji społeczności. Wymagane są kompleksowe działania skierowane na wzmocnienie kompetencji „miękkich” oraz wyposażanie w konkretne kwalifikacje zawodowe przydatne na lokalnym rynku pracy.

Sytuacja społeczna rodzin objętych opieką OPS dotyczy wszystkich członków rodzin, w tym dzieci, które także zagrożone są marginalizacją. Konieczne jest podjęcie działań zmierzających do lepszej niż dotychczas organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w godzinach popołudniowych. Konieczne jest aktywne wspomaganie rozwoju dzieci, rozwijanie zainteresowań poznawczych, organizacja zabaw, zajęć rekreacyjno-sportowych oraz rozwój umiejętności niezbędnych w celu kształtowania odpowiednich postaw wobec siebie i drugiego człowieka. Działania te zagwarantują dzieciom z rodzin problemowych łatwiejsze włączenie do społeczeństwa i ograniczą zjawisko dziedziczenia problemów społecznych.

Jak wskazują pracownicy OPS istotnym aspektem pracy z lokalną społecznością mogą być mediacje rodzinne. Mediacje rodzinne mają na celu rozwiązywanie sporów szczególnie wśród rodzin z małoletnimi dziećmi, osób w podeszłym wieku, oraz niepełnosprawnych. Mediacja, pomaga w przywróceniu ładu i równowagi, angażuje uczestników do współpracy w celu rozwiązania problemu.

Widocznym problemem jest także występowanie dużej liczby osób z zaburzeniami psychicznymi, dla których pomoc oferowana w chwili obecnej nie jest wystarczająca. Ankietyzacja rodzin potencjalnych kandydatów do wsparcia (klienci OPS) wskazuje na niedobór porad indywidualnych oraz wsparcia kierowanego indywidualnie.

Wg danych OPS (raport z działalności oraz strategia rozwoju usług socjalnych i program ochrony zdrowia) wynika, że na terenie całej gminy liczebność zdiagnozowanych powyżej grup jest następująca:

- osoby bezrobotne będące beneficjentami OPS - 184 osoby;

- rodziny zagrożone marginalizacją społeczną - 156 środowisk;
- kandydaci do mediacji rodzinnych - 30 rodzin;
- osoby z zaburzeniami psychicznymi - 446 osób zagrożonych zaburzeniami na terenie całej gminy, z czego 145 środowisk współpracujących z OPS.

Łącznie daje to 631 potencjalnych osób wymagających wsparcia w gminie, w tym 59% zamieszkuje na obszarze miejskim. Spośród 372 osób wymagających wsparcia na obszarze miejskim 159 zamieszkuje obszar OR.

Zgodnie z danymi OPS w Łazach w roku 2016 łącznie udzielono wsparcia 756 osobom (mieszkańcom całej gminy), z tego 7,8% to beneficjenci mieszkający na wyznaczonym OR. 319 rodzin otrzymało świadczenie pieniężne, w tym niemal 16% zamieszkiwało OR. Najczęstszą przyczyną udzielania pomocy było ubóstwo, w tym aż 20% udzielonej pomocy dotyczyło mieszkańców OR.

OR wyróżnia się szczególnie na tle Obszaru Zdegradowanego. Dane szczegółowe prezentuje poniższa tabela. Dane wyraźnie wskazują na natężenie występowania problemów na OR, szczególnie biorąc pod uwagę jego niewielką powierzchnię w stosunku do obszaru miasta.

Tabela 32 Wsparcie udzielone w ramach pomocy socjalnej w latach 2014-2016

Rodzaj danych	2017 r.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w 2017 r.	2016 r.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w 2016 r.
	MIASTO ŁAZY	liczba mieszkańców miasta 8982	OBSZAR REWITALIZACJI	Liczba mieszkańców OR 2199
Powody udzielenia pomocy i wsparcia - kluczowe problemy				
Ubóstwo				
Liczba osób	125	1,39	100	4,5%
Bezrobocie				
Liczba osób	92	1,02%	93	4,2%
Niepełnosprawność				
Liczba osób	59	0,65%	43	1,9%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych				
Liczba osób	15	0,16%	34	1,5%
Alkoholizm				
Liczba osób	22	0,24%	21	0,95%

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Łazy; Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 r. oraz odpersonalizowane dane z kartotek za 2016 i 2017 r.

Wskaźnik deprivacji lokalnej w OR spada biorąc pod uwagę liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia, co prezentuje poniższa tabela. Podkreślić należy jednak, że wskaźnik dla OR stanowi duży udział procentowy wyniku dla całej gminy (ponad 12%).

Tabela 33 Wskaźnik deprivacji lokalnej biorąc pod uwagę liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia w gminie i w OR

Rodzaj danych	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Gmina				
liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	1 136	921	847	801
liczba mieszkańców	16 101	16 101	16 054	16 038
Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w1 / w2 x 1000	70,55	57,20	52,76	49,94
OR				
liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	145	149	103	104
liczba mieszkańców	2 206	2 203	2 202	2 199
Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w1 / w2 x 1000	65,72	67,63	46,77	47,29

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Łazy; Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 r. oraz odpersonalizowane dane z kartotek

Zgodnie z danymi PUP Zawiercie na dzień 31.12.2016 r. w Urzędzie zarejestrowanych było 571 bezrobotnych mieszkańców z Gminy Łazy. Ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkiwała miasto Łazy (294 osoby). Wśród 294 zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców miasta aż 125 stanowią mieszkańcy OR, w tym:

- ul. Kolejowa: 12 osób
- ul. Jesionowa: 46 osób
- ul. Spółdzielcza: 30 osób
- ul. Mickiewicza: 2 osoby
- ul. Częstochowska: 10 osób
- ul. Wyzwolenia: 21 osób
- ul. Ogrodowa 4 osoby

Oznacza to, iż na Obszarze Rewitalizacji zamieszkuje 22% wszystkich zarejestrowanych w PUP bezrobotnych mieszkańców gminy, jednocześnie stanowi to ponad 42% wszystkich zarejestrowanych w PUP bezrobotnych mieszkańców miasta Łazy.

Natężenie występowania problemu bezrobocia rejestrowanego wg gęstości zarejestrowanych bezrobotnych na km² obszaru:

- dane bazowe:
 - powierzchnia gminy Łazy: 132,56 km²

- powierzchnia miasta Łazy: 8,6 km²
- powierzchnia OR Osiedle Podlesie: 0,19 km²
- liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy: 571 osób
- liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców miasta Łazy: 294 osoby
- liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców OR Osiedle Podlesie: 125 osób

▪ wyniki

Tabela 34 Natężenie występowania problemu bezrobocia rejestrowanego wg gęstości zarejestrowanych bezrobotnych na km² obszaru

	Gęstość zaludnienia zarejestrowanych bezrobotnych Gminy Łazy względem powierzchni obszaru	Gęstość zaludnienia zarejestrowanych bezrobotnych Miasta Łazy względem powierzchni obszaru	Gęstość zaludnienia zarejestrowanych bezrobotnych OR Osiedle Podlesie względem powierzchni obszaru
Gmina Łazy	4,3 osoby/km ²	-	-
Miasto Łazy	-	34,18 osoby/km ²	-
OR Osiedle Podlesie	-	-	657 osób/km ²

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z danych PUP Zawiercie zdecydowanie największa liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkuje Obszar Rewitalizowany.

Struktura bezrobotnych mieszkańców OR:

- 125 osób zarejestrowanych w PUP Zawiercie,
- 52% stanowią kobiety,
- Wiek bezrobotnych:
 - 18-24 - 18 osób
 - 25-34 - 39 osób
 - 35-44 - 23 osób
 - 45-54 - 22 osoby
 - 55-59 - 13 osób
 - 60 i więcej - 10 osób

9.1.3 Przestępczość

Stan bezpieczeństwa publicznego w gminie wzrasta w kolejnych latach analizy, w dalszym ciągu jest jednak niezadowolający. Szczególnie niepokojące jest nasilenie przestępczości w obszarze miejskim (średnio ok. 50% wszystkich przestępstw w gminie).

W statystyce przestępstw wszczętych w podziale na miejsce występowania, zdecydowanie przoduje obszar Osiedla Podlesie, na terenie którego od lat notuje się ok. 50% miejskich przestępstw.

Tabela 35 Przestępstwa wszczęte w podziale na miejsce występowania w latach 2015-2017

Kategoria zdarzenia	2015	2016	I półrocze 2017
- Łazy	25	29	13
- Łazy kradzież z wagonu	37	18	9
RAZEM obszar miejski	62	47	22
OR Osiedle Podlesie	32	21	9
% udział przestępstw notowanych na OR do przestępstw w mieście	51%	44%	27%

Źródło: Komisariat Policji w Łazach

Jak wynika z wywiadów bezpośrednich z przedstawicielami Komisariatu Policji w Łazach oraz pracownikami socjalnymi, a także z treści ankiet - Osiedle Podlesie uważane jest za najbardziej niebezpieczne miejsce w gminie. Głównymi powodami zaistniałego stanu rzeczy są:

- duże skupisko ludności,
- brak zorganizowanej oferty spędzania czasu wolnego (szczególnie dla młodzieży),
- brak dostatecznej jakości i ilości infrastruktury spędzania czasu wolnego (szczególnie dla dzieci i młodzieży),
- duży odsetek beneficjentów pomocy społecznej mieszkających na osiedlu,
- centralizacja lokali socjalnych (36 lokali na ul. Kolejowej) skupiających mieszkańców trudnych, problemowych, wieloletnich beneficjentów pomocy społecznej.

9.1.4 Poziom edukacji i kapitału społecznego

Jak wskazała analiza społeczno-gospodarcza mieszkańcy obszaru miejskiego najpilniej wymagają działań związanych ze zmianą kwalifikacji zawodowych. Sytuacja dotyczy wszystkich obszarów miasta, w tym OR. Brak w tym zakresie danych szczegółowych dzielących miasto na mniejsze jednostki.

9.1.5 Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

Jak wskazała analiza społeczno-gospodarcza mieszkańcy miasta Łazy w najmniejszym stopniu wykorzystują potencjał oferty kulturalnej gminy. Brak w tym zakresie danych szczegółowych dzielących miasto na mniejsze jednostki. Biorąc jednak pod uwagę fakt, iż obszar miejski rozdzielony jest na 2 części torami kolejowymi, a dostęp do infrastruktury i oferty kulturalnej

występuje poza zasięgiem Osiedla Podlesie można wnioskować, że niekorzystna sytuacja dotyczy głównie mieszkańców OR.

Ze względu na brak alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego lokalna młodzież spotyka się wieczorami w okolicach placów zabaw (które są następnie zanieczyszczone i często niszczone) oraz w okolicach pawilonu handlowo-usługowego.

Często podkreślanym w ankietach problemem jest powszechne zjawisko spożywania alkoholu w miejscach publicznych (szczególnie w okolicach pawilonu handlowo-usługowego i przystanków autobusowych, a wieczorami - na placach zabaw).

Braki infrastrukturalne oraz występowanie licznych przestrzeni zaniedbanych na terenie OR powoduje braki w ofercie spędzania czasu wolnego (szczególnie dla młodzieży) oraz brak dostatecznej jakości i ilości infrastruktury spędzania czasu wolnego (szczególnie dla dzieci i młodzieży). Sytuacja obniża motywację mieszkańców OR do uczestnictwa w kulturze.

9.2 Sfera gospodarcza

W gminie Łazy działają głównie mikro i małe przedsiębiorstwa lokalne o charakterze handlowo-usługowym. Na tle drobnych podmiotów gospodarczych wyróżniają się 2 duże zakłady o randze ponadlokalnej:

- Acerol Mittal STALOBREX Sp. z o.o. w Wysokiej,
- TradePol Sp. z o.o w sołectwie Turza.

Lokalna gospodarka od lat była ponadto silnie związana z przemysłem kolejowym. Jeszcze w roku 2010 największym pracodawcą na terenie miasta były PKP CARGO S.A. Zakład Taboru w Łazach zatrudniający 300 osób. Zakład przeniósł jednak główną działalność do innego miasta, co skutkowało stopniową redukcją zatrudnienia w kolejnych latach, do całkowitej likwidacji.

Historyczne dane dotyczące zatrudnienia wskazują, iż średnio rocznie wśród wszystkich pracowników zakładu ponad 89% stanowili mieszkańcy miasta Łazy, szacuje się, że co najmniej 60% z nich stanowili mieszkańcy OR.

Zdominowanie lokalnego rynku pracy przez jeden podmiot spowodowało, że byt materialny wielu rodzin uzależniony był od kondycji finansowej PKP, przekształcenia zakładu spowodowały utratę miejsc pracy dla znacznej grupy mieszkańców miasta i pogorszenie ich sytuacji socjalnej.

Niekorzystna sytuacja dotyczy przede wszystkim mieszkańców obszaru miejskiego - przy największej liczbie mieszkańców i bezrobotnych na obszarze nie występuje żadne duże zakłady pracy. Problem jest szczególnie widoczny na Osiedlu Podlesie (OR) gdzie funkcjonuje jedynie

kilka firm o charakterze handlowo-usługowym (pawilon handlowy i drobna sprzedaż) co ogranicza znalezienie pracy na tym terenie do minimum.

Dodatkowym problemem są niskie kwalifikacje mieszkańców. W chwili obecnej rozwój gminnej, w tym miejskiej gospodarki oparty jest głównie na działalności osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz zakładów Acerol Mittal STALOBREX Sp. z o.o. w Wysokiej i TradePol Sp. z o.o w sołectwie Turza.

Wywiady i konsultacje z przedstawicielami działających w gminie dużych zakładów Acerol Mittal STALOBREX Sp. z o.o. w Wysokiej i TradePol Sp. z o.o, przeprowadzone w okresie wrzesień-grudzień 2016 r. wskazują, iż:

- firmy w ostatnich latach zmagają się z niedoborem pracowników,
- problemy z zatrudnieniem odzwierciedlają krajowe trendy,
- wyraźny jest niedobór kadry zawodowej, posiadającej konkretne kierunkowe umiejętności (głównie techniczne),
- mimo dostępu do zasobów ludzkich w gminie jakość kapitału ludzkiego nie jest zadowalająca a kwalifikacje zawodowe (szczególnie mężczyzn) nie spełniają oczekiwań pracodawców,
- pomimo dostępu do zasobów ludzkich w gminie, z uwagi na jakość kapitału ludzkiego, firmy poszukują pracowników poza granicami gminy,
- problem niskiej jakości kapitału ludzkiego dotyczy przede wszystkim ludności obszaru miejskiego - z tego obszaru pochodzi ponad 90% osób biorących udział w procesie rekrutacji,
- ponad 40% podań odrzucanych z uwagi na nieodpowiednie kwalifikacje pochodzi od mieszkańców OR.

9.3 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Obszar miejski rozdzielony jest na 2 części torami kolejowymi. Centrum miasta posiada bogatą ofertą usługową, kulturalną i rekreacyjną natomiast druga strona miasta (gdzie zlokalizowane jest przede wszystkim Osiedle Podlesie) nie posiada żadnej infrastruktury pełniącej funkcję rekreacyjną czy kulturalną oraz ograniczony dostęp do usług.

Osiedle Podlesie (OR) to zdecydowanie największe osiedle mieszkaniowe na terenie gminy (pozostałe 2 osiedla to skupisko jedynie kilku bloków). Osiedle Podlesie to obszar administrowany przez Spółdzielnię Mieszkaniową w Łazach, powstałą w 1982 r. Pierwsze cztery budynki tzw. stare osiedle, zostały oddane do użytku w latach 1983 - 1985. Pod koniec lat osiemdziesiątych rozpoczęto drugi etap budowy czterech bloków oraz pawilonu

handlowego przy ul. Spółdzielczej 5 (obecnie obiekt o charakterze handlowo-usługowym). Spółdzielnia zarządza:

- 15 budynkami mieszkalnymi o łącznej powierzchni użytkowej 24 tys. m², w których znajdują się 432 lokale mieszkalne,
 - 3 budynkami o charakterze biurowo handlowym,
 - kompleksem 296 garaży,
 - wspólnotą mieszkaniową, w której znajduje się 40 lokali mieszkalnych.

Infrastruktura osiedla jest częściowo zaniedbana, prace inwestycyjne w budynkach wielorodzinnych są realizowane etapowo i często odkładane w czasie ze względu na ograniczenia finansowe (zaległości części mieszkańców z tytułu opłat na fundusz remontowy).

Na terenie obszaru miejskiego występuje wiele obszarów związanych z intensywną działalnością na terenie miasta PKP oraz obiektów i terenów zdegradowanych. Na terenie OR występuje Budynek KTS, mieszczący się przy ul. Spółdzielczej 2 w Łazach - budynek wyłączony z użytkowania ze względu na zły stan techniczny. W latach poprzednich noszono się z zamiarem przeznaczenia budynku na Centrum Usług Społecznych, co poddane zostało konsultacjom społecznym w styczniu 2015 r. Dnia 15.01.2015 r. odbyły się konsultacje społeczne ws. Przebudowy budynku KTS na Centrum Usług Społecznych. W spotkaniu uczestniczyli:

- Burmistrz Łaz,
- Radni,
- Przedstawiciele NGO,
- Przedstawiciele Spółdzielni Mieszkaniowych,
- Dyrektorzy gminnych szkół,
- Przedstawiciele UM Łazy,
- Mieszkańcy gminy,
- Architekt odpowiedzialny na przygotowanie projektu budowlanego modernizacji obiektu.

Zdecydowano o słuszności realizacji projektu polegającego na nadaniu budynkowi funkcji umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społeczno-zawodowej, omówiono koncepcje techniczną, zdecydowano wstępnie o funkcjonalności poszczególnych pomieszczeń. Uczestnicy wyrazili poparcie dla zaproponowanych rozwiązań, które wynikają z potrzeb stworzenia miejsca wypoczynku i spędzania czasu wolnego.

Na jednej z ulic okalających osiedle - ulicy Częstochowskiej występuje teren po byłych, zlikwidowanych ogródkach działkowych. Teren jest zaniedbany i uznawany za niebezpieczny,

po zmroku stanowi miejsce spotkań „trudnej” młodzieży oraz mieszkańców przejawiających skłonności patologiczne (szczególnie spożywanie alkoholu w miejscach publicznych).

Na zasób mieszkaniowy gminy Łazy składają się:

- mieszkania komunalne: 173 lokale, w tym 159 na terenie miejskim, w tym 56 na terenie Osiedla Podlesie - na terenie OR występuje 32% gminnych mieszkań komunalnych
- mieszkania socjalne: 49 lokali, wszystkie na terenie miejskim, w tym 36 na terenie Osiedla Podlesie - na terenie OR występuje 73% gminnych mieszkań socjalnych

Konsultacje z pracownikami OPS wskazują, iż najemcy lokali komunalnych nie są problemowi w kontekście pomocy społecznej. Są to przeważnie osoby o niższych dochodach, w tym osoby starsze jednak nie są to mieszkańcy przejawiający skłonności do patologii.

Skłonności takie przejawiają natomiast najemcy mieszkań socjalnych. Biorąc pod uwagę rozproszenie analizowanych lokali niepokojące jest położenie w tym kontekście lokali socjalnych na ulicy Kolejowej 5 (osiedle Podlesie). Pod tym adresem skoncentrowano 36 mieszkań, co rodzi podejrzenie występowania lub podejrzenia w przyszłości na tym obszarze gettoizacji.

Mieszkańcy lokali socjalnych integrują się wzajemnie, jednak nie integrują się z pozostałą społecznością osiedla, co pogłębia patologie. Dodatkowo młodzież ulega silnym wpływom mieszkańców problemowych, zdarza się, że powiela złe wzorce (jak picie alkoholu w miejscu publicznym). Ze względu na ograniczony dostęp do lokali mieszkalnych na terenie gminy nie ma możliwości przeprowadzenia decentralizacji mieszkań socjalnych. Jedynym rozwiązaniem problemu jest podjęcie działań zmierzających do zwiększenia stopnia integracji osób problemowych z lokalną społecznością i zmiany ich sytuacji życiowej.

9.4 Sfera środowiskowa i techniczna

NIE ZDIAGNOZOWANO STANU KRYZYSOWEGO

Nie zidentyfikowano problemów w analizowanym sektorze, których rozwiązanie nosiłoby znamiona rewitalizacji.

10 Wizja i cele rewitalizacji

Wizja jest opisem pożądanego wizerunku gminy w odległej lecz wyraźnie zdefiniowanej przyszłości, po zakończeniu procesu rewitalizacji. Zakłada się przy tym, że realizacja wizji możliwa będzie przy zaistnieniu wszystkich korzystnych uwarunkowań do jej realizacji niezbędnych.

Horyzont czasowy to rok 2020, gdyż do tego okresu niniejszy program będzie wdrażany. Weryfikacja wyników osiągnięcia zakładanych celów rewitalizacyjnych a za ich pośrednictwem - realizacji wizji, możliwa będzie po roku 2020.

10.1 Wizja rewitalizacji dla wyznaczonych OR

W roku 2020:

- OR nie będzie wyróżniał się na tle całej gminy pod względem liczby klientów pomocy społecznej i występowania zachowań zagrażających bezpieczeństwu publicznemu,
- kompetencje zawodowe mieszkańców OR będą odpowiadały potrzebom rynku pracy,
- na terenie OR mieszkańcy w każdym wieku będą mogli produktywnie zagospodarować czas wolny,
- zwiększy się dostępność do infrastruktury oraz oferty usług socjalnych na terenie OR.

10.2 Ogólne, nadrzędne cele strategiczne rewitalizacji Osiedla Podlesie

Podjęcie konsekwentnych i zintegrowanych działań zmierza do osiągnięcia równowagi społecznej, przestrzennej i gospodarczej we wszystkich aspektach funkcjonowania OR Osiedle Podlesie.

W pierwszej kolejności określono cel strategiczny, którego osiągnięcie związane jest z długim horyzontem czasowym a jego zakres wynika bezpośrednio z przyjętej wizji.

Redukcja zjawisk kryzysowych na wyznaczonym OR Osiedle Podlesie, poprzez ożywienie społeczne, gospodarcze i przestrzenne, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i przy udziale lokalnej społeczności.

Podrzędne cele strategiczne określone zostały dla każdego z kluczowych kryteriów rozwoju obszarów strategicznych, w korespondencji ze zdefiniowanymi wizjami:

C.1. Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społecznej i edukacyjnej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji.

C.2. Przestrzeń i infrastruktura publiczna dostosowane do potrzeb rozwojowych mieszkańców Obszaru Rewitalizacji w każdym wieku.

Zrównoważony i zintegrowany rozwój OR, którego osiągnięcie przewiduje nadrzędny cel strategiczny, jest procesem zmian w sektorach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-technicznym, zapewniającym równowagę pomiędzy zyskami i kosztami rozwoju. Rozwój ten zakłada równowagę na wszystkich płaszczyznach rewitalizacji obszaru, co za tym idzie - żaden z kluczowych sektorów rozwoju nie może zostać wdrażany priorytetowo. Nie występuje hierarchizacja poszczególnych sektorów, zakłada się bowiem, że jedynie wielotorowe, równoległe zmiany w każdym obszarze mogą przynieść zamierzony efekt w postaci wypełnienia nadrzędnego celu strategicznego. Reasumując - wszystkie zdefiniowane podrzędne cele strategiczne są sobie równe pod względem rangi i priorytetu w ich wdrażaniu. Aby proces rewitalizacji mógł zaistnieć w pełnym wymiarze konieczne jest podejmowanie działań we wszystkich sektorach, bowiem jedynie ich spójne działanie zagwarantuje efekt synergii.

Tabela 36 Cele i kierunki działań

Ogólny, nadrzędny cel rewitalizacji			
Redukcja zjawisk kryzysowych na wyznaczonym OR Osiedle Podlesie, poprzez ożywienie społeczne, gospodarcze i przestrzenne, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i przy udziale lokalnej społeczności.			
Podrzędne cele strategiczne			
C.1. Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społecznej i edukacyjnej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji.		C.2. Przestrzeń i infrastruktura publiczna dostosowane do potrzeb rozwojowych mieszkańców Obszaru Rewitalizacji w każdym wieku.	
Kierunki działań			
w ramach celu strategicznego C.1.		w ramach celu strategicznego C.2.	
C.1.1.	Reintegracja i aktywizacja społeczna grup wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców lokali socjalnych.	C.2.1.	Poprawa dostępu do oferty kulturalnej i rekreacyjnej w szczególności dla młodzieży i osób starszych zamieszkałych w OR.
C.1.2.	Doposażenie i rozwój bazy umożliwiającej prowadzenie działań pozainwestycyjnych ⁶ w OR.	C.2.2.	Kreowanie wspólnych, ogólnodostępnych przestrzeni o cechach centrotwórczych dających warunki do spajania lokalnej społeczności.
C.1.3.	Stworzenie przestrzeni dla aktywności społecznej mieszkańców OR, w szczególności młodzieży i osób starszych.	C.2.3.	Wyrównanie szans na zrównoważony rozwój dla mieszkańców OR.
C.1.4.	Wzrost dostępności usług społecznych i usług aktywizacji zawodowej na terenie OR.	C.2.4.	Prowadzenie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego w OR.
C.1.5.	Stworzenie przestrzeni do integracji międzypokoleniowej.	C.2.5.	Edukacja mieszkańców OR w zakresie wpływu poziomu integracji społecznej na sprawne funkcjonowanie obszaru.

Źródło: Opracowanie własne

⁶ Działania nieinwestycyjne/pozainwestycyjne - projekt/działanie, którego efektem nie jest zmiana/wytworzenie składnika majątku, a np. praca socjalna, organizacja imprez kulturalnych/warsztatów/szkoleń, działalność edukacyjna, etc.

11 Zaplanowane projekty i przedsięwzięcia

11.1 Projekty podstawowe

Za strategiczne dla prawidłowej realizacji programu uznano następujące przedsięwzięcia:

1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców OR Osiedle Podlesie - realizacja celu strategicznego CS1.
2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej OR na cele społeczne - realizacja celu strategicznego CS2.

W ramach każdego z przedsięwzięć zaplanowano do realizacji projekty wskazane w poniższej tabeli.

Tabela 37 Projekty podstawowe zaplanowane w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych

lp.	przedsięwzięcie	projekty
1	Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców OR Osiedle Podlesie	Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej w Gminie Łazy
		Rewitalizacja zdegradowanego budynku KTS w Łazach i placu w celu adaptacji na Centrum Usług Społecznych
		Rozwój usług społecznych w Gminie Łazy
2	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej gminy na cele społeczne	Adaptacja terenu po ogródkach działkowych przy ul. Częstochowskiej w Łazach na ogólnodostępny plac służący integracji mieszkańców

Źródło: UM Łazy

Charakterystykę zaplanowanych do realizacji projektów podstawowych przedstawiono w poniższej tabeli.

11.2 Fiszki projektów podstawowych

Tytuł projektu	Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej w Gminie Łazy EFRR
Podmiot realizujący	Gmina Łazy
Zakres realizowanych zadań	<p>Przedmiotem projektu jest zmiana funkcji budynku KTS, mieszczącego się przy ul. Spółdzielczej 2 w Łazach. Na skutek realizacji projektu możliwe będzie uruchomienie w obiekcie Centrum Usług Społecznych - CUS. Zaplanowane roboty wynikają z założeń dotyczących poprawienia i dostosowania infrastruktury obiektu pod względem funkcji, której ma służyć (infrastruktura usług społecznych). Na cele nowego CUS zaadaptowane będzie I piętro budynku, pomieszczenia zostaną ponadto odpowiednio wyposażone.</p> <p>W ramach projektu zostaną wykonane następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prace remontowo-budowlane dotyczące pomieszczeń przeznaczonych na CUS w postaci robót: - rozbiórkowych (ściany, posadzki, kominy), - budowlanych w zakresie ścian, tynków, posadzek, sufitów - malarskie (gruntowanie, malowanie) - stolarskie (drzwi) - elektryczne (montaż opraw oświetleniowych) - Zakup i montaż wyposażenia dla pomieszczeń przeznaczonych pod działalność CUS (I piętro).
Lokalizacja projektu	Łazy, ul. Spółdzielcza 2 Budynek KTS Osiedle Podlesie
Szacowana wartość projektu	<p>Wartość całkowita: 447 617,13 zł.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budżet Gminy Łazy: 111 993,81 zł. - EFRR w ramach RPO WSL 2014- 2020: 335 623,32
Planowane wskaźniki	<p>Wskaźniki produktu: Liczba wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych/objętych innymi robotami budowlanymi obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej - 1 szt.</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury - 305 osób</p>
Weryfikacja i ocena wskaźników	<p>Odpowiedzialny: realizator/OPS</p> <p>Weryfikacja i ocena wskaźnika produktu przeprowadzona zostanie w momencie zakończenia rzeczowej realizacji projektu na podstawie protokołu odbioru prac i dokumentacji powykonawczej.</p> <p>Weryfikacja i ocena wskaźnika rezultatu przeprowadzona zostanie do 12 miesięcy od rzeczowego zakończenia realizacji projektu na podstawie raportu z działalności CUS (raport sporządzany na bazie list obecności i ankietyzacji użytkowników CUS).</p>
Planowane lata realizacji	2018-2019

Tytuł projektu	Rewitalizacja zdegradowanego budynku KTS w Łazach i placu w celu adaptacji na Centrum Usług Społecznych EFRR
Podmiot realizujący	Gmina Łazy
Zakres realizowanych zadań	W wyniku realizacji projektu wyremontowany i przebudowany zostanie zdegradowany budynek KTS mieszczący się przy ul. Spółdzielczej 2 w Łazach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia o powierzchni ok 0,5 ha. Zagospodarowanie terenu wokół obiektu obejmowało będzie budowę elementów małej architektury i utworzenie placu zabaw. Budynek przeznaczony będzie na cele społeczne. Zaplanowano następujący zakres prac: <ul style="list-style-type: none"> - budowa klatki z windą, - roboty konstrukcyjne, - prace remontowo-budowlane, - instalacje elektryczne, - instalacje wodno-kanalizacyjne i hydrantowe, - instalacje wentylacyjne - prace związane z zagospodarowaniem terenu, m.in. wykonanie nawierzchni z kostki betonowej, mała architektura - zakup i montaż wyposażenia dla pomieszczeń
Lokalizacja projektu	Łazy, ul. Spółdzielcza 2 Budynek KTS Osiedle Podlesie
Szacowana wartość projektu	Wartość całkowita: 4 871 923,81 zł. <ul style="list-style-type: none"> - Budżet Gminy Łazy: 730 788,57 zł. - EFRR w ramach RPO WSL 2014- 2020: 4 141 135,24 zł.
Planowane wskaźniki	Wskaźniki produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1 szt. Wskaźniki rezultatu: Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury - 305 osób
Weryfikacja i ocena wskaźników	Odpowiedzialny: realizator/OPS Weryfikacja i ocena wskaźnika produktu przeprowadzona zostanie w momencie zakończenia rzeczowej realizacji projektu na podstawie protokołu odbioru prac i dokumentacji powykonawczej. Weryfikacja i ocena wskaźnika rezultatu przeprowadzona zostanie do 12 miesięcy od rzeczowego zakończenia realizacji projektu na podstawie raportu z działalności CUS (raport sporządzany na bazie list obecności i ankietyzacji użytkowników CUS).
Planowane lata realizacji	2018-2019

Tytuł projektu	Rozwój usług społecznych w Gminie Łazy EFS
Podmiot realizujący	Gmina Łazy/OPS w Łazach
Zakres realizowanych zadań	<p>W wyniku realizacji projektu nastąpi rozwój usług społecznych w Gminie Łazy. W zrewitalizowanym obiekcie KTS, przy ul. Spółdzielczej 2 będą realizowane usługi aktywizacji społeczno- zawodowej. Planuje się organizację różnych programów integrujących społeczności lokalne. Programy te realizowane będą za pomocą różnych metod pracy ze społecznościami w ramach działalności świetlicy środowiskowej dla dzieci, programu aktywizującego społecznie i zawodowo klientów pomocy społecznej i pozostałych mieszkańców OR.</p> <p>Przedłużeniem powierzchni służącej aktywizacji będzie teren planowanych do adaptacji na cele społeczne po byłych ogródkach działkowych przy ul. Częstochowskiej. Planuje się wykorzystanie powstałej przestrzeni szczególnie do organizacji zajęć plenerowych.</p>
Lokalizacja projektu	<p>Łazy, ul. Spółdzielcza 2 Budynek KTS Osiedle Podlesie oraz Łazy, ul. Częstochowska, przestrzeń po byłych ogródkach działkowych Osiedle Podlesie</p>
Szacowana wartość projektu	<p>Wartość całkowita: 455 651,76 zł.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budżet Gminy Łazy: 90 347,76 zł. - EFS w ramach RPO WSL 2014- 2020: 285 304,00 zł. - EFS w ramach POWER 2014-2020: 80 000,00 zł.
Planowane wskaźniki	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba nowych usług publicznych prowadzących do rozwiązania problemów społecznych: 5 szt. - Liczba nowych usług publicznych prowadzących do podniesienia kwalifikacji zawodowych: 2 szt. <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <p>Liczba osób korzystających z usług społecznych i zawodowych w ramach CUS - 305 osób</p>
Weryfikacja i ocena wskaźników	<p>Odpowiedzialny: realizator/OPS</p> <p>Weryfikacja i ocena wskaźnika produktu przeprowadzona zostanie w momencie zakończenia rzeczowej realizacji projektu na podstawie ankiet.</p> <p>Weryfikacja i ocena wskaźnika rezultatu przeprowadzona zostanie do 12 miesięcy od rzeczowego zakończenia realizacji projektu na podstawie raportu z działalności CUS (raport sporządzany na bazie list obecności i ankietyzacji użytkowników CUS).</p>
Planowane lata realizacji	2018-2019

Tytuł projektu	Adaptacja terenu na ogródkach działkowych przy ul. Częstochowskiej w Łazach na ogólnodostępny plac służący integracji mieszkańców
Podmiot realizujący	Gmina Łazy
Zakres realizowanych zadań	Zaprojektowany plac posiada elementy małej architektury, urządzenia dla placu zabaw, siłownię zewnętrzną, oraz przestrzeń z wydzielonym boiskiem do gry w bule. Przewidziano również możliwość stworzenia ścieżki dydaktyczno-przyrodniczej pokazującej na przykładzie roślin jak można ukształtować przestrzeń publiczną wykorzystując pory roku do formowania rabat kwiatowych. Forma zaprojektowanego placu poprzez zastosowane rozwiązania funkcjonalne oraz zastosowane materiały, powoduje, że poruszmy się w ciekawym wnętrzu urbanistycznym, gdzie każdy element ma odzwierciedlenie w pozostałych miejscach objętych rewitalizacją. Na terenie zrewitalizowanego terenu po byłych ogródkach działkowych będą realizowane w okresie wiosenno-letnim spotkania aktywizujące dla mieszkańców, imprezy, festyny organizowane zarówno przez Gminę Łazy i jej jednostki organizacyjne, w tym Ośrodek Pomocy Społecznej jak również Szkołę Podstawową nr 3 w Łazach, która jest zlokalizowana na terenie rewitalizowanych. Szkoła nie posiada Sali gimnastycznej, zatem zrewitalizowany teren będzie miejscem organizacji imprez i spotkań skierowanych do dzieci, ich rodziców i dziadków będących mieszkańcami rewitalizowanego terenu.
Lokalizacja projektu	Łazy, ul. Częstochowska, przestrzeń po byłych ogródkach działkowych Osiedle Podlesie
Szacowana wartość projektu	Wartość całkowita: 2 000 000,00 zł. - Budżet Gminy Łazy: 2 000 000,00 zł.
Planowane wskaźniki	Wskaźniki produktu: Powierzchnia zrewitalizowanych przestrzeni - 18 189,22 m ² Wskaźniki rezultatu: Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury - 500 osób
Weryfikacja i ocena wskaźników	Odpowiedzialny: realizator Weryfikacja i ocena wskaźnika produktu przeprowadzona zostanie w momencie zakończenia rzeczowej realizacji projektu na podstawie protokołu odbioru prac i dokumentacji powykonawczej. Weryfikacja i ocena wskaźnika rezultatu przeprowadzona zostanie do 12 miesięcy od rzeczowego zakończenia realizacji projektu na podstawie raportu z działalności CUS (raport sporządzany na bazie list obecności i ankietyzacji użytkowników CUS).
Planowane lata realizacji	2017-2018

11.3 Odbiorcy projektów podstawowych

Centrum Usług Społecznych

W wyniku realizacji trzech pierwszych projektów wymienionych w powyższej tabeli utworzone i prowadzone będzie Centrum Usług Społecznych. Główną grupą docelową funkcjonowania obiektu będą osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, do których zalicza się zgodnie z diagnozą sytuacji społecznej w gminie: osoby bezrobotne, osoby długotrwale chore, osoby niepełnosprawne, rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo wychowawczych (wielodzietne i niepełne).

Z diagnozy wynika, że osoby bezrobotne stanowią kluczową grupę zagrożoną wykluczeniem społecznym z punktu widzenia pomocy społecznej. Diagnoza pozwoliła na przedstawienie następujących wniosków dotyczących bezrobocia w OR:

1. Bezrobocie jest głównym powodem przyznawania pomocy społecznej.
2. Występuje stale utrzymująca się tendencja gorszej sytuacji kobiet na rynku pracy (w szczególności matek wracających na rynek pracy i kobiet w wieku 45+).
3. Charakterystyczną cechą struktury bezrobocia jest bardzo wysoki odsetek osób z grupy osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe.

Aktywizacja zawodowa mieszkańców OR bezpośrednio wpływa na poziom występującego ubóstwa. W środowisku lokalnym nie wystarczy podejmowanie działań ratowniczych, gdyż to nie ogranicza w bezpośredni sposób obszarów biedy. Postawa „wyręczania” sprzyja pogłębieniu dezaktywizacji społeczności. Wymagane są kompleksowe działania skierowane na wzmocnienie kompetencji „miękkich” oraz wyposażanie w konkretne kwalifikacje zawodowe przydatne na lokalnym rynku pracy. W tym celu konieczne jest powołanie Klubu Integracji Społecznej w oparciu o realizację projektu powołania Centrum Usług Społecznych.

Planuje się uruchomienie w CUS nowej świetlicy środowiskowej, która będzie pełniła formę usługową skierowaną na pomoc dla dzieci z rodzin zagrożonych marginalizacją społeczną. Jej zadaniem będzie organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w godzinach popołudniowych. Głównym aspektem jej działania będzie aktywne wspomaganie rozwoju dziecka, rozwijanie jego zainteresowań poznawczych, organizacji zabaw, zajęć rekreacyjno-sportowych oraz rozwój umiejętności niezbędnych w celu kształtowania odpowiednich postaw wobec siebie i drugiego człowieka. Istotne jest również udzielanie pomocy dzieciom z rodzin niewydolnych wychowawczo poprzez otoczenie ich dodatkową opieką wychowawczą i socjalną. Ważnym elementem pracy w świetlicy będzie współpraca pracowników socjalnych z rodzicami i środowiskiem lokalnym. Program jest wspierany i rozszerzony o działania profilaktyczne.

W CUS planuje się również udostępnić usługę mediacji rodzinnych. Mediacje rodzinne mają na celu rozwiązywanie sporów szczególnie wśród rodzin z małoletnimi dziećmi, osób w podeszłym wieku oraz niepełnosprawnych. Mediacja, pomaga w przywróceniu ładu i równowagi, angażuje uczestników do współpracy w celu rozwiązania problemu. Mediacje rodzinne to procedura rozwiązywania konfliktu, w której bezstronna, neutralna trzecia strona towarzyszy członkom rodziny w procesie uzgodnień, pomagając w zdefiniowaniu kwestii spornych, określeniu interesów, wypracowaniu wzajemnie akceptowanego porozumienia. Mediacje rodzinne są zatem sposobem rozwiązywania konfliktów w rodzinie i dotyczą najczęściej problemów rodzinnych.

Planuje się ponadto uruchomienie Punktu Konsultacyjnego, przeznaczonego dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin. W ramach punktu osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich rodziny mogą: - skorzystać z porady indywidualnej specjalisty II stopnia w zawodzie Pracownika Socjalnego z zakresu chorób psychicznych; uzyskać wsparcie w rozwiązywaniu problemów i trudnych sytuacji związanych z chorobą psychiczną w najbliższym otoczeniu; otrzymać informację o możliwościach uzyskania pomocy socjalnej; otrzymać informację o miejscach i placówkach medycznych; nabyć umiejętności radzenia sobie z chorobą psychiczną; otrzymać wiedzę na temat zaburzeń psychicznych oraz czynników psychospołecznych oddziałujących na ich przebieg; zostać zapisane do grup wsparcia dla rodzin i bliskich osób chorych; uzyskać informację o możliwościach rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi.

Założono ponadto realizację dodatkowej usługi społecznej polegającej na możliwości indywidualnej rozmowy z psychoterapeutą o trudnościach dnia codziennego. Wsparcie kierowane jest do wszystkich ww. grup.

Lokalizacja nowego CUS zapewnia odpowiednią dostępność dla grupy docelowej, co należy uznać jako jeden ze strategicznych czynników wpływających na powodzenie realizacji działań pozainwestycyjnych. Budynek położony jest w centralnej części OR, 100% grupy docelowej w czasie krótszym niż 15 min. może dostać się do CUS. CUS będzie zlokalizowany m.in. w sąsiedztwie budynku mieszkalnego, w którym znajdują się mieszkania socjalne. Objęcie pomocą jedynie ich mieszkańców dałoby już wartość 120 osób. Aktualnie blisko połowa osób bezrobotnych zamieszkujących ten budynek to podopieczni OPS.

W ramach działalności CUS zaplanowano realizację co najmniej 7 usług mających na celu aktywizację społeczną i/lub zawodową: Klub Integracji Społecznej; świetlica środowiskowa; mediacje rodzinne; Punkt Konsultacyjny dla osób z zaburzeniami; indywidualne konsultacje z terapeutą jak również wsparcie o charakterze zawodowym.

Teren po ogródkach działkowych przy ul. Częstochowskiej

Inwestycja obejmuje przeprowadzenie rewitalizacji terenu po byłych ogródkach działkowych. Założenia projektowe polegają na stworzeniu placu publicznego służącego integracji mieszkańców. Po przeprowadzeniu konsultacji społecznych zaproponowana została przestrzeń o funkcji rekreacyjnej, na którą składają się wydzielone miejsca jako: plac zabaw, ciągi komunikacyjne przeznaczone dla pieszych, miejsca wypoczynku jako strefy uspokojone.

Dzięki naturalnemu ukształtowaniu terenu stworzona zostanie przestrzeń o niemonotonnej konfiguracji, gdzie znajdą się powierzchnie zielone, zieleni niskiej jako nowo - uformowane skarpy ziemne (rabaty kwiatowe), tereny z krzewami, oraz z drzewami średnimi i wysokimi. By projektowany plac nabral szczególnego charakteru (znajduje się na zamknięciu osiedla mieszkaniowego, tworząc również oś projektowanej przebudowy drugiej części miasta, zaczynając od zejścia z kładki kolejowej wraz z przedpołem jako nowym placem o funkcji publicznej wokół istniejących obiektów usługowych, poprzez plac wraz z budynkiem Centrum Usług Społecznych) zaproponowano specyficzny układ ciągów komunikacji pieszej poprzez kształt alejek, budowę systemu ścian oporowych, nadanie ciągom komunikacyjnym różnej nawierzchni jak również miejsca wypoczynku mające charakter uformowanych platform tarasowych wykonanych jako elementy drewniane.

Na całej długości od strony osiedla mieszkaniowego wytworzona zostanie przestrzeń o funkcji promenady, która stanowić będzie oś komunikacyjną jako swoisty bufor pomiędzy istniejącymi blokami a częścią rekreacyjną placu. Jakość i wielkość założenia projektowego będzie w naturalny sposób wykorzystywana również przez osoby przyjezdne z pobliskich miejscowości, przez co zaprojektowano również miejsca postojowe od strony południowej i wschodniej.

Realizacja projektu pozwoli na nadanie obszarowi zaniedbanemu nowych, reprezentacyjnych funkcji. Teren będzie przestrzenią pozwalającą na rekreację na świeżym powietrzu oraz będzie obszarem, na terenie którego możliwe będzie prowadzenie zajęć uzupełniających terapię prowadzoną w CUS.

11.4 Projekty dodatkowe

Wszystkie projekty dodatkowe planowane do realizacji obejmują zadania pozainwestycyjne, tzw. „projekty miękkie”. Ich tematyka będzie związana z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych mieszkańców OR oraz aktywizacji społecznej mieszkańców OR, tym samym realizować będzie CS1 Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społecznej i edukacyjnej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji.

OPS w Łazach prowadzi bieżącą współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy, Ochotniczymi Hufcami Pracy, Cechem Rzemieślników oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz instytucjami szkoleniowymi w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej.

W ramach nawiązanej corocznej współpracy OPS kieruje podopiecznych ośrodka na szkolenia zawodowe, kursy kwalifikacyjne, staże czy też kursy edukacyjne realizowane przez dane jednostki monitorując ich udział i nabywane kompetencje. Po zakończeniu realizacji projektów podstawowych, prowadzona obecnie współpraca częściowo będzie mogła zostać zrealizowana przy wykorzystaniu infrastruktury powstałej w wyniku realizacji projektów podstawowych, tj. pomieszczeń CUS oraz przestrzeni po byłych ogródkach działkowych (integracja społeczna w formie zajęć plenerowych).

Oferta projektów dodatkowych będzie kształtowana na bieżąco, po analizie indywidualnych potrzeb mieszkańców OR, wstępnie zaplanowano następujące działania:

- szkolenia zawodowe, indywidualne doradztwo i poradnictwo zawodowe dla osób młodych w wieku 15-24 lata bezrobotnych, biernych zawodowo oraz osób niepełnosprawnych,
- zajęcia z doradcą zawodowym, psychologiem i stylistą, kursy zawodowe - spawacz, kucharz, kelner magazynier sprzedawca pracownik administracyjno-biurowy, kurs językowy, kurs przedsiębiorczości, kurs prawa jazdy dla osób młodych w wieku 18-25 r.ż. dla osób nieuczących się w trybie dziennym i niepracujących w tym osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- kursy zawodowe, komputerowe i językowe, indywidualne poradnictwo zawodowe, coaching motywacyjny i zawodowy, indywidualne pośrednictwo dla osób w wieku od 30 r.ż. bezrobotnych niezarejestrowanych i bezrobotnych zarejestrowanych, w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach, kobiety, długotrwale bezrobotni niepełnosprawni i powyżej 50 r.ż,
- indywidualne spotkania z doradcą zawodowym, warsztaty poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowe, pośrednictwo pracy dla osób po 30 r.ż. bezrobotnych z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym, zasadniczym i średnim,
- zawarcie kontraktów socjalnych z uczestnikami projektu zobowiązujący do podjęcia zatrudnienia jako pracownik produkcji - pakowacz w firmie współpracującej z OPS Łazy - dla osób korzystających z pomocy OPS Łazy,
- spotkania z pracodawcami i instytucjami dające możliwość kursów, szkoleń i zatrudnienia - dla osób chcących zmienić ścieżkę kariery,
- zajęcia plenerowe dla dzieci i młodzieży z rodzin objętych wsparciem OPS,
- zajęcia plenerowe dla rodzin objętych wsparciem OPS, spajające rodzinę.

Ponadto gmina w miarę możliwości finansowych zamierza kontynuować projekty inwestycyjne, które przyczynić będą się do poprawy warunków zamieszkania na terenie gminy, ze szczególnym uwzględnieniem OR, który uzyska priorytet inwestycyjny.

Działania rewitalizacyjne w gminie prowadzone będą do momentu przywrócenia obszarowi zdegradowanemu funkcji użytkowych poprzez nowe zagospodarowanie o wysokich walorach architektury i urbanistyki, uwzględniające zagadnienia efektywności energetycznej i poszanowania energii, ukierunkowane na ochronę dziedzictwa kulturowego i kształtujące struktury pod kątem poprawy jakości środowiska zamieszkania. Modernizacja obiektów/terenów prowadzona będzie z zasadą uniwersalnego projektowania. Priorytetem będą działania kreujące integrację przestrzenną i społeczną terenów zdegradowanych, kreowanie miejsc przestrzeni publicznej ukierunkowane na jakości życia mieszkańców.

Działania rewitalizacyjne będą kontynuowane na terenie gminy również w latach kolejnych. Przede wszystkim zaplanowano kontynuację działań społecznych, tj. CUS i przestrzeń na terenie po byłych ogródkach działkowych będą funkcjonowały w okresie po zakończeniu trwałości projektów, a ich oferta socjalna będzie dostosowywana do bieżących potrzeb użytkowników. Cele społeczne infrastruktury będą zachowane. Potrzeby społeczne będą monitorowane w całym okresie wdrażania LPR i po jego zakończeniu, w partnerstwie z lokalną społecznością i NGO, w toku konsultacji społecznych w ramach Grupy Wsparcia Rewitalizacji.

11.5 Źródła finansowania LPR

Źródła finansowania LPR przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 38 Źródła finansowania programu

Nazwa projektu	Środki pochodzące ze źródeł krajowych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z UE: EFRR, EFS, FS, EFR	Środki pochodzące z innych źródeł	Wartość zadania łącznie
PROJEKTY PODSTAWOWE					
Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej w Gminie Łazy	Tak - budżet Gminy Łazy 111 993,81 zł.	-	Tak - EFRR w ramach RPO WSL 2014-2020 335 623,32 zł.	-	447 617,13 zł.
Rewitalizacja zdegradowanego budynku KTS w Łazach i placu w celu adaptacji na Centrum Usług Społecznych	Tak - budżet Gminy Łazy 170 931,92 zł.	-	Tak - EFRR w ramach RPO WSL 2014-2020 4 141 135,24 zł	-	4 871 923,81 zł.

Rozwój usług społecznych w Gminie Łazy	Tak - budżet Gminy Łazy 90 347,76 zł.	-	Tak - EFS w ramach RPO WSL 2014-2020 285 304,00 zł. - EFS w ramach POWER 2014-2020 80 000 zł.	-	455 651,76 zł
Adaptacja terenu po ogródkach działkowych przy ul. Częstochowski ej w Łazach na ogólnodostępny plac służący integracji mieszkańców.	Tak - budżet Gminy Łazy 2 000 000,00 zł.	Nie.	-	-	2 000 000,00 zł.

	Środki pochodzące ze źródeł krajowych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z UE: EFRR, EFS, FS, EFR	Środki pochodzące z innych źródeł	Wartość zadania łącznie
RAZEM projekty w ramach LPR	963 273,49 zł.	10 000,00 zł.	1 669 541,58 zł.	Nie dotyczy	2 642 815,07 zł.
	- Budżet Gminy Łazy 963 273,49 zł.	- prywatni sponsorzy 10 000,00 zł.	w tym: - EFRR: 1 304 237,58 zł. - EFS: 365 304,00 zł.		

Źródło: UM Łazy

11.6 Komplementarność pomiędzy projektami, wpływ na realizację celów LPR

W ramach każdego z przedsięwzięć zaplanowano do realizacji projekty wskazane w poniższej tabeli. Tabela przedstawia ponadto związek logiczny między przedsięwzięciami a zaplanowanymi do realizacji celami. Wszystkie założone cele znalazły odzwierciedlenie w planowanych przedsięwzięciach.

Tabela 39 Projekty podstawowe zaplanowane w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych

lp	przedsięwzięcie	projekty	realizacja celu LPR-u ⁷
1	Aktywizacja społeczna i zawodowa	Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej w Gminie Łazy. Rewitalizacja zdegradowanego budynku KTS w Łazach i placu w celu	Aktywizacja społeczna: C.1. Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społecznej

⁷ Wybrano cel, na który projekt ma wpływ największy, nie wyklucza to wpływu na kilka celów jednocześnie.

	mieszkańców OR Osiedle Podlesie.	adaptacji na Centrum Usług Społecznych. Rozwój usług społecznych w Gminie Łazy.	i edukacyjnej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji.
2	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej gminy na cele społeczne.	Adaptacja terenu po ogródkach działkowych przy ul. Częstochowskiej w Łazach na ogólnodostępny plac służący integracji mieszkańców.	C.2. Przestrzeń i infrastruktura publiczna dostosowane do potrzeb rozwojowych mieszkańców Obszaru Rewitalizacji w każdym wieku.

Źródło: UM Łazy

Zaplanowane przedsięwzięcia wpłyną na zminimalizowanie bądź wykluczenie zdiagnozowanych problemów. W poniższej tabeli wskazano poszczególne problemy i odpowiadające im przedsięwzięcia⁸.

⁸ Wybrano przedsięwzięcia, które zidentyfikowano jako bezpośrednio wpływające na zdiagnozowany problem, nie wyklucza to wpływu kilku przedsięwzięć na dany problem (wpływ pośredni).

Tabela 40 Zdiagnozowane problemy i odpowiadające im przedsięwzięcia

Projekt	Problem/zdiagnozowany stan kryzysowy
<p>Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej w Gminie Łazy.</p>	<p><u>Problemy zdiagnozowane w strefie społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, poprzez:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie dostępu do usług publicznych i edukacyjnych podnoszące atrakcyjność obszaru jako potencjalnego miejsca zamieszkania. - Podjęcie działań inwestycyjnych umożliwiających organizację w budynku po KTS CUS, w którym prowadzona będzie m.in. działalność kulturalna. - Interwencję w zdegradowany obszar dzielnicy, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa. Rozpoczęcie działalności operacyjnej CUS umożliwi działania polegające na skutecznej walce z wykluczeniem społecznym na OR. Podniesienie jakości i estetyki miejsca zamieszkania, poprawa atrakcyjności lokalnego krajobrazu zmniejszy występowanie zachowań dewastacyjnych. W pracy socjalnej podkreślana będzie konieczność „dbania o swoje” i lokalnego patriotyzmu. Użytkowanie budynku przez mieszkańców OR spowoduje samoczynną redukcję możliwych zachowań patologicznych w jego otoczeniu. Jednocześnie zwiększenie wykorzystania obiektu na funkcje społeczne skutkować będzie częstszymi patrolami policji. - Podjęcie działań inwestycyjnych umożliwiających organizację w budynku po KTS CUS przeznaczonego m.in. na prowadzenie działań edukacyjnych podnoszących pozycję mieszkańców OR na rynku pracy. - Stworzenie warunków infrastrukturalnych do pracy z mieszkańcami „trudnymi”. - Kompleksowa modernizacja zdegradowanego budynku będącego niegdyś własnością PKP.
<p>Rewitalizacja zdegradowanego budynku KTS w Łazach i placu w celu adaptacji na Centrum Usług Społecznych.</p>	<p><u>Problemy zdiagnozowane w strefie społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, poprzez:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie dostępu do usług publicznych i edukacyjnych podnoszące atrakcyjność obszaru jako potencjalnego miejsca zamieszkania. - Podjęcie działań inwestycyjnych umożliwiających organizację w budynku po KTS CUS, w którym prowadzona będzie m.in. działalność kulturalna. - Interwencję w zdegradowany obszar dzielnicy, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa. Rozpoczęcie działalności operacyjnej CUS umożliwi działania polegające na skutecznej walce z wykluczeniem społecznym na OR. Podniesienie jakości i estetyki miejsca zamieszkania, poprawa atrakcyjności lokalnego krajobrazu zmniejszy występowanie zachowań dewastacyjnych. W pracy socjalnej podkreślana będzie konieczność „dbania o swoje” i lokalnego patriotyzmu. Użytkowanie budynku przez mieszkańców OR spowoduje samoczynną redukcję możliwych zachowań patologicznych w jego otoczeniu. Jednocześnie zwiększenie wykorzystania obiektu na funkcje społeczne skutkować będzie częstszymi patrolami policji. - Podjęcie działań inwestycyjnych umożliwiających organizację w budynku po KTS CUS przeznaczonego m.in. na prowadzenie działań edukacyjnych podnoszących pozycję mieszkańców OR na rynku pracy. - Podjęcie prac polegających m.in. na zagospodarowaniu obszaru wokół budynku. - Stworzenie warunków infrastrukturalnych do pracy z mieszkańcami „trudnymi”. - Kompleksowa modernizacja zdegradowanego budynku będącego niegdyś własnością PKP.
<p>Rozwój usług społecznych w Gminie Łazy.</p>	<p><u>Problemy zdiagnozowane w strefie społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, poprzez:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie dostępu do usług publicznych i edukacyjnych podnoszące atrakcyjność obszaru jako potencjalnego miejsca zamieszkania.

	<ul style="list-style-type: none"> - Podjęcie działań inwestycyjnych umożliwiających organizację w budynku po KTS CUS, w którym prowadzona będzie m.in. działalność kulturalna. - Interwencję w zdegradowany obszar dzielnicy, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa. Rozpoczęcie działalności operacyjnej CUS umożliwi działania polegające na skutecznej walce z wykluczeniem społecznym na OR. Podniesienie jakości i estetyki miejsca zamieszkania, poprawa atrakcyjności lokalnego krajobrazu zmniejszy występowanie zachowań dewastacyjnych. W pracy socjalnej podkreślana będzie konieczność „dbania o swoje” i lokalnego patriotyzmu. Użytkowanie budynku przez mieszkańców OR spowoduje samoczynną redukcję możliwych zachowań patologicznych w jego otoczeniu. Jednocześnie zwiększenie wykorzystania obiektu na funkcje społeczne skutkować będzie częstszymi patrolami policji. - Podjęcie działań inwestycyjnych umożliwiających organizację w budynku po KTS CUS przeznaczonego m.in. na prowadzenie działań edukacyjnych podnoszących pozycję mieszkańców OR na rynku pracy. - Podjęcie prac polegających m.in. na zagospodarowaniu obszaru wokół budynku. - Stworzenie warunków infrastrukturalnych do pracy z mieszkańcami „trudnymi”. - Kompleksowa modernizacja zdegradowanego budynku będącego niegdyś własnością PKP.
<p>Adaptacja terenu po ogródkach działkowych przy ul. Częstochowskiej w Łazach na ogólnodostępny plac służący integracji mieszkańców.</p>	<p><u>Problemy zdiagnozowane w strefie społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, poprzez:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie dostępu do infrastruktury publicznej podnoszące atrakcyjność obszaru jako potencjalnego miejsca zamieszkania. - Utworzenie ogólnodostępnej przestrzeni o funkcji rekreacyjnej i kulturalnej oraz wspomagającej działania prowadzone przez pobliskie CUS. - Interwencja w zdegradowany obszar dzielnicy wpłynie na poprawę bezpieczeństwa. Podniesienie jakości i estetyki miejsca zamieszkania, poprawa atrakcyjności lokalnego krajobrazu zmniejszy występowanie zachowań dewastacyjnych. W pracy socjalnej podkreślana będzie konieczność „dbania o swoje” i lokalnego patriotyzmu. Użytkowanie przestrzeni przez mieszkańców OR spowoduje samoczynną redukcję możliwych zachowań patologicznych w jego otoczeniu. Jednocześnie zwiększenie wykorzystania obiektu na funkcje społeczne skutkować będzie częstszymi patrolami policji. - Zagospodarowaniu obszaru nieużytkowanego o dużym stopniu zdegradowania. - Stworzenie warunków do integracji społeczności OR, w tym mieszkańców „trudnych”. - Kompleksowa modernizacja zdegradowanego terenu będącego niegdyś własnością PKP.

Źródło: Opracowanie własne

Na skutek realizacji programu:

- mieszkańcy OR będą mieli dostęp do wysokiej jakości usług społecznych, co pozwoli im na lepszą socjalizację z pozostałymi mieszkańcami gminy, podniesie jakość ich życia i zmniejszy konieczność korzystania z usług socjalnych,
- mieszkańcy OR zyskają nowe kwalifikacje zawodowe, które dostosowane zostaną:
 - do obowiązujących realiów rynku pracy,
 - do oczekiwań przedsiębiorców działających na lokalnym rynku prac.

Wskazane interwencje są komplementarne względem siebie:

Komplementarność źródeł finansowania i czasowa

W ramach funkcjonowania produktów projektów inwestycyjnych prowadzone będą działania nieinwestycyjne, przewidziane w strategii ZIT S.C. i współfinansowanie z EFS. Działalność nowego CUS finansowana będzie z budżetu Gminy Łazy i środków EFS. Projekt EFS zostanie uruchomiony po zakończeniu prac inwestycyjnych w budynku.

Komplementarność funkcjonalna

W ramach każdego z przedsięwzięć projekty inwestycyjne i pozainwestycyjne są powiązane. W ramach funkcjonowania CUS zwiększona zostanie oferta społeczna i edukacyjna dla różnych grup społecznych wymagających wsparcia w OR.

Obecnie z uwagi na niedobory infrastrukturalne na terenie OR Osiedle Podlesie realizacja usług społecznych i zawodowych nie jest możliwa w zakresie zaspokajającym zdiagnozowane w LPR potrzeby. Realizacja części inwestycyjnej utworzenia CUS warunkuje możliwość prowadzenia na wskazanym OR skutecznych działań wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone społecznie.

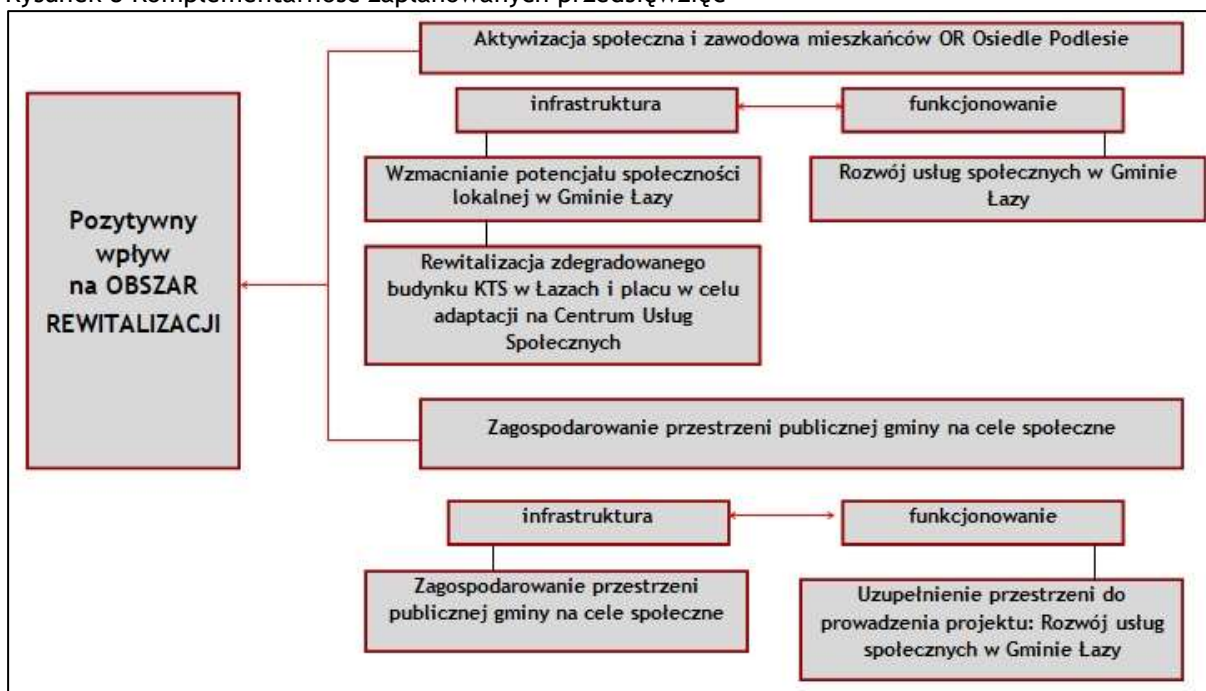
Bez realizacji komponentu infrastrukturalnego gmina nie będzie miała możliwości zrealizowania założeń projektów pozainwestycyjnych. Baza lokalowa jest warunkiem rozpoczęcia zaplanowanego rozwoju usług społecznych i zawodowych w OR.

Z kolei realizacja prac inwestycyjnych z pominięciem działań pozainwestycyjnych nie pozwoli na osiągnięcie celów przedsięwzięć, tzn. zwiększenia dostępu do rozwoju usług społecznych i zawodowych na terenie OR. Dostosowanie budynku do potrzeb CUS bez zapewnienia środków na funkcjonowanie obiektu nie zapewni wymaganego wsparcia lokalnej społeczności.

Działania inwestycyjne i pozainwestycyjne w ramach każdego przedsięwzięcia wzajemnie na siebie oddziałują, są bezpośrednio powiązane, występuje efekt synergii.

Komplementarność problemowa

Rysunek 8 Komplementarność zaplanowanych przedsięwzięć

Źródło: Opracowanie własne

12 Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Na moment aktualizacji niniejszego dokumentu (paździerik 2017 r.) Gmina Łazy dysponuje następującymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi:

- Wieloletni program współpracy Gminy Łazy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2017-2019
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łazy na lata 2015 - 2020+
- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Łazy na rok 2017
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łazy na lata 2014-2020
- Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Łazy
- Program Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019

Ze względu na specyfikę niniejszego programu można wykazać powiązania tematyczne/terytorialne jedynie z wybranymi dokumentami, co wskazuje się przez podkreślenie wybranych pozycji. W poniższej tabeli wskazuje się stosowne powiązania pomiędzy LPR a wskazanymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi. Cele strategiczne LPR wyznaczone w poprzednim rozdziale to:

- C.1. Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społecznej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji
- C.2. Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy edukacyjnej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji, podnoszącą ich pozycję na rynku pracy
- C.3. Przestrzeń i infrastruktura publiczna dostosowane do potrzeb rozwojowych mieszkańców Obszaru Rewitalizacji w każdym wieku

Jak wynika z poniższej tabeli - wyznaczone cele strategiczne są spójne z celami dokumentów strategicznych/planistycznych gminy.

Tabela 41 Matryca logiczna powiązania dokumentów strategicznych i planistycznych gminy z celami strategicznymi LPR-u

Nazwa dokumentu	Główne cele	Cele strategiczne rewitalizacji		
		C.1.	C.2.	C.3.
Wieloletni program współpracy Gminy Łazy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2017-2019	Celem głównym Programu jest zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Gminy oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy. Cele szczegółowe:			
	▪ Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy poprzez pełniejsze zaspokojenie ich potrzeb	+	+	+
	▪ Racjonalne wykorzystanie publicznych środków finansowych	+	+	+
	▪ Otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych	+	+	+
	▪ Podniesienie efektywności i skuteczności działań w sferze wykonywania zadań publicznych	+	+	+
	▪ Integracja podmiotów realizujących zadania publiczne	+		
	▪ Wzmocnienie potencjału organizacji oraz rozwój wolontariatu	+		
	▪ Prezentacja dorobku organizacji i promowanie ich osiągnięć	+		
	▪ Kształtowanie postaw obywatelskich	+		
▪ Zwiększenie aktywności społeczności lokalnych	+		+	
Plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Łazy	Wszystkie zaplanowane działania inwestycyjne są zgodne z zapisami planu zagospodarowania przestrzennego.			
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łazy na lata 2015 - 2020+	Wizja Gminy Łazy: Gmina Łazy jako przestrzeń rekreacyjno sportowa zrównoważonego życia, zasilająca przestrzeń przemysłową wokół gminy. Kluczowe obszary strategiczne gminy:			
	▪ Przewaga konkurencyjna gminy		+	
	▪ Aktywność społeczna gminy	+		+
	▪ Infrastruktura gminy	+	+	+
	▪ Sport i rekreacja			+
▪ Transport				
Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Łazy na rok 2017	Cele programu:			
	▪ Pomoc rodzinom dotkniętym następstwami nadużywania alkoholu, w tym ofiarom przemocy;	+		
	▪ Pomoc dzieciom osób uzależnionych od alkoholu, dotkniętym następstwami nadużywania alkoholu przez rodziców, w zakresie pomocy socjalno-bytowej, psychologicznej i szkolnej	+		
▪ Zwiększenie zakresu działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych wśród dorosłych	+			
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łazy na lata 2014-2020	Cele strategiczne:			
	▪ Prawidłowe wypełnianie przez rodziny przynależnych im funkcji	+	+	+
	▪ Wzrost jakości życia osób niepełnosprawnych	+		+
	▪ Tworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych	+		+
▪ Wzrost integracji społecznej	+		+	

Źródło: Opracowanie własne

Niniejszy dokument jest ponadto zgodny z założeniami Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Strategia ZIT stanowi podstawę do uczestniczenia Związku Subregionu Centralnego w zarządzaniu Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, w uzgodnionym zakresie. Proces ten został szczegółowo przedstawiony w Porozumieniu nr 12/RR/2015 ws. powierzenia zadań z zakresu realizacji instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 zawartym dnia 17 marca 2015 roku pomiędzy Zarządem Województwa Śląskiego (Instytucją Zarządzającą RPO WSL) a Związkiem Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego.

Przy pomocy instrumentu ZIT, w oparciu o Strategię, podejmowane będą działania mające na celu:

- zwiększenie potencjału inwestycyjnego na terenach brownfield,
- zwiększenie udziału energii pochodzącej z OZE,
- poprawę efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym,
- wzrost atrakcyjności transportu publicznego,
- zwiększenie ilości unieszkodliwionych odpadów,
- rozbudowę systemu oczyszczania ścieków,
- ochronę zasobów naturalnych,
- poprawę dostępu do usług społecznych oraz aktywizację społeczno-gospodarczą na obszarach rewitalizowanych,
- zwiększenie dostępu do wychowania przedszkolnego oraz kształcenia zawodowego.

Realizacja LPR-u wpłynie bezpośrednio na poprawę dostępu do usług społecznych oraz aktywizację społeczno-gospodarczą na terenie OR Osiedle Podlesie. 3 z 4 projektów zaplanowanych do realizacji w ramach procesu rewitalizacji Gminy Łazy wynikają z wybranych wiązek projektów określonych w Strategii ZIT, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 42 Wpływ zaplanowanych projektów na realizację wiązki Strategii ZIT

tytuł projektu	wiązka określona w strategii ZIT
Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej w Gminie Łazy	wiązka projektów „Usługi społeczne”
Rewitalizacja zdegradowanego budynku KTS w Łazach i placu w celu adaptacji na Centrum Usług Społecznych	wiązka projektów „Usługi społeczne”
Rozwój usług społecznych w Gminie Łazy	wiązka projektów „Rewitalizacja”

Źródło: Opracowanie własne

13 System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji będzie wdrażany i zarządzany przez władze gminy. Wdrażanie zaplanowanych zadań uzależnione będzie od wielkości pozyskanych środków z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej oraz źródeł prywatnych. Zakłada się otwartą formułę wdrażania, umożliwiającą dokonywanie niezbędnych zmian celem optymalnej i skutecznej realizacji projektów.

Ze względu na długookresowy charakter dokumentu, wdrażanie założeń LPR-u jest procesem ciągłym i wymagającym stałego monitorowania. Wdrażaniu programu towarzyszyć musi jego ciągła ewaluacja, prowadzona w oparciu o pozyskiwane informacje dotyczące rozwoju Obszaru Rewitalizacji, skutków prowadzonych działań i ich odbioru społecznego.

Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie Urząd Miejski w Łazach. Za realizację poszczególnych projektów odpowiedzialny będzie beneficjent tj. Gmina Łazy. W przypadku projektów własnych Gminy oraz jednostek organizacyjnych gminy, przygotowanie i wdrożenie projektu spoczywać będzie na pracownikach właściwych komórek organizacyjnych UM Łazy lub dyrektorach właściwych jednostek organizacyjnych.

We współpracy z lokalnymi NGO planuje się wyłonienie w ramach OR Grupy Wsparcia Rewitalizacji. Grupa zrzeszać będą społeczników zamieszkujących obszar. Członkowie GWR będą monitorowali oczekiwania mieszkańców, przedsiębiorców i NGO w odniesieniu do prowadzonych procesów rewitalizacyjnych. GWR zapewni dwustronną interakcję z interesariuszami. Przewiduje się stosowanie narzędzi wymiany informacji jak ankietyzacja, kwestionariusze umieszczone na stronie internetowej (co najmniej 1 raz na pół roku).

Ponadto na stronie internetowej UM Łazy widniała będzie stała zakładka informująca o postępach we wdrażaniu LPR. Za pośrednictwem strony będzie można zgłaszać pomysły związane z kolejnymi projektami rewitalizacyjnymi.

Komórką UM Łazy odpowiedzialną za wdrażanie LPR-u będzie Wydział Zarządzania Projektami, Promocji i Przedsiębiorczości. Wydział będzie:

- pierwszym punktem kontaktu dla interesariuszy, w tym dla przedstawicieli GWR;
- opiniował zamierzenia inwestycyjne i nie inwestycyjne gminy i pozostałych interesariuszy pod kątem wpływu zadań na proces rewitalizacji;
- gromadził sprawozdania z realizacji poszczególnych przedsięwzięć i postępów w realizacji całego programu, a następnie przekazywał Burmistrzowi zbiorcze sprawozdanie z realizacji programu wraz z ewentualnym wnioskiem o konieczności aktualizacji dokumentu. Na podstawie otrzymywanych danych, Burmistrz Łaz będzie przedstawiał Radzie Miejskiej informację o stopniu realizacji Lokalnego Programu

Rewitalizacji lub o konieczności jego aktualizacji. W przypadku konieczności dokonania aktualizacji dokumentu Burmistrz Łaz powoła zespół ds. aktualizacji LPR-u i/lub zleci aktualizację zewnętrznemu podmiotowi.

Raport z realizacji LPR będzie ponadto przedstawiany na cyklicznych spotkaniach Burmistrza z mieszkańcami, przedsiębiorcami, NGO i członkami GWR (co najmniej 1 raz na 6 miesięcy) oraz na stronie internetowej UM Łazy.

Na spotkaniach dyskutowane będą ewentualne wnioski o rozszerzeniu zaplanowanych działań, bądź ich modyfikacji.

W proces wdrażania programu UM współpracował będzie ściśle z następującymi podmiotami:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach,
- gminne NGO,
- utworzone na skutek realizacji programu Centrum Usług Społecznych.

W każdym z wymienionych podmiotów wyznaczona zostanie osoba odpowiedzialna za koordynowanie działań wynikających z realizacji LPR oraz kontakt z przedstawicielami UM Łazy. Planuje się, że w stałych okresach czasowych, nie rzadszych niż 1 raz na kwartał zorganizowane zostanie spotkanie zespołu roboczego, w którym udział wezmą przedstawiciele UM Łazy oraz wszystkich wymienionych jednostek. Na spotkaniu na bieżąco omawiane będą kwestie organizacyjne oraz wszelkie aspekty funkcjonowania programu.

Podejście partycypacyjne w procesie rewitalizacji zakłada aktywne uczestnictwo środowisk lokalnych, przedsiębiorstw, instytucji, grup nieformalnych, organizacji pozarządowych, jak również podmiotów zewnętrznych (instytucje regionalne, krajowe, międzynarodowe). Podstawowa korzyść podejścia partycypacyjnego wiąże się ze skutecznym dopasowaniem realizowanych projektów do potrzeb społeczności lokalnych (szczególnie społeczności wskazanego OR) oraz zapewnia niezbędne ich zaangażowanie w proces wdrażania programu. Między innymi z tego powodu w kierunkach działań sformułowanych w programie często występuje konieczność diagnozy konkretnych potrzeb, która powinna zostać przeprowadzona na bazie badania opinii mieszkańców.

Niniejszy program przed przyjęciem przez i Radę Miejską skonsultowany został zarówno z jej członkami, jak i przedstawicielami samorządu i społeczności lokalnej. Po przeanalizowaniu zgłoszonych uwag i konstruktywnej dyskusji opracowano ostateczną wersję dokumentu, uwzględniającą wszystkie zastrzeżenia. Po przyjęciu dokumentu przez Radę Miejską należy w kolejnym kroku przedstawić treść programu wszystkim zainteresowanym mieszkańcom. Kampania informacyjna zawierała będzie co najmniej następujące działania:

- Umieszczenie na plakatach i/lub ulotkach informacji o przyjęciu programu wraz z podaniem źródła internetowego do elektronicznej wersji dokumentu. Proponuje się kolportaż plakatów/ulotek na terenie jednostek organizacyjnych.

- Umieszczenie informacji o przyjęciu LPR-u na stronie internetowej gminy oraz w gazecie lokalnej.

Prawidłowo realizowana w ramach programu polityka promocyjno-informacyjna powinna zapewnić:

- wyjaśnienie mieszkańcom lub innym grupom interesariuszy korzyści płynących z wdrażania poszczególnych kierunków działań,
- dostęp do informacji na temat ewentualnych problemów związanych z wdrażaniem programu.

Konieczne jest systematyczne przekazywanie informacji na temat podejmowanych działań i osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu, np. w formie raportu z monitoringu programu (mogą być to np. podsumowania z przeprowadzonych spotkań zespołu roboczego wdrażającego LPR).

Podstawowe obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz gminy ze społecznością lokalną to:

- informacja o postępach we wdrażaniu LPR-u - mieszkańcy będą mieli możliwość uzyskania informacji o aktualnym zaawansowaniu we wdrażaniu programu bezpośrednio w Urzędzie lub poprzez stronę internetową Urzędu,
- podjęcie współpracy z mediami lokalnymi - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku.

Założono partycypację społeczną na etapie wdrażania założeń LPR-u w formie:

- działalności w ramach Obszaru Rewitalizacji Grupy Wsparcia Rewitalizacji - we współpracy z NGO,
- możliwości zgłaszania pomysłów rewitalizacyjnych za pośrednictwem strony internetowej,
- możliwości uczestnictwa wszystkich mieszkańców i interesariuszy na cyklicznych spotkaniach Burmistrza z mieszkańcami, przedsiębiorcami, NGO i członkami GWR.

14 System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+ stanowi dokument otwarty, który poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań. Do zmieniających się uwarunkowań zaliczyć należy m.in. możliwość wyznaczenia innych niż identyfikowane obecnie obszarów rewitalizacji, co wiązało będzie się z koniecznością przeprowadzenia ponownej analizy społeczno-gospodarczej.

Do monitorowania, oceny realizacji programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi program oraz analiza osiągniętych wskaźników rezultatów i oddziaływania.

Komórką odpowiedzialną za prowadzenie stałego monitoringu będzie Wydział Zarządzania Projektami, Promocji i Przedsiębiorczości UM Łazy, którego zadaniem będzie pozyskiwanie niezbędnych danych umożliwiających monitoring programu, a następnie ich przetwarzanie i przygotowywanie raportu o stanie realizacji Programu. Wydział będzie ściśle współpracował w tym zakresie z OPS oraz Komendą Policji. W cyklu corocznym (od dnia uchwalenia programu przez Radę Miejską) zwoływane będzie spotkanie robocze, podczas którego weryfikowane i analizowane będą wszystkie aspekty związane z wdrażaniem programu, w szczególności:

- osiągalność zakładanych wskaźników,
- wpływ realizacji poszczególnych przedsięwzięć na przyjęte cele i priorytety,
- harmonogram realizowanych przedsięwzięć,
- możliwości budżetowe gminy do dalszej realizacji programu.

W przypadku znacznej dysproporcji między założeniami LPR-u a realnymi efektami jego realizacji, powołany zostanie Zespół ds. realizacji LPR-u, którego rolą będzie podjęcie kroków zmierzających do odwrócenia niekorzystnych czynników. Jeżeli zaistnieje konieczność aktualizacji dokumentu, Burmistrz zwoła Zespół Zadaniowy oraz zorganizuje konsultacje społeczne z partnerami zaangażowanymi w realizację programu. W kolejnym kroku propozycja zaktualizowanej strategii przedłożona zostanie do konsultacji Radzie Miejskiej. Po opracowaniu kompletnego dokumentu aktualizacja zostanie przyjęta uchwałą Rady Miejskiej.

Monitorowanie postępu we wdrażaniu LPR-u będzie możliwe dzięki wykorzystaniu zdefiniowanych poniżej wskaźników produktu oraz rezultatu. Formułując wskaźniki przyjęto założenie, iż stan bazowy dla realizacji każdego z nich zostaje ustalony na poziomie zerowym („0,00”), natomiast postęp będzie mierzony w cyklach dwuletnich, począwszy od roku w którym Rada Miejska przyjmie LPR do realizacji.

Podstawą monitorowania niektórych wskaźników będą informacje pozyskane od podmiotów zewnętrznych odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań, gdyż nie wszystkie przedsięwzięcia wpływające na realizację założeń niniejszego programu pozostają w gestii UM w Łazach.

14.1 Wskaźniki dla programu

Wskaźniki zdiagnozowano w momencie przyjmowania zakresu projektów podstawowych, ich realizacja odzwierciedlać będzie realizację poszczególnych celów programu, należą do nich:

Cel	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
C.1. Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społecznej i edukacyjnej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji	- Liczba wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych/objętych innymi robotami budowlanymi obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej - 1 szt.	- Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury CUS - 305 osób - Liczba nowych usług publicznych prowadzących do rozwiązania problemów społecznych: 5 szt. - Liczba nowych usług publicznych prowadzących do podniesienia kwalifikacji zawodowych: 2 szt.
C.2. Przestrzeń i infrastruktura publiczna dostosowane do potrzeb rozwojowych mieszkańców Obszaru Rewitalizacji w każdym wieku	- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 szt. - Powierzchnia zrewitalizowanych przestrzeni: 18 189,22 m ²	- Liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni - 500 osób

Monitorowanie stopnia osiągnięcia wskaźników mierzone będzie 1 raz w roku przez wyznaczonego pracownika Wydziału Zarządzania Projektami, Promocji i Przedsiębiorczości UM Łazy.

Wskaźniki oddziaływania

Wskaźniki oddziaływania dla LPR-u określono w odniesieniu do podstawowych problemów, na których opiera się program. Realizacja programu w perspektywie długookresowej przyniesie korzyści mierzone następującymi wskaźnikami oddziaływania:

Cel	Wskaźnik oddziaływania
C.1. Stworzenie warunków umożliwiających prowadzenie kompleksowej pracy społecznej i edukacyjnej dla mieszkańców Obszaru Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - Wzrost kompetencji zawodowych u co najmniej 6% bezrobotnych mieszkańców OR - Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla co najmniej 15% mieszkańców OR. - Wzrost kompetencji i kwalifikacji u co najmniej 3% mieszkańców OR w wieku 25+. - Wzrost kompetencji i kwalifikacji u co najmniej 4% mieszkańców OR Centrum w wieku 50+. - Podjęcie pracy lub założenie działalności gospodarczej przez co najmniej 5% bezrobotnych mieszkańców OR. - Zmniejszenie zapotrzebowania na korzystanie z pomocy OPS dla co najmniej 5% rodzin objętych pracą społeczną,
C.2. Przestrzeń i infrastruktura publiczna dostosowane do potrzeb rozwojowych mieszkańców Obszaru Rewitalizacji w każdym wieku	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszenie liczby przestępstw popełnionych na terenie OR o co najmniej 10%.

Monitorowanie stopnia osiągnięcia wskaźników mierzone będzie 1 raz w roku przez wyznaczonego pracownika Wydziału Zarządzania Projektami, Promocji i Przedsiębiorczości UM Łazy.

Poza wskaźnikami dla programu określić można również wskaźniki oddziaływania, tj. korzyści planowane do osiągnięcia w perspektywie długookresowej, należą do nich:

- Poprawa atrakcyjności warunków zamieszkania w mieście dla obecnych i potencjalnych mieszkańców.
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego w mieście.
- Poprawa warunków życia, szczególnie w rodzinach objętych pomocą OPS.
- Poprawa atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej miasta.
- Zawiązanie więzi społecznych pomiędzy mieszkańcami obszaru miejskiego.
- Włączenie społeczne mieszkańców OR do życia społecznego gminy.
- Wzrost atrakcyjności przestrzennej centrum miasta, szczególnie Osiedla Podlesie.
- Podniesienie atrakcyjności oferty rekreacyjnej na terenie OR.
- Podniesienie atrakcyjności oferty kulturalno-oświatowej na terenie OR.
- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w mieście.

Mimo, że co do zasady wskaźniki oddziaływania są niemierzalne i stanowią odzwierciedlenie subiektywnych odczuć obywateli, można wskazać następujące mierzalne wskaźniki, świadczące o skuteczności wdrażania LPR-u jako całościowego planu:

- Wzrost liczby mieszkańców miasta [osoba]

- Wzrost wskaźników przyrostu naturalnego - osiągnięcie przewagi urodzeń nad zgonami
- Wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta [szt.]
- Wzrost liczby nowych inwestorów [szt.]
- Spadek bezrobocia [%]

Monitorowanie stopnia osiągnięcia wskaźników mierzone będzie 1 raz w roku przez wyznaczonego pracownika Wydziału Zarządzania Projektami, Promocji i Przedsiębiorczości UM Łazy na bazie danych GUS.

15 Spis rysunków i tabel

Rysunek 1 Północne położenie miejscowości tworzących gminę Łazy.....	11
Rysunek 2 Lokalizacja dróg wojewódzkich przebiegających przez Gminę Łazy na tle powiązań z drogami krajowymi	47
Rysunek 3 Granice obszaru zdegradowanego na tle granic Gminy Łazy	64
Rysunek 4 Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego	71
Rysunek 5 Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego ortofotmapa.....	72
Rysunek 6 Granice obszaru rewitalizacji	73
Rysunek 7 Granice obszaru rewitalizacji na tle najbliższego otoczenia	74
Rysunek 8 Komplementarność zaplanowanych przedsięwzięć.....	105
Tabela 1 Liczba ludności w Gminie Łazy, wg faktycznego miejsca zamieszkania, zgodnie ze stanem na 31.12.	12
Tabela 2 Liczba mieszkańców miejscowości w latach 2010-2016 z gęstością zaludnienia	12
Tabela 3 Prognoza liczby mieszkańców Powiatu Zawierciańskiego w latach 2020-2050.....	14
Tabela 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem [%] w latach 2010-2016	15
Tabela 5 Migracje na pobyt stały wg typu i kierunku [osoba]	15
Tabela 6 Prognoza salda migracji oraz przyrostu naturalnego w powiecie zawierciańskim w latach 2020-2050 [osoba]	16
Tabela 7 Natężenie problemu bezrobocia na analizowanych obszarach.....	17
Tabela 8 Wsparcie udzielone w ramach pomocy socjalnej w latach 2014-2016.....	17
Tabela 9 Wskaźnik deprivacji lokalnej biorąc pod uwagę liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia	19
Tabela 10 Powody udzielenia pomocy i wsparcia przez OPS w Łazach, w roku 2017 z podziałem na miejscowości	21
Tabela 11 Przestępstwa wszczęte w podziale na kategorie zdarzeń w latach 2010-2017	22
Tabela 12 Przestępstwa wszczęte w podziale na miejsce występowania w latach 2010-2017	23
Tabela 13 Poziom wykształcenia osób bezrobotnych z podziałem na miejscowości, stan na 31.12.2016 r.....	25
Tabela 14 Frekwencja w każdym z obwodów w trakcie wyborów samorządowych w roku 2014 w gminie Łazy	26
Tabela 15 Liczba imprez kulturalnych w podziale na miejscowości	27
Tabela 16 Procentowy udział mieszkańców poszczególnych miejscowości w liczbie uczestników imprez ogółem.....	28
Tabela 17 Wykaz Stowarzyszeń i Fundacji działających w gminie	29
Tabela 18 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Gminie Łazy, wg sektorów własnościowych w latach 2010-2016	31
Tabela 19 Liczba podmiotów gospodarczych z podziałem na miejscowości	32
Tabela 20 Charakterystyka terenów inwestycyjnych w Gminie Łazy	32
Tabela 21 Inwentaryzacja emisji CO ₂ w poszczególnych grupach odbiorców w roku 2014	34
Tabela 22 Podstawowa charakterystyka zagospodarowania przestrzennego sołectw	38
Tabela 23 Wykaz lokali komunalnych i socjalnych w budynkach stanowiących własność Gminy Łazy wg ewidencji UM Łazy z roku 2015	41
Tabela 24 Wykaz lokali komunalnych w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych na terenie Gminy Łazy wg ewidencji UM Łazy z roku 2015	43
Tabela 25 Tereny przemysłowe w Gminie Łazy	44
Tabela 26 Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Łazy.....	46
Tabela 27 Infrastruktura sieciowa na terenie gminy Łazy, stan na 31.12.2015	47
Tabela 28 Podsumowanie stanów kryzysowych wskazanych w diagnozie społeczno-gospodarczej ...	50
Tabela 29 Wyniki badania ankietowego	55

Tabela 30 Charakterystyczne cechy obszarów gminy	57
Tabela 31 Powierzchnia i ludność OR wg limitów wskazanych w Wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020	70
Tabela 32 Wsparcie udzielone w ramach pomocy socjalnej w latach 2014-2016	79
Tabela 33 Wskaźnik deprivacji lokalnej biorąc pod uwagę liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia w gminie i w OR	80
Tabela 34 Natężenie występowania problemu bezrobocia rejestrowanego wg gęstości zarejestrowanych bezrobotnych na km ² obszaru	81
Tabela 35 Przestępstwa wszczęte w podziale na miejsce występowania w latach 2015-2017	82
Tabela 36 Cele i kierunki działań	89
Tabela 37 Projekty podstawowe zaplanowane w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych	90
Tabela 38 Źródła finansowania programu	99
Tabela 39 Projekty podstawowe zaplanowane w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych	100
Tabela 40 Zdiagnozowane problemy i odpowiadające im przedsięwzięcia	102
Tabela 41 Matryca logiczna powiązania dokumentów strategicznych i planistycznych gminy z celami strategicznymi LPR-u.....	107
Tabela 42 Wpływ zaplanowanych projektów na realizację wiązki Strategii ZIT.....	108